

Ειδική έκθεση

Αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ προς την Κένυα

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Περιεχόμενα

	Σημείο
Σύνοψη	I-IX
Εισαγωγή	01-18
Κένυα	01-07
Αναπτυξιακή βοήθεια	08-10
Αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ προς την Κένυα	11-18
Εμβέλεια και τρόπος προσέγγισης του ελέγχου	19-24
Παρατηρήσεις	25-78
Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ χορήγησαν χρηματοδότηση στην Κένυα σύμφωνα με το Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή, αλλά η οικεία διαδικασία δεν περιλάμβανε ειδική εκτίμηση των αναπτυξιακών εμποδίων και στόχων της χώρας	25-36
Η Επιτροπή διέθεσε το 90 % των κονδυλίων του ΕΤΑ στην Κένυα χρησιμοποιώντας μια τυποποιημένη προσέγγιση που εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες ΑΚΕ	27-32
Χώρες με μεγάλο πληθυσμό, όπως η Κένυα, έλαβαν αναλογικά μικρότερη χρηματοδότηση	33-36
Ο προγραμματισμός του ενδέκατου ΕΤΑ δεν αποδεικνύει επαρκώς ότι η βοήθεια διοχετεύεται στους τομείς στους οποίους μπορεί να συμβάλει περισσότερο στη μείωση της φτώχειας	37-67
Η αιτιολόγηση σχετικά με την επιλογή των τομέων δεν είναι αρκετά σαφής	41-47
Ο συντονισμός των χορηγών βοήθειας, μολονότι εκτεταμένος, συνέβαλε σε περιορισμένο βαθμό στην επιλογή των τομέων εστίασης	48-50
Οι δράσεις για την ανάπτυξη και την παραγωγικότητα αυξήθηκαν, αλλά η τομεακή στήριξη επικεντρώθηκε κατά κύριο λόγο στους μικροκαλλιεργητές και στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές	51-55
Η βοήθεια για τις υποδομές είναι συναφής, αλλά τα σχέδια δεν είναι ρεαλιστικά λαμβανομένης υπόψη της διαθέσιμης χρηματοδότησης	56-62
Η βοήθεια για τη διακυβέρνηση δεν εστίασε ευθέως στην καταπολέμηση της διαφθοράς	63-67

Τα έργα του δέκατου ΕΤΑ απέφεραν εν γένει τις αναμενόμενες εκροές και τα αναμενόμενα επακόλουθα, ωστόσο ο αντίκτυπός τους στη συνολική ανάπτυξη της χώρας δεν είχε ακόμη αποδειχθεί	68-78
Η στήριξη της ΕΕ για το οδικό δίκτυο βελτίωσε την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, αλλά η συμβολή της στην οικονομική ανάπτυξη δεν αποδείχθηκε	69-72
Το ένα τρίτο της βοήθειας για την Κένυα στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ στήριζε μικροκαλλιεργητές στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές, των οποίων ο αντίκτυπος στη συνολική οικονομία της Κένυας είναι μικρός	73-76
Το έργο SMAP συνέβαλε στην αύξηση των εξαγωγών οπωροκηπευτικών προϊόντων	77-78
Συμπεράσματα και συστάσεις	79-89
Παραρτήματα	
Παράρτημα Ι – Δείκτες ανθρώπινης ανάπτυξης στην Κένυα	
Παράρτημα ΙΙ – Γραφήματα και πίνακες σχετικά με την οικονομία της Κένυας	
Παράρτημα ΙΙΙ – Κατάλογος συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ελέγχου	
Παράρτημα ΙV – Αντίληψη της διαφθοράς στην Κένυα	
Παράρτημα V – Σύγκριση της χρηματοδοτικής στήριξης ανά χώρα στο πλαίσιο του δέκατου και του ενδέκατου ΕΤΑ	
Παράρτημα VI – Δράσεις που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ	
Παράρτημα VII – Δράσεις που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του ενδέκατου ΕΤΑ	
Γλωσσάριο	
Κατάλογος συντομογραφιών	
Απαντήσεις της Επιτροπής και της ΕΥΕΔ	
Κλιμάκιο ελέγχου	
Χρονογραμμή	

Σύνοψη

I Ο εν προκειμένω έλεγχος επικεντρώθηκε στην αποτελεσματικότητα της αναπτυξιακής βοήθειας που χορηγήθηκε στην Κένυα μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης, το οποίο αποτελεί την κύρια πηγή χρηματοδότησης της ΕΕ. Στο πλαίσιο της έκθεσης, το παράδειγμα της Κένυας χρησιμοποιείται επίσης για να αξιολογηθεί η μεθοδολογία κατανομής της αναπτυξιακής βοήθειας της ΕΕ, καθώς και για να διευκολυνθεί ο σχεδιασμός νέων δράσεων στο επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο.

II Σύμφωνα με τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο πρωταρχικός στόχος της αναπτυξιακής βοήθειας είναι η μείωση και, μακροπρόθεσμα, η εξάλειψη της φτώχειας. Εξετάσαμε κατά πόσον η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης διοχέτευσαν αποτελεσματικά τη στήριξη του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης στους τομείς που θα μπορούσαν να συμβάλουν περισσότερο στη μείωση της φτώχειας στην Κένυα. Διαπιστώσαμε ότι η ΕΥΕΔ και η Επιτροπή δεν απέδειξαν σε κάθε περίπτωση ότι προέβησαν στις βέλτιστες επιλογές για την επίτευξη αυτού του στόχου.

III Το νομικό πλαίσιο δεν καθιστά δυνατή τη σύνδεση της χορήγησης και της κατανομής της βοήθειας μεταξύ των χωρών ΑΚΕ με συγκεκριμένους όρους όσον αφορά τις επιδόσεις, τη διακυβέρνηση και τη δέσμευση των δικαιούχων χωρών για την υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων ή για τον έλεγχο της διαφθοράς. Η Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης διέθεσαν περίπου το 90 % της χρηματοδότησης της Κένυας εφαρμόζοντας έναν μαθηματικό τύπο, χωρίς να διενεργήσουν οι ίδιες ειδική εκτίμηση των αναπτυξιακών εμποδίων και στόχων της χώρας. Επίσης, κατά την κατανομή της χρηματοδότησης στη χώρα δεν ελήφθησαν υπόψη οι επιχορηγήσεις ή τα δάνεια από άλλους χορηγούς βοήθειας.

IV Η χρηματοδότηση της Κένυας από το ενδέκατο Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης ανήλθε σε 435 εκατομμύρια ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 0,6 % περίπου των φορολογικών εσόδων της χώρας. Το ποσό αυτό κάλυπτε μικρό μόνο ποσοστό των αναπτυξιακών αναγκών της Κένυας και κατανεμήθηκε σε πολλούς τομείς. Το εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα ΕΕ-Κένυας για την περίοδο 2014-2020 δεν περιείχε διευκρινίσεις σχετικά με τον τρόπο επιλογής των τομέων, ούτε τους λόγους για τους οποίους οι συγκεκριμένοι τομείς θα βοηθούσαν την Κένυα περισσότερο από άλλους στη μείωση της φτώχειας.

V Σε αρκετές οικονομίες που έχουν γίνει σημαντικά άλματα ανάπτυξης είχε προηγηθεί ο μετασχηματισμός τους από γεωργικές σε βιομηχανικές. Κάτι ανάλογο δεν συνέβη στην Κένυα: η γεωργία εξακολουθεί να αντιστοιχεί στο ένα τρίτο του ΑΕγχΠ της χώρας, ενώ η μεταποίηση αντιπροσωπεύει μόλις το 10 %, δηλαδή το ίδιο ποσοστό όπως και πριν από 40 χρόνια. Επιπλέον, σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΟΗΕ, ο πληθυσμός της Κένυας θα αυξηθεί από τα 48 εκατομμύρια που αριθμεί σήμερα σε περίπου 85 εκατομμύρια έως το 2050. Ο ρυθμός αστικοποίησης της χώρας αυξάνεται επίσης με ταχείς ρυθμούς. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει αυξανόμενη ζήτηση για ευκαιρίες απασχόλησης, ιδίως στις πόλεις ή στα περίξ αυτών, καθώς και μεταξύ των νέων.

VI Η μεγαλύτερη χρηματοδοτική ενίσχυση στο πλαίσιο του ενδέκατου Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης ύψους 190 εκατομμυρίων ευρώ (44 % του συνόλου), η οποία αυξήθηκε σε 228,5 εκατομμύρια ευρώ μετά την ενδιάμεση επανεξέταση, διατέθηκε στον τομέα εστίασης «Επισιτιστική ασφάλεια και ανθεκτικότητα σε ακραία κλιματικά φαινόμενα». Σημαντικό μέρος της στήριξης της ΕΕ στον τομέα αυτό χορηγείται σε κοινότητες που ζουν σε άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές, καθώς και σε μικροκαλλιεργητές, με στόχο την παροχή επισιτιστικής ασφάλειας και την αύξηση του εισοδήματός τους. Η στήριξη αυτή είναι πιθανόν να βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο των εν λόγω κοινοτήτων, αλλά δεν συμβάλλει στην εμπορική εκμετάλλευση της γεωργίας και την επέκταση της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων.

VII Μολονότι η στήριξη της ΕΕ για τις υποδομές ενέργειας και μεταφορών είναι αυτή καθαυτήν θετική, το συνολικό ποσό (175 εκατομμύρια ευρώ) δεν αρκεί για την επίτευξη των πολύ φιλόδοξων στόχων που καθορίζονται στο εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα. Λαμβάνοντας υπόψη την αντίληψη περί εκτεταμένης διαφθοράς στην Κένυα, διαπιστώσαμε ότι η άμεση στήριξη της ΕΕ για την καταπολέμηση της διαφθοράς είναι περιορισμένη.

VIII Εξετάσαμε δείγμα δράσεων στην Κένυα, οι οποίες καλύπτουν το 53 % των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του δέκατου Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης. Μολονότι τα εν λόγω έργα απέφεραν εν γένει τις αναμενόμενες εκροές και τα αναμενόμενα επακόλουθα, ο αντίκτυπός τους στη συνολική ανάπτυξη της χώρας δεν έχει ακόμη αποδειχθεί.

IX Με βάση το παράδειγμα της Κένυας, συνιστούμε στην Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης:

- α) να εξετάσουν τη μέθοδο της ΕΕ για την κατανομή της χρηματοδότησης μεταξύ των χωρών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, με τη συμμετοχή του Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και των κρατών μελών, κατά περίπτωση·
- β) να θεσπίσουν ειδικούς όρους με τους οποίους να καθορίζεται σαφής σύνδεση μεταξύ των χρηματοδοτικών ενισχύσεων και των προηγούμενων επιδόσεων της χώρας, και της δέσμευσης της κυβέρνησης για την πραγματοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, μεταξύ αυτών και στον τομέα του κράτους δικαίου·
- γ) να αξιολογούν κατά πόσον τα ποσά που διατίθενται στους τομείς εστίασης στην Κένυα και στο πλαίσιο καθενός χωριστά είναι πιθανό να επιτύχουν επαρκή κρίσιμη μάζα για την επίτευξη σημαντικών αποτελεσμάτων και να εξηγούν τον τρόπο με τον οποίο θα επιτευχθεί κάτι τέτοιο·
- δ) να προτεραιοποιήσουν τομείς στην Κένυα που έχουν δυνατότητες προσέλκυσης άμεσων ξένων επενδύσεων, δημιουργίας θέσεων εργασίας και αύξησης των εξαγωγών, καθώς και δράσεις για την υποστήριξη του κράτους δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της διαφθοράς.

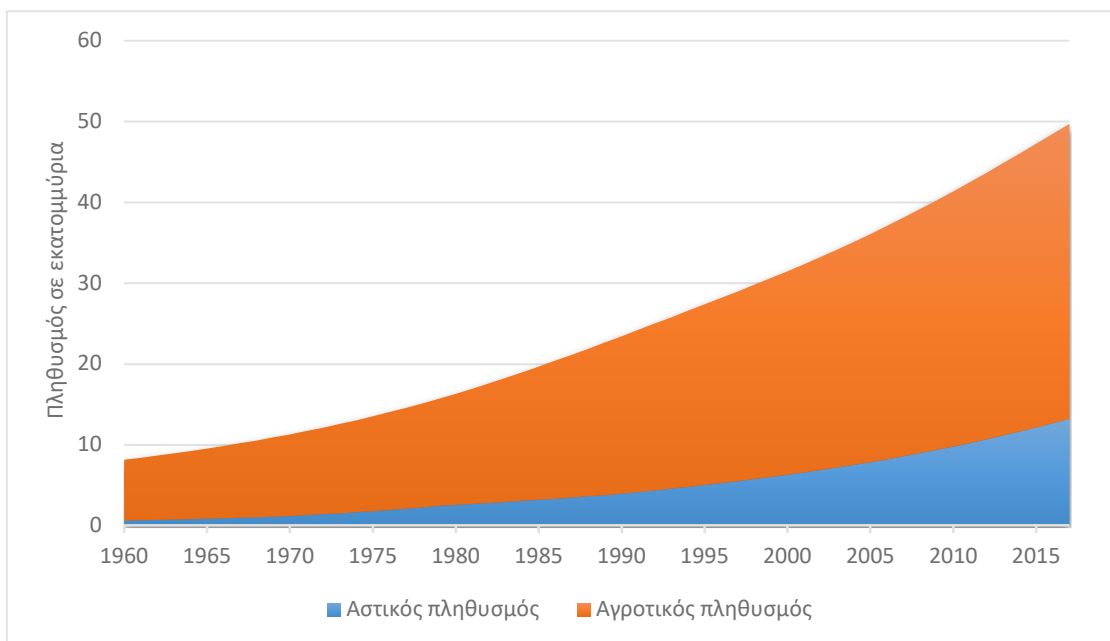
Εισαγωγή

Κένυα

01 Η Κένυα διαθέτει, μετά την Αιθιοπία, τη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στην περιοχή της Ανατολικής Αφρικής, αντιστοιχώντας στο 19 % της περιφερειακής παραγωγής¹, και την τέταρτη μεγαλύτερη οικονομία στην Υποσαχάρια Αφρική. Από το 2014, η Παγκόσμια Τράπεζα έχει κατατάξει την Κένυα ως χώρα χαμηλότερου μέσου εισοδήματος. Στα γραφήματα στο [παράρτημα Ι](#) παρουσιάζεται η ανθρώπινη ανάπτυξη στην Κένυα.

02 Ο πληθυσμός της Κένυας αυξήθηκε από 8 εκατομμύρια το 1960 σε περίπου 47 εκατομμύρια το 2016. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του ΟΗΕ, ο πληθυσμός της Κένυας θα ανέλθει σε περίπου 85 εκατομμύρια το 2050². Η πληθυσμιακή αυτή αύξηση απεικονίζεται στο [γράφημα 1](#).

Γράφημα 1 – Αύξηση του πληθυσμού της Κένυας

Πηγή: ΕΕΣ βάσει στοιχείων της Παγκόσμιας Τράπεζας.

¹ African Development Bank, 2018 African Economic Outlook: Kenya Country Note, σ. 1.

² World Bank (2010) Demographic transition and growth in Kenya, Wolfgang Fengler.

03 Το 75 % περίπου των Κενυατών ζει σε αγροτικές περιοχές. Ωστόσο, μετά το 2000 ο αστικός πληθυσμός υπερδιπλασιάστηκε. Ο αριθμός των ατόμων που ζουν στις πόλεις της Κένυας αναμένεται να υπερβεί τα 22 εκατομμύρια έως το 2030 και να φθάσει τα 40 εκατομμύρια περίπου (σχεδόν το ήμισυ του αναμενόμενου πληθυσμού) έως το 2050³. Πάνω από το ένα τρίτο του αστικού πληθυσμού ζει στις μεγάλες πόλεις του Ναϊρόμπι και της Μομπάσα.

04 Περισσότερο από το 20 % του πληθυσμού της Κένυας υποφέρει από υποσιτισμό. Το ποσοστό αυτό είναι μικρότερο από εκείνο που καταγραφόταν 25 χρόνια πριν, όταν το αντίστοιχο ποσοστό ανερχόταν στο 35 % περίπου. Το 2016, το 36 % του πληθυσμού βρισκόταν κάτω από το όριο της φτώχειας, πράγμα που σημαίνει ότι ζούσαν με λιγότερο από 1,90 δολάρια την ημέρα⁴. Το ποσοστό αυτό έχει μειωθεί από το 2005, όταν ανερχόταν στο 43 %. Οι εθνικές στατιστικές ορίζουν τη φτώχεια ως διαβίωση με λιγότερα από 30 ευρώ τον μήνα στις αγροτικές περιοχές και με λιγότερα από 60 ευρώ τον μήνα στις αστικές περιοχές. Βάσει αυτού του ορισμού, το 56 % των φτωχών της Κένυας ζει σε άνυδρες και ημιάνυδρες κομητείες⁵.

05 Η πραγματική αύξηση του ΑΕγχΠ στην Κένυα την τελευταία δεκαετία ανερχόταν κατά μέσο όρο σε ποσοστό άνω του 5 %. Ωστόσο, η αύξηση ήταν χαμηλότερη από τον μέσο όρο της περιοχής μεταξύ 2003 και 2018⁶. Σύμφωνα με την τελευταία ειδική μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας για την οικονομία της Κένυας, εάν η οικονομία της Κένυας είχε αναπτυχθεί την περίοδο 2004-2014 με τον ίδιο ρυθμό όπως και εκείνες των άλλων χωρών της υποσαχάριας Αφρικής, το μέσο εισόδημα της χώρας θα είχε αυξηθεί κατά 15 % το 2014 σε σύγκριση με το 2003. Εάν η αύξηση της οικονομίας συμβάδιζε με εκείνη των ασιατικών χωρών, το κατά κεφαλήν εισόδημα της Κένυας θα ήταν υψηλότερο κατά 45 %⁷.

³ World Bank (2016) Kenya Urbanization Review, σ. 25.

⁴ World Bank Database: <https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.DDAY?locations=KE>.

⁵ Kenya National Bureau of Statistics: Kenya Integrated Household Budget Survey 2015/2016, σ. 44, 46 και 49.

⁶ World Bank Group: 2018 Kenya Economic Update, σ. 43 (έτη 2011-2018). World Bank Group (2016): Kenya Country Economic Memorandum: From Economic Growth to Jobs and Shared Prosperity, σ. ix και 2 (έτη 2003-2014).

⁷ World Bank Group (2016): Kenya Country Economic Memorandum: From Economic Growth to Jobs and Shared Prosperity, σ. ix και 2.

06 Με την πληθυσμιακή αύξηση δόθηκε ώθηση στην εγχώρια κατανάλωση, η οποία έχει συμβάλει τα μέγιστα στην αύξηση του ΑΕγχΠ⁸. Ένας ακόμη παράγοντας ήταν οι δημόσιες επενδύσεις⁹. Το εμπορικό ισοζύγιο της Κένυας, μεταξύ άλλων και με τα κράτη μέλη της ΕΕ, είναι συνεχώς αρνητικό. Στον **πίνακα 1** παρουσιάζονται οι κύριοι μακροοικονομικοί δείκτες της Κένυας και στο **παράρτημα II** περιλαμβάνονται πίνακες και γραφήματα που απεικονίζουν την οικονομία της χώρας.

Πίνακας 1 – Μακροοικονομικοί δείκτες (ποσοστό)

	2016	2017(ε)	2018(π)	2019(π)
Πραγματική αύξηση του ΑΕγχΠ	5,8	4,9	5,3	5,9
Πραγματική αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ	3,2	2,6	2,8	3,2
Πληθωρισμός βάσει του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ)	6,3	8,0	6,4	5,5
Ισοζύγιο του προϋπολογισμού (% του ΑΕγχΠ)	- 8,2	- 9,3	- 7,8	- 6,6
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% του ΑΕγχΠ)	- 5,2	- 6,1	- 5,6	- 5,2

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του AfDB 2018 African Economic Outlook (ε: εκτιμήσεις, π: προβλέψεις).

07 Σύμφωνα με την Επιτροπή¹⁰, η οικονομία της Κένυας είναι η ισχυρότερη στην περιοχή, αλλά η πρόοδος προς την επίτευξη των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας είναι ελλιπής. Οι επιπτώσεις των επαναλαμβανόμενων σοβαρών ξηρασιών καταδεικνύουν τον εύθραυστο χαρακτήρα της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, οι στοχευμένες επενδύσεις για περισσότερες θέσεις εργασίας, η αντιμετώπιση των τρωτών σημείων, καθώς και η συνέχιση της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας αποτελούν βασικές οικονομικές προτεραιότητες.

⁸ African Development Bank, 2018 African Economic Outlook: Country Note Kenya, σ. 2.

⁹ World Bank Group, 2018 Kenya Economic Update, σ. 5.

¹⁰ Συνεργασία ΕΕ-Κένυας, Εθνικό Ενδεικτικό Πρόγραμμα 2014-2020.

Αναπτυξιακή βοήθεια

08 Το άρθρο 208 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) ορίζει ότι πρωταρχικός στόχος της πολιτικής της ΕΕ που αφορά την αναπτυξιακή συνεργασία είναι η μείωση και, μακροπρόθεσμα, η εξάλειψη της φτώχειας. Το άρθρο 21, παράγραφος 2, στοιχείο δ), της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση περιλαμβάνει μεταξύ των στόχων των εξωτερικών δράσεων της ΕΕ «την προώθηση, στις αναπτυσσόμενες χώρες, της αειφόρου ανάπτυξης από οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη, με πρωταρχικό στόχο την εξάλειψη της φτώχειας».

09 Ο ΟΟΣΑ ορίζει την επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια (ΕΑΒ) υπό το πρίσμα του κύριου στόχου του, που είναι η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της ευημερίας των αναπτυσσόμενων χωρών¹¹. Σκοπός της αναπτυξιακής βοήθειας είναι η μείωση της φτώχειας, και περιλαμβάνει τη συνδρομή της δικαιούχου χώρας ώστε να καταστήσει περισσότερο ανταγωνιστική την οικονομία της και, ως εκ τούτου, να δημιουργήσει θέσεις εργασίας.

10 Το 2011 η Επιτροπή ενέκρινε ένα νέο έγγραφο στρατηγικής, το Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή¹², με στόχο την αύξηση του αντικτύπου και της αποτελεσματικότητας της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ. Η Επιτροπή δηλώνει ότι η χωρίς αποκλεισμούς βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη που αποσκοπεί στην ανθρώπινη ανάπτυξη αποτελεί μία από τις δύο προτεραιότητές της (παράλληλα με τη χρηστή διακυβέρνηση), η οποία την καθιστά ζωτικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη μείωση της φτώχειας.

Αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ προς την Κένυα

11 Η Συμφωνία της Κοτονού, που υπεγράφη τον Ιούνιο του 2000 για περίοδο 20 ετών¹³, παρέχει το κύριο νομικό πλαίσιο για την αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ προς τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού (ΑΚΕ) και τις υπερπόντιες

¹¹ <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/official-development-assistance.htm>

¹² COM(2011) 637 τελικό: Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την «Αύξηση του αντικτύπου της αναπτυξιακής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης: ένα πρόγραμμα δράσης για αλλαγή».

¹³ Η Συμφωνία της Κοτονού έληξε στα τέλη Φεβρουαρίου 2020.

χώρες και εδάφη της ΕΕ. Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΤΑ) αποτελεί την κύρια πηγή χρηματοδότησης βάσει της Συμφωνίας της Κοτονού για τις εν λόγω χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Κένυας. Το ΕΤΑ αποτελείται από συνεισφορές των κρατών μελών της ΕΕ, αλλά δεν εντάσσεται στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Κάθε οικονομική περίοδος του ΕΤΑ διαρκεί κατά γενικό κανόνα πέντε έως επτά έτη.

12 Στο πλαίσιο του ενδέκατου ΕΤΑ, 75 χώρες ΑΚΕ έλαβαν χρηματοδότηση. Οι χώρες ΑΚΕ είναι 80 στον αριθμό, αλλά η Κούβα, η Ισημερινή Γουινέα και το Σουδάν δεν ήταν επιλέξιμες για ενίσχυση, διότι δεν έχουν υπογράψει τη Συμφωνία της Κοτονού ή δεν έχουν επικυρώσει τις τροποποιήσεις της. Οι Μπαχάμες δεν επιθυμούσαν να λάβουν κεφάλαια στο πλαίσιο του ΕΤΑ, ενώ η Νότια Αφρική υπόκειται σε διαφορετικούς διακανονισμούς στο πλαίσιο της συμφωνίας και, επομένως, δεν πληροί τις προϋποθέσεις για χρηματοδότηση από το ΕΤΑ.

13 Σε κανονισμό του Συμβουλίου¹⁴ προβλέπεται το γενικό πλαίσιο για τον προγραμματισμό και την εκτέλεση του ΕΤΑ. Το πλαίσιο αυτό αποσκοπεί στη διασφάλιση συνοχής με άλλους τομείς δράσης της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών αρχών και πλαισίων αναπτυξιακής πολιτικής, όπως η Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη και το Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή. Έχει επίσης συνομολογηθεί εσωτερική συμφωνία μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ στο πλαίσιο του Συμβουλίου, η οποία διέπει, μεταξύ άλλων, την εισφορά που καταβάλλει κάθε κράτος μέλος, η οποία καθορίζεται εφαρμόζοντας μια «κλίμακα συνεισφοράς».

14 Λόγω του διακυβερνητικού χαρακτήρα των ΕΤΑ, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει μάλλον περιορισμένο ρόλο σε σύγκριση με αυτόν που διαδραματίζει όσον αφορά άλλα μέσα αναπτυξιακής συνεργασίας που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Παραδείγματος χάριν, δεν διαδραματίζει κανέναν ρόλο στην κατάρτιση του προϋπολογισμού και των κανόνων των ΕΤΑ ή στην κατανομή των πόρων· τα καθήκοντα αυτά παραμένουν στο σύνολό τους υπό την ευθύνη των κρατών μελών της ΕΕ.

15 Η επιτροπή ΕΤΑ, που απαρτίζεται από αντιπροσώπους των κρατών μελών της ΕΕ, συμμετέχει στον προγραμματισμό του ΕΤΑ και στην παρακολούθηση της εφαρμογής του: γνωμοδοτεί για τα στρατηγικά έγγραφα ανά χώρα και περιφέρεια στο πλαίσιο της Συμφωνίας της Κοτονού.

---

¹⁴ Όσον αφορά το ενδέκατο ΕΤΑ, ο κανονισμός (ΕΕ) 2015/322 του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 2015, για την εφαρμογή του ενδέκατου Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης.

16 Σημαντικό βήμα στον προγραμματισμό του ΕΤΑ είναι η από κοινού υπογραφή των εθνικών ενδεικτικών προγραμμάτων (ΕΕΠ) από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και από τη χώρα-εταίρο. Το εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα αποτελεί κοινή στρατηγική, στο πλαίσιο της οποίας καθορίζονται οι προτεραιότητες δράσης της ΕΕ κατά την καλυπτόμενη περίοδο του ΕΤΑ. Οι δαπάνες στο πλαίσιο των ΕΕΠ της Κένυας για το δέκατο (2008-2013) και το ενδέκατο ΕΤΑ (2014-2020) ανήλθαν σε 392 και 435 εκατομμύρια ευρώ αντίστοιχα. Όσον αφορά το ενδέκατο ΕΤΑ, το ποσό αυτό ισοδυναμούσε με περίπου το 0,6 % των φορολογικών εσόδων της Κένυας.

17 Τα ΕΕΠ προσδιορίζουν τρεις τομείς ανά χώρα στους οποίους θα πρέπει να επικεντρωθεί η βοήθεια της ΕΕ. Βάσει των ΕΕΠ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαχειρίζεται ειδικά προγράμματα και έργα. Η ΕΥΕΔ συνεργάζεται με την Επιτροπή καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου προγραμματισμού, σχεδιασμού και υλοποίησης της αναπτυξιακής βοήθειας. Οι χώρες ΑΚΕ είναι υπεύθυνες για τον καθορισμό των στόχων και των προτεραιοτήτων που αποτελούν τη βάση των ΕΕΠ τους, για την επιλογή των έργων, καθώς και για τη σύναψη των συμβάσεων.

18 Πέραν της χρηματοδότησης ανά χώρα που χορηγείται από το ΕΤΑ στην Κένυα («διμερές κονδύλιο»), η ΕΕ παρέχει στη χώρα χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ενδεικτικού περιφερειακού προγράμματος του ΕΤΑ για την Ανατολική Αφρική, τη Μεσημβρινή Αφρική και τον Ινδικό Ωκεανό (2014 -2020), του καταπιστευματικού ταμείου έκτακτης ανάγκης της ΕΕ για την Αφρική, καθώς και της ανθρωπιστικής βοήθειας της ΕΕ. Το σχετικό ποσό αντιστοιχεί συνολικά περίπου στο 16 % του διμερούς κονδυλίου του ΕΤΑ για την Κένυα. Για την περίοδο 2014-2020 χορηγήθηκε επίσης χρηματοδότηση από τα θεματικά κονδύλια του προϋπολογισμού για τον μηχανισμό χρηματοδότησης της αναπτυξιακής συνεργασίας, ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ.

Εμβέλεια και τρόπος προσέγγισης του ελέγχου

19 Ο έλεγχός μας επικεντρώνεται στην αποτελεσματικότητα της διμερούς αναπτυξιακής βοήθειας που χορηγήθηκε στην Κένυα μέσω του ΕΤΑ. Δεν καλύπτει άλλα μέσα, όπως η ανθρωπιστική βοήθεια ή το περιφερειακό πρόγραμμα του ΕΤΑ που αναφέρονται στο σημείο **18**. Επί του παρόντος βρίσκονται σε εξέλιξη συζητήσεις σχετικά με τη συνέχεια της Συμφωνίας της Κοτονού, η οποία έληξε τον Φεβρουάριο του 2020. Ωστόσο, από την 1η Μαρτίου 2020, μεταβατικά μέτρα επεκτείνουν την εφαρμογή της Συμφωνίας της Κοτονού έως τα τέλη Δεκεμβρίου 2020. Στο πλαίσιο του εν προκειμένω ελέγχου χρησιμοποιείται το παράδειγμα της Κένυας για να αξιολογηθεί η μεθοδολογία που αφορά την κατανομή της χρηματοδότησης, τόσο μεταξύ των διαφορετικών χωρών ΑΚΕ όσο και μεταξύ των τομέων εντός της κάθε χώρας. Η αξιολόγηση που διενεργούμε σχετικά με τα αποτελέσματα των έργων μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση του σχεδιασμού των νέων δράσεων για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο.

20 Το κύριο ερώτημα του ελέγχου μας ήταν κατά πόσον η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ διοχέτευσαν αποτελεσματικά τη χρηματοδότηση του ΕΤΑ στους τομείς που θα μπορούσαν να συμβάλουν περισσότερο στη μείωση της φτώχειας στην Κένυα. Για να απαντήσουμε σε αυτό το ερώτημα, εξετάσαμε τα εξής:

- α) κατά πόσον η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ έλαβαν την απόφαση σχετικά με το συνολικό ποσό χρηματοδότησης της Κένυας στο πλαίσιο του ενδέκατου ΕΤΑ (2014-2020) έχοντας προβεί πρώτα σε εμπειριστατωμένη ανάλυση·
- β) κατά πόσον η Επιτροπή είχε επιλέξει στο πλαίσιο του ενδέκατου ΕΤΑ τομείς εστίασης στην Κένυα, όπου η ενίσχυση θα μπορούσε να συμβάλει τα μέγιστα στη μείωση της φτώχειας·
- γ) κατά πόσον η ενίσχυση της ΕΕ που έχει ήδη χορηγηθεί στην Κένυα, στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ, ήταν αποτελεσματική.

21 Οι παρατηρήσεις μας βασίστηκαν στις ακόλουθες πηγές αποδεικτικών στοιχείων ελέγχου:

- α) εξέταση εγγράφων σχετικά με τις πολιτικές, τις διαδικασίες και τις δράσεις που σχετίζονται με την αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ για την Κένυα·
- β) συνεντεύξεις με υπαλλήλους της Γενικής Διεύθυνσης Διεθνούς Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΓΔ DEVCO) της Επιτροπής και της ΕΥΕΔ·
- γ) συνεντεύξεις στην Κένυα με υπαλλήλους της αντιπροσωπείας της ΕΕ και των υπουργείων της Κένυας·
- δ) συνεντεύξεις στην Κένυα με σειρά εκπροσώπων του ιδιωτικού τομέα, οι οποίοι επιλέχθηκαν με τη βοήθεια της αντιπροσωπείας της ΕΕ, με άλλους χορηγούς και ενδιαφερόμενα μέρη, συμπεριλαμβανομένων πανεπιστημιακών, οικονομολόγων, μελών διεθνών οργανισμών και μη κυβερνητικών οργανώσεων (βλέπε κατάσταση των συναντήσεων στο [παράρτημα III](#))·
- ε) επισκέψεις σε χρηματοδοτούμενες από την ΕΕ δραστηριότητες του συγκεκριμένου τομέα, οι οποίες καλύπτουν το 53 % (κατ' αξία) των δράσεων που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ στην Κένυα.

22 Εξετάσαμε τον προγραμματισμό του ενδέκατου ΕΤΑ (2014 -2020). Προκειμένου να προσδιορίσουμε τις συγκεκριμένες για τη χώρα συνθήκες στο πλαίσιο των αξιολογήσεών μας, εξετάσαμε τις τάσεις που κυριαρχούν στην Κένυα σχετικά με την οικονομική και την ανθρώπινη ανάπτυξη, ενώ προσδιορίσαμε τους τομείς της χώρας με δυνατότητες και τα κύρια προβλήματα που παρεμποδίζουν την οικονομική ανάπτυξή της και τη βιώσιμη μείωση της φτώχειας. Εξετάσαμε επίσης τις εμπειρίες άλλων χωρών.

23 Εξετάσαμε τα αποτελέσματα των έργων που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ (2008 -2013), διότι κατά τον χρόνο του ελέγχου μας δεν ήταν ακόμη διαθέσιμα τα αποτελέσματα των έργων που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του ενδέκατου ΕΤΑ. Οι τομείς εστίασης που επελέγησαν στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ ήταν παρόμοιοι με εκείνους του ενδέκατου. Στον [πίνακα 2](#) παρουσιάζονται τα έργα που ελέγχθηκαν στο πλαίσιο του ελέγχου.

Πίνακας 2 – Έργα που ελέγχθηκαν στο πλαίσιο του ελέγχου

		Ποσό που ελέγχθηκε στο πλαίσιο του δέκατου ETA (σε εκατ. ευρώ)	Ποσοστό (%) του τομέα που υποβλήθηκε σε έλεγχο	Χρηματοδότηση από το δέκατο ETA ανά τομέα (σε εκατ. ευρώ)
Υποδομές	Οδός Merille-Marsabit	88,2	49 %	178,6
	Τουριστικό οδικό δίκτυο (Γέφυρα του ποταμού Galana)	13,0	7 %	
	Αστικό οδικό δίκτυο	31,0	17 %	
	Σύνολο των ελεγχθέντων ποσών στον τομέα των υποδομών	132,2	74 %	
Γεωργία και αγροτική ανάπτυξη	Πρόγραμμα για την ενίσχυση των σιτηρών στην Κένυα	27,1	16 %	167,2
	Ερευνητικό έργο για τη γεωργική παραγωγικότητα	4,0	2 %	
	Αύξηση της παραγωγικότητας και της κερδοφορίας, καθώς και ορθές γεωργικές πρακτικές σε άνδρες και ημιάνδρες περιοχές	9,5	6 %	
	Έργο «Ταμείο έκτακτης ανάγκης για την ξηρασία»	9,7	6 %	
	Διαχείριση της ξηρασίας σε άνδρες και ημιάνδρες περιοχές	11,8	7 %	
	Έργα για την υποστήριξη των μέσων διαβίωσης στις άνδρες και ημιάνδρες περιοχές	1,7	1 %	
	Σύνολο των ελεγχθέντων ποσών στον τομέα της γεωργίας	63,8	38 %	
Διακυβέρνηση, εμπόριο και συνεργασία	Πρόγραμμα για τα πρότυπα και την πρόσβαση στην αγορά (SMAP)	12,1	27 %	45,6
	Σύνολο των ελεγχθέντων ποσών στον τομέα της διακυβέρνησης	12,1	27 %	
Σύνολο όσον αφορά το δέκατο ETA		208,1	53 %	391,4

Πηγή: ΕΕΣ.

24 Όσον αφορά τα εν λόγω έργα, αξιολογήσαμε κατά πόσον τα αποτελέσματα της βοήθειας της ΕΕ προς την Κένυα μπορούσαν να αποδειχθούν με βάση τα ακόλουθα¹⁵:

- εκροές: όσα παράγονται ή πραγματοποιούνται με τους πόρους (εισροές, δραστηριότητες και διεργασίες) που διατίθενται για την εκάστοτε παρέμβαση (π.χ. κατασκευή οδών),
- επακόλουθα: αλλαγές που προκύπτουν από την παρέμβαση (π.χ. βελτιωμένη πρόσβαση σε μια περιοχή λόγω της κατασκευής μιας οδού),
- αντίκτυπος: περισσότερο μακροπρόθεσμες κοινωνικοοικονομικές συνέπειες που μπορούν να παρατηρηθούν μετά την ολοκλήρωση της παρέμβασης.

---

¹⁵ Ειδική έκθεση αριθ. 21/2015 του ΕΕΣ με τίτλο «Επισκόπηση των κινδύνων που συνεπάγεται η εφαρμογή μιας προσανατολισμένης στα αποτελέσματα προσέγγισης της δράσης της ΕΕ στους τομείς της ανάπτυξης και της συνεργασίας».

Παρατηρήσεις

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ χορήγησαν χρηματοδότηση στην Κένυα σύμφωνα με το Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή, αλλά η οικεία διαδικασία δεν περιλάμβανε ειδική εκτίμηση των αναπτυξιακών εμποδίων και στόχων της χώρας

25 Ο ρόλος της διεθνούς αναπτυξιακής βοήθειας είναι να συμβάλλει στις προσπάθειες ανάπτυξης των ίδιων των δικαιούχων χωρών. Όπως αναγνωρίζεται από το Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή, η αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ πρέπει να κατανέμεται ανάλογα με τις ανάγκες της χώρας, τις σχετικές ικανότητες, δεσμεύσεις, επιδόσεις, καθώς και τον δυνητικό αντίκτυπο της βοήθειας της ΕΕ¹⁶. Προς τούτου απαιτείται συνολική ανάλυση των αναγκών και της δέσμευσης της χώρας για ανάπτυξη και αλλαγή.

26 Ως εκ τούτου, αξιολογήσαμε κατά πόσον η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ προέβησαν, κατά τη λήψη απόφασης σχετικά με το συνολικό ποσό της χρηματοδότησης του ενδέκατου ΕΤΑ (2014-2020), σε ορθή εκτίμηση των αναγκών της Κένυας, της ικανότητας χρήσης ή «απορρόφησης» της βοήθειας, της δέσμευσης για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων, καθώς και των προηγούμενων επιδόσεων. Αξιολογήσαμε επίσης κατά πόσον είχαν λάβει υπόψη τις συνεισφορές των κρατών μελών της ΕΕ και άλλων χορηγών βοήθειας στην Κένυα, συμπεριλαμβανομένης της άμεσης στήριξης από κράτη μέλη της ΕΕ.

---

¹⁶ Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή, σ. 9.

Η Επιτροπή διέθεσε το 90 % των κονδυλίων του ETA στην Κένυα χρησιμοποιώντας μια τυποποιημένη προσέγγιση που εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες ΑΚΕ

27 Κατ' αρχήν, όλες οι χώρες ΑΚΕ είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση βάσει της Συμφωνίας της Κοτονού (βλέπε σημείο **11**). Ως εκ τούτου, στο πλαίσιο του ενδέκατου ETA, το πρώτο βήμα στη διαδικασία χρηματοδοτικής στήριξης ήταν η κατανομή της συνολικής χρηματοδότησης του ETA (ύψους 15 δισεκατομμυρίων ευρώ) μεταξύ των 75 επιλέξιμων χωρών. Τρία ήταν τα κύρια βήματα όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων για τη χρηματοδοτική στήριξη της χώρας: α) η εφαρμογή μαθηματικού τύπου βάσει λογιστικού φύλλου με συγκρίσιμα και επικαιροποιημένα στοιχεία για τη χώρα, β) η ποιοτική προσαρμογή και γ) περαιτέρω προσαρμογές κατόπιν συνεδρίασης της επιτροπής ETA:

- α) Ο **μαθηματικός τύπος** βασιζόταν σε πέντε δείκτες: τον πληθυσμό, το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό εισόδημα, τον δείκτη ανθρώπινου δυναμικού, τον δείκτη οικονομικής ευπάθειας και τους δείκτες διακυβέρνησης της Παγκόσμιας Τράπεζας. Οι τρεις τελευταίοι δείκτες είναι σύνθετοι. Όλοι οι δείκτες κανονικοποιήθηκαν ώστε να κυμαίνονται από 1 έως 6 (εκτός του πληθυσμού, που κυμαίνονταν από 0 έως 6,3). Στη συνέχεια, οι πέντε δείκτες πολλαπλασιάστηκαν μεταξύ τους.
- β) Έπειτα, η Επιτροπή εφάρμοσε μια **ποιοτική προσαρμογή** προκειμένου να ληφθούν υπόψη πτυχές που δεν θα μπορούσαν εύκολα να ποσοτικοποιηθούν μέσω του μαθηματικού τύπου, ιδίως ο δυνητικός αντίκτυπος. Οι εν λόγω προσαρμογές ανήλθαν στο 7,5 % του αρχικού συνόλου.
- γ) Κατά τη **συνεδρίαση της επιτροπής ETA** του Σεπτεμβρίου του 2013, πραγματοποιήθηκε ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των κρατών μελών, με αποτέλεσμα περαιτέρω προσαρμογές της τάξης του 3 % επί του αρχικού συνόλου. Οι προσαρμογές αυτές αντανακλούν διάφορα ζητήματα, όπως τις αλλαγές σε σύγκριση με το προηγούμενο ETA, καθώς και το πλαίσιο πολιτικής και ασφάλειας.

28 Στο πλαίσιο της Συμφωνίας της Κοτονού ζητείται η χρηματοδοτική στήριξη των χωρών να βασίζεται σε τυποποιημένες, αντικειμενικές και διαφανείς ανάγκες και κριτήρια επιδόσεων. Ο μαθηματικός τύπος που χρησιμοποιεί η Επιτροπή για τα κονδύλια του ενδέκατου ETA συμμορφώνεται με την απαίτηση αυτή χρησιμοποιώντας κοινούς δείκτες που είναι διαθέσιμοι για όλες τις χώρες ΑΚΕ (βλέπε σημείο **27 α**). Μολονότι οι εν λόγω δείκτες αποτυπώνουν το φάσμα των αναγκών των

διαφορετικών χωρών, δεν παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις πραγματικές ανάγκες ή το χρηματοδοτικό κενό που πρέπει να γεφυρωθεί προκειμένου αυτές να ικανοποιηθούν.

29 Τρεις από τους εν λόγω δείκτες (ακαθάριστο εθνικό εισόδημα, δείκτης ανθρώπινου δυναμικού και δείκτης οικονομικής ευπάθειας) χρησιμοποιούνται ως κριτήρια για την κατάταξη των χωρών ως λιγότερο ανεπτυγμένων. Αυτό σημαίνει ότι οι εν λόγω βαθμολογίες είναι παρόμοιες για τις περισσότερες λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (LAX). Επίσης, οι κύριοι δείκτες που χρησιμοποιούνται για την εξέταση του δυνητικού αντικτύπου, ήτοι οι παγκόσμιοι δείκτες διακυβέρνησης, δεν καταδεικνύουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των χωρών.

30 Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ καθόρισαν τη χρηματοδοτική στήριξη για την Κένυα, χωρίς να πραγματοποιήσουν οι ίδιες ειδική εκτίμηση των αναπτυξιακών εμποδίων και στόχων της χώρας. Επίσης, η χρηματοδοτική στήριξη ανά χώρα δεν έλαβε υπόψη τα ποσά ή τους στόχους των επιχορηγήσεων ή των δανείων από άλλες χώρες ή οργανισμούς.

31 Διαπιστώσαμε επίσης ότι η διαδικασία χορήγησης της βοήθειας δεν παρέχει τη δυνατότητα σύνδεσης της χρηματοδοτικής στήριξης με συγκεκριμένους όρους όσον αφορά τις επιδόσεις της δικαιούχου χώρας, τη διακυβέρνηση, τη δέσμευση για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις ή τον έλεγχο της διαφθοράς. Παραδείγματος χάριν, παρόλο που η Κένυα παρέμεινε στο 21 % των τελευταίων σε κατάταξη χωρών βάσει του Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας, δεν εντοπίσαμε στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι αυτό κινητοποίησε την ΕΕ να επιβάλει πρόσθετους όρους για τη χρηματοδότηση της χώρας μέσω του ΕΤΑ. Η Κένυα εξακολούθησε να λαμβάνει παρόμοιο επίπεδο χρηματοδότησης με αυτό που είχε λάβει στο πλαίσιο του προηγούμενου ΕΤΑ. Στο [παράρτημα IV](#), που αποτελεί απόσπασμα του εγγράφου της Διεθνούς Διαφάνειας «Global Corruption Barometer Africa 2019: Citizens' Views and Experiences of Corruption», περιγράφεται το πρόβλημα διαφθοράς στην Κένυα.

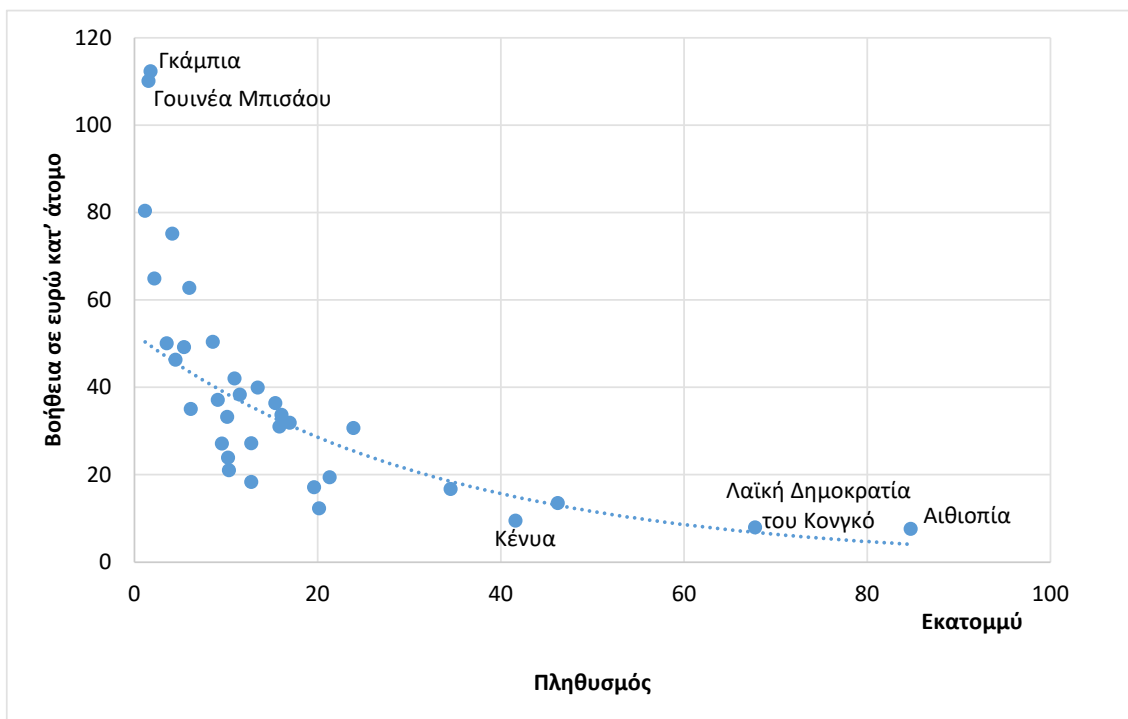
32 Βάσει του μαθηματικού τύπου υπολογίστηκε αρχικά χρηματοδοτική στήριξη ύψους 395 εκατομμυρίων ευρώ στην Κένυα. Το ποσό αυτό αυξήθηκε σε 435 εκατομμύρια ευρώ λόγω του μεγέθους της πρόκλησης της μείωσης της φτώχειας, της σημασίας της χώρας για την περιφερειακή ολοκλήρωση και σταθερότητα, καθώς και της προθυμίας της κυβέρνησης να μεταβιβάσει εξουσίες στις περιφέρειες. Δεδομένου ότι κατά τη συνεδρίαση της επιτροπής του ΕΤΑ δεν πραγματοποιήθηκαν περαιτέρω αλλαγές, η τελική χρηματοδοτική στήριξη ανήλθε σε 435 εκατομμύρια ευρώ.

Χώρες με μεγάλο πληθυσμό, όπως η Κένυα, έλαβαν αναλογικά μικρότερη χρηματοδότηση

33 Δεδομένου ότι η Επιτροπή διέθεσε το 90 % της χρηματοδοτικής στήριξης της αποκλειστικά βάσει του μαθηματικού τύπου, εξετάσαμε διεξοδικότερα τις σχετικές επιπτώσεις. Διαπιστώσαμε ότι, σύμφωνα με τον στόχο της, η Επιτροπή διέθεσε περισσότερους πόρους στις φτωχότερες χώρες στο πλαίσιο του ενδέκατου ΕΤΑ από ό,τι στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ. Το μερίδιο της συνολικής χρηματοδοτικής στήριξης που έλαβαν οι ΛΑΧ και οι χώρες χαμηλού εισοδήματος (ΧΧΕ) στο πλαίσιο του ενδέκατου ΕΤΑ ήταν 85 %, έναντι 80 % στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ.

34 Κατά την ανάπτυξη του μαθηματικού τύπου για τη χρηματοδοτική στήριξη, ένα κριτήριο για την αξιολόγηση της καταλληλότητάς του ήταν το πόσο πιστά αναπαρήγαγε τη χρηματοδοτική στήριξη του προηγούμενου ΕΤΑ (βλέπε [παράρτημα V](#)). Αυτό επιτεύχθηκε εν μέρει με τη μείωση του αντικτύπου του δείκτη πληθυσμού στον μαθηματικό τύπο, που είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση της βοήθειας ανά άτομο για τις χώρες με μεγαλύτερους πληθυσμούς. Παραδείγματος χάριν, η Αιθιοπία (85 εκατομμύρια πληθυσμός) και η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (68 εκατομμύρια πληθυσμός) έλαβαν στο πλαίσιο της βοήθειας της ΕΕ λιγότερα από 8 ευρώ ανά άτομο, ενώ χώρες με μικρότερους πληθυσμούς, όπως η Γκάμπια (1,8 εκατομμύρια πληθυσμός) και η Γουινέα Μπισάου (1,5 εκατομμύρια πληθυσμός), έλαβαν άνω των 100 ευρώ ανά άτομο. Η Κένυα, με σχετικά υψηλό πληθυσμό, 42 εκατομμύρια κατά τον χρόνο της χρηματοδοτικής στήριξης, έλαβε 9 ευρώ ανά άτομο. Στο [γράφημα 2](#) παρουσιάζεται η χρηματοδοτική στήριξη που προκύπτει από τον μαθηματικό τύπο πριν από την ποιοτική προσαρμογή.

Γράφημα 2 – Ενίσχυση στο πλαίσιο του ενδέκατου ΕΤΑ ανά άτομο για τις ΛΑΧ και τις ΧΧΕ

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του λογιστικού φύλλου χρηματοδοτικής στήριξης της ΓΔ DEVCO (δεν περιλαμβάνονται οι χώρες με πληθυσμό μικρότερο του ενός εκατομμυρίου ατόμων για την αποφυγή στρεβλώσεων¹⁷).

35 Ο λόγος για τον οποίο οι χώρες με μεγαλύτερους πληθυσμούς έλαβαν σημαντικά μικρότερη βοήθεια ανά άτομο ήταν ότι ο δείκτης για τον πληθυσμό είχε, αφενός, ως ανώτατο όριο τα 40 εκατομμύρια άτομα¹⁸ και, αφετέρου, δεν λάμβανε ως βάση του τον συνολικό πληθυσμό της χώρας αλλά την τετραγωνική ρίζα του. Στο **πλαίσιο 1** περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο ο μαθηματικός τύπος μειώνει τον αντίκτυπο του πληθυσμού.

¹⁷ Το Τουβαλού, παραδείγματος χάριν, με μόλις 10 000 άτομα, ήτοι τον μικρότερο πληθυσμό ΛΑΧ, έλαβε 380 ευρώ ανά άτομο.

¹⁸ Το ανώτατο όριο εφαρμόστηκε σε τέσσερις ΛΑΧ/ΧΧΕ (Κένυα, Τανζανία, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και Αιθιοπία) και σε μία από τις ΧΧΜΕ (Νιγηρία).

Πλαίσιο 1

Με ποιον τρόπο ο μαθηματικός τύπος μειώνει τον αντίκτυπο του πληθυσμού

Μια ΛΑΧ με πληθυσμό 80 εκατομμυρίων θα είχε λογικά τις εικοσαπλάσιες ανάγκες μιας ΛΑΧ πληθυσμού 4 εκατομμυρίων (αν υποθεθεί ότι είχαν την ίδια βαθμολογία στους άλλους δείκτες). Ωστόσο, λόγω του ανώτατου ορίου των 40 εκατομμυρίων ατόμων όσον αφορά τον πληθυσμό και της χρήσης της τετραγωνικής ρίζας του πληθυσμού, η εν λόγω χώρα θα λάβει μόλις την τριπλάσια χρηματοδότηση.

	Χώρα Α	Χώρα Β
Πληθυσμός (εκατομμύρια)	80	4
Ανώτατο όριο πληθυσμού	40	ά.α.
Τετραγωνική ρίζα	$\sqrt{40}$	$\sqrt{4}$
Αποτέλεσμα	= 6.3	= 2

36 Αν και ο πληθυσμός ήταν απλώς ένας από τους πέντε εξίσου σταθμισμένους δείκτες στον μαθηματικό τύπο χρηματοδοτικής στήριξης του ενδέκατου ΕΤΑ, είχε σημαντικό αντίκτυπο στην κατανομή των πόρων μεταξύ των ΛΑΧ. Εάν η Επιτροπή δεν είχε θέσει ανώτατο όριο στον πληθυσμό, οι χώρες με τον μεγαλύτερο πληθυσμό θα είχαν λάβει το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης.

Ο προγραμματισμός του ενδέκατου ΕΤΑ δεν αποδεικνύει επαρκώς ότι η βοήθεια διοχετεύεται στους τομείς στους οποίους μπορεί να συμβάλει περισσότερο στη μείωση της φτώχειας

37 Η βοήθεια πρέπει να επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που αποτελούν τη μεγαλύτερη τροχοπέδη για την ανάπτυξη της δικαιούχου χώρας. Προκειμένου να είναι αποτελεσματική, η βοήθεια πρέπει (μαζί με άλλες συνεισφορές) να φθάνει σε κρίσιμη μάζα (δηλαδή ανθρώπινους και οικονομικούς

πόρους ικανούς να παραγάγουν σημαντικά αποτελέσματα¹⁹, αλλά μια χώρα (ή ένας τομέας ή ένα έργο) δεν πρέπει να λαμβάνει περισσότερα χρήματα από όσα μπορεί να απορροφήσει.

38 Το Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή και οι οδηγίες για τον προγραμματισμό του ενδέκατου ΕΤΑ²⁰, αναγνωρίζουν επίσης τις αρχές αυτές. Στο Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή τονίζεται ότι «η ΕΕ πρέπει να προσπαθήσει να συγκεντρώσει τους πόρους της εκεί όπου απαιτούνται περισσότερο για τη μείωση της φτώχειας και όπου αυτοί θα έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο»²¹. Οι οδηγίες για τον προγραμματισμό ορίζουν ότι κατά την επιλογή του τομέα θα πρέπει να εξετάζεται κατά πόσον η στήριξη της ΕΕ φθάνει σε μια κρίσιμη μάζα από άποψη γνώσεων, ανθρώπινων πόρων ή χρηματοδοτικών πόρων, προκειμένου να παραχθούν σημαντικά και μετρήσιμα αποτελέσματα²².

39 Ως εκ τούτου, αξιολογήσαμε κατά πόσον η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ επέλεξαν στο πλαίσιο του ενδέκατου ΕΤΑ τομείς εστίασης στην Κένυα, όπου: α) η βοήθεια θα μπορούσε να συμβάλει τα μέγιστα στη μείωση της φτώχειας και β) η ενίσχυση ήταν αρκετά σημαντική ώστε να παραγάγει σημαντικά αποτελέσματα. Αξιολογήσαμε επίσης κατά πόσον η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ είχαν συντονιστεί αποτελεσματικά με τα κράτη μέλη της ΕΕ και με άλλους χορηγούς βοήθειας.

40 Το Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή ορίζει ότι η χωρίς αποκλεισμούς βιώσιμη οικονομική μεγέθυνση για την ανθρώπινη ανάπτυξη είναι ζωτικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη μείωση της φτώχειας και την θέτει ως μία από τις προτεραιότητές του. Η οικονομική ανάπτυξη εξαρτάται από διάφορους παράγοντες στους οποίους μπορούν να ασκήσουν επιρροή οι χορηγοί βοήθειας, όπως η διακυβέρνηση, το κανονιστικό πλαίσιο, οι υποδομές και το ανθρώπινο, κοινωνικό και χρηματοοικονομικό κεφάλαιο.

---

¹⁹ «Instructions for the programming of the 11th European Development Fund (EDF) and the Development Cooperation Instrument (DCI) – 2014-2020», σ. 2 του παραρτήματος II.

²⁰ «Instructions for the programming of the 11th European Development Fund (EDF) and the Development Cooperation Instrument (DCI) – 2014-2020».

²¹ Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή, σ. 9.

²² Οδηγίες για τον προγραμματισμό, σ. 2 του παραρτήματος II.

Η αιτιολόγηση σχετικά με την επιλογή των τομέων δεν είναι αρκετά σαφής

41 Στην επιλογή των τομέων συμμετείχαν από κοινού η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ. Το αποτέλεσμα ήταν η έγκριση ενός πολυετούς ενδεικτικού προγράμματος για κάθε χώρα-εταίρο, το οποίο υπογράφεται από την εν λόγω χώρα. Οι τομείς εστίασης στο εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα (ΕΕΠ) ΕΕ-Κένυας για την περίοδο 2014-2020 έλαβαν την ακόλουθη χρηματοδότηση:

- α) επισιτιστική ασφάλεια και ανθεκτικότητα σε ακραία κλιματικά φαινόμενα – 190 εκατομμύρια ευρώ (44 %).
- β) βιώσιμες υποδομές – 175 εκατομμύρια ευρώ (40 %).
- γ) λογοδοσία των δημόσιων θεσμικών οργάνων – 60 εκατομμύρια ευρώ (14 %).
- δ) μέτρα στήριξης (δεν πρόκειται για τομέα εστίασης) – 10 εκατομμύρια ευρώ (2 %).

42 Καθένας από αυτούς τους τρεις τομείς εστίασης κάλυπταν ευρύ φάσμα τομέων. Παραδείγματος χάριν, η «επισιτιστική ασφάλεια και η ανθεκτικότητα σε ακραία κλιματικά φαινόμενα» περιλάμβανε αλλαγές στις πρακτικές των μικροκαλλιεργητών, στη διακυβέρνηση της γης, στις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης λόγω ξηρασίας, στα ρευστά διαθέσιμα για τα θύματα της ξηρασίας και στις κοινοτικές υποδομές που είναι ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή. Οι «βιώσιμες υποδομές» περιλαμβάνουν τις υποδομές μεταφορών και την ενέργεια. Η «λογοδοσία των δημόσιων θεσμικών οργάνων» περιλαμβάνει τις εκλογές, τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, τη διοίκηση του τομέα της δικαιοσύνης, τη νομική συνδρομή και τις εναλλακτικές προς τη φυλάκιση επιλογές. Η διασπορά της χρηματοδότησης της Κένυας σε τόσους πολλούς τομείς αυξάνει τον κίνδυνο να μην επιτευχθεί η απαραίτητη κρίσιμη μάζα σε κανέναν από τους επιμέρους τομείς ώστε να επιτευχθούν σημαντικά αποτελέσματα.

43 Για την επιλογή των τομέων, η Επιτροπή βασίστηκε στο εθνικό σχέδιο ανάπτυξης της Κένυας («Vision 2030»), καθώς και στα οικεία προγράμματα εφαρμογής που είναι γνωστά ως μεσοπρόθεσμα σχέδια²³. Τα έγγραφα αυτά καλύπτουν ευρύ φάσμα

²³ Το Vision 2030 εγκρίθηκε στις 10.6.2008 και καλύπτει την περίοδο 2008-2030. Τα μεσοπρόθεσμα σχέδια καταρτίζονται για πενταετείς περιόδους. Το δεύτερο μεσοπρόθεσμο σχέδιο καλύπτει την περίοδο 2013-2017, περίπου την ίδια περίοδο με το ενδέκατο ΕΤΑ.

τομέων, από κοινωνικές πτυχές, όπως ο αθλητισμός, η στέγαση και η ισότητα των φύλων, έως διάφορους οικονομικούς τομείς, όπως ο τουρισμός, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και το εμπόριο. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα μπορούσε να έχει επιλέξει πολλούς άλλους τομείς πέραν από τους τωρινούς τομείς εστίασης, παραμένοντας πάντα ευθυγραμμισμένη με το Vision 2030.

44 Το ΕΕΠ της Κένυας μνημόνευε τους λόγους για τους οποίους οι επιλεγμένοι τομείς εστίασης ήταν σημαντικοί. Ωστόσο, δεν περιλάμβανε ολοκληρωμένη αξιολόγηση των δυνατοτήτων μείωσης της φτώχειας σε άλλους τομείς ούτε της ικανότητας της ΕΕ να ανταποκριθεί συναφώς. Επίσης, δεν εντοπίσαμε στοιχεία, εκτός από το ΕΕΠ, από τα οποία να προκύπτει ότι έχει διενεργηθεί τέτοιου είδους αξιολόγηση. Ως εκ τούτου, δεν γίνονταν σαφείς οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ θεώρησαν ότι η στήριξη των επιλεγμένων τομέων αντί άλλων θα βοηθούσε περισσότερο την Κένυα στη μείωση της φτώχειας.

45 Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ δεν επεξήγησαν την επιλογή τους να μην παρασχεθεί απευθείας στήριξη στον μεταποιητικό τομέα. Σε πολλές οικονομίες που έχουν γίνει σημαντικά άλματα ανάπτυξης είχε προηγηθεί ο μετασχηματισμός τους από γεωργικές σε βιομηχανικές²⁴. Κάτι ανάλογο δεν συνέβη στην Κένυα: η γεωργία εξακολουθεί να αντιστοιχεί στο ένα τρίτο του ΑΕγχΠ της χώρας, ενώ η μεταποίηση αντιπροσωπεύει μόλις το 10 %, δηλαδή το ίδιο ποσοστό όπως και πριν από 40 χρόνια²⁵. Ο κλάδος της μεταποίησης έχει μεγάλες δυνατότητες για τη δημιουργία θέσεων εργασίας (συμπεριλαμβανομένων θέσεων για λιγότερο μορφωμένα άτομα), τη βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου της Κένυας και την προώθηση άλλων τομέων, όπως η γεωργία και η διαχείριση των φυσικών πόρων²⁶.

---

²⁴ Simone Raudino. *Development Aid and Sustainable Economic Growth in Africa*. Κεφάλαιο 3, σ. 79-129. Βλέπε επίσης Uchenna R. Efobi and Simplice Asongu (επιμ.) *Financing Sustainable Development in Africa*, σ. 421-450. Βλέπε επίσης: Carol Newman. (επιμ.) *Manufacturing transformation*, σ. 1-23.

²⁵ Dianah Ngui, Jacob Chege, and Peter Kimuyu. *Kenya's Industrial Development*. Άρθρο στο έντυπο *Manufacturing Transformation*. επιμ. Carol Newman, σ. 80.

²⁶ Carol Newman, etc. (επιμ.) *Manufacturing transformation*, σ. 5. Βλέπε επίσης: Uchenna R. Efobi and Simplice Asongu (επιμ.) *Financing Sustainable Development in Africa*, σ. 428-429.

46 Η Παγκόσμια Τράπεζα χαρακτήρισε την Κένυα ως επιχειρηματικό έθνος, επισημαίνοντας ότι η χώρα διαθέτει μεταποιητική βάση²⁷. Ως εκ τούτου, είναι πιθανόν η συστηματική ανάληψη δράσης για την εξάλειψη των διαρθρωτικών προβλημάτων του τομέα να οδηγήσει σε σταδιακή οικονομική ανάπτυξη. Πρέπει επίσης να υπογραμμιστεί ότι η επέκταση του τομέα της μεταποίησης επιβεβαιώθηκε στη συνέχεια ως μία από τις δεδηλωμένες προτεραιότητες του τελευταίου αναπτυξιακού ρυθμιστικού σχεδίου του Προέδρου της Κένυας, γνωστού ως «Big Four Agenda». Επιπλέον, η ταχεία αύξηση του πληθυσμού και η αστικοποίηση σημαίνουν αύξηση της ζήτησης για ευκαιρίες απασχόλησης για τους νέους εντός των πόλεων και πέριξ αυτών. Η μη ανταπόκριση σε αυτή τη ζήτηση μπορεί να δημιουργήσει πρόσθετες κοινωνικές δυσκολίες.

47 Ένα άλλο παράδειγμα αφορά τον τομέα ΤΠΕ της Κένυας, ο οποίος αυξήθηκε κατά 10,9 % το 2017²⁸, ενώ η χώρα είναι γνωστή για την ικανότητα παροχής καινοτόμων υπηρεσιών. Από το 2008, από κοινού με τον ιδιωτικό τομέα, η κυβέρνηση της Κένυας αναπτύσσει μια τεχνολογική πόλη, γνωστή ως Konza Technopolis, η οποία θα φιλοξενεί ένα νέο πανεπιστήμιο τεχνολογίας και εταιρείες ΤΠΕ, μηχανολογίας και βιοτεχνολογίας. Η νέα πόλη, η οποία εξακολουθεί να χρειάζεται εκτεταμένες επενδύσεις σε υποδομές, προγραμματίζεται να αποτελέσει μια ειδική οικονομική ζώνη με όλες τις απαραίτητες τοπικές υποδομές (στέγαση, νοσοκομεία, κ.λπ.). Η καινοτομία και η ψηφιακή οικονομία έχουν τη δυνατότητα να αυξήσουν τις εξαγωγές υψηλής προστιθέμενης αξίας και να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας· αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι ανεπτυγμένες χώρες δαπανούν δημόσιους πόρους για την προώθηση των ανωτέρω.

Ο συντονισμός των χορηγών βοήθειας, μολονότι εκτεταμένος, συνέβαλε σε περιορισμένο βαθμό στην επιλογή των τομέων εστίασης

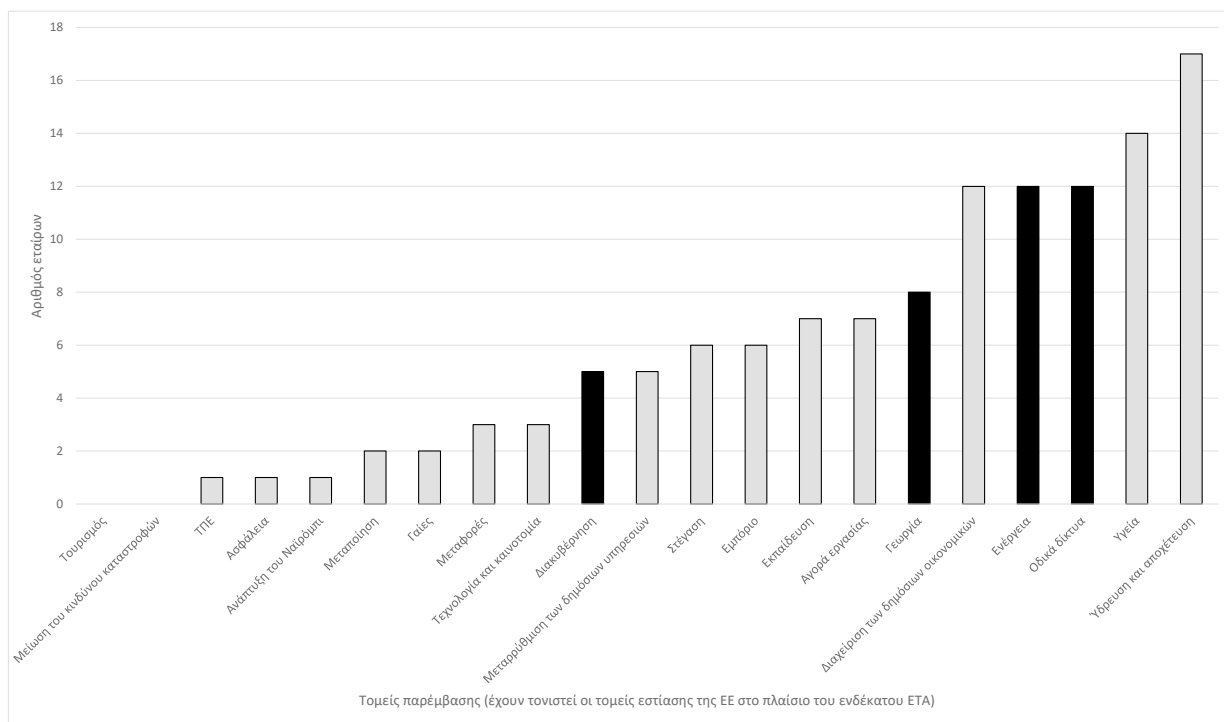
48 Στο ΕΕΠ, η Επιτροπή περιγράφει ορισμένες δραστηριότητες που αποσκοπούν στον συντονισμό της δράσης της με άλλους χορηγούς βοήθειας (δηλαδή, τομεακές ομάδες εργασίας στο επίπεδο των χορηγών βοήθειας και κοινός διάλογος πολιτικής). Το έγγραφο περιλαμβάνει επίσης πίνακα με τους τομείς στους οποίους εμπλέκονται και άλλοι χορηγοί βοήθειας, συμπεριλαμβανομένων τρίτων χωρών. Ο εν λόγω πίνακας συνοψίζεται στο [γράφημα 3](#), όπου δίνεται έμφαση στα σημεία εστίασης του

²⁷ World Bank Group (2016): Kenya Country Economic Memorandum: From Economic Growth to Jobs and Shared Prosperity, σ. xvii και vii.

²⁸ AfDB 2018 African Economic Outlook: Kenya Country Note, σ. 9.

ενδέκατου ΕΤΑ. Ωστόσο, δεν εντοπίσαμε στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι ο συντονισμός με άλλους χορηγούς βοήθειας επηρέασε την επιλογή τομέων από την Επιτροπή.

Γράφημα 3 – Σύνοψη του πίνακα χορηγών βοήθειας

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του ΕΕΠ ΕΕ-Κένυας 2014-2020.

49 Εκτός από τον εν λόγω πίνακα, η Επιτροπή ανέλαβε, μαζί με εννέα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), τον κοινό προγραμματισμό για την εκπόνηση της κοινής στρατηγικής συνεργασίας της ΕΕ του Μαΐου του 2015, με σκοπό τη στήριξη του μεσοπρόθεσμου σχεδίου της Κένυας για την περίοδο 2014-2017. Η πρώτη αυτή κοινή στρατηγική της ΕΕ παρουσίαζε τον προγραμματισμένο καταμερισμό εργασίας για την κάλυψη τεσσάρων τομέων προτεραιότητας στο πλαίσιο του κοινού προγραμματισμού της ΕΕ για την περίοδο 2014-2017. Ωστόσο, δεδομένου ότι η διαδικασία εκπόνησης της στρατηγικής ακολουθεί την περίοδο εφαρμογής των πενταετών μεσοπρόθεσμων σχεδίων, η εν λόγω κοινή στρατηγική δημοσιεύθηκε μόλις τον Μάιο του 2015, σχεδόν ένα έτος μετά το ΕΕΠ, και έτσι δεν ήταν δυνατό να ασκήσει επιρροή στην επιλογή των τομέων εστίασης από την Επιτροπή.

50 Οκτώ από τα δέκα κράτη μέλη με παρουσία στην Κένυα συμμετέχουν στον τομέα των υποδομών και επτά συμμετέχουν είτε στην ενέργεια, είτε στις μεταφορές, είτε και στους δύο τομείς. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις που παρουσιάζονται στην κοινή στρατηγική 2018-2022²⁹, οι συνολικές συνεισφορές της ΕΕ, της ΕΤΕπ και των κρατών μελών για τον τομέα των υποδομών ενδεχομένως να ανέλθουν έως και σε 2 353,4 εκατομμύρια ευρώ για την πενταετή περίοδο (ήτοι 470,68 εκατομμύρια ευρώ ετησίως). Το ποσό αυτό περιλαμβάνει επίσης τους υποτομείς ύδρευσης/αποχέτευσης και στέγασης, στους οποίους δεν συμμετέχει η ΕΕ. Το μεγαλύτερο μέρος, αν όχι το σύνολο, της χρηματοδότησης από άλλους χορηγούς βοήθειας θα έχει τη μορφή δανείου.

Οι δράσεις για την ανάπτυξη και την παραγωγικότητα αυξήθηκαν, αλλά η τομεακή στήριξη επικεντρώθηκε κατά κύριο λόγο στους μικροκαλλιεργητές και στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές

51 Η «Επισιτιστική ασφάλεια και η ανθεκτικότητα σε ακραία κλιματικά φαινόμενα» εστιάζεται στον αγροτικό πληθυσμό της Κένυας, υποστηρίζοντας δράσεις που αποσκοπούν στα εξής:

- 1) ενίσχυση των συστημάτων για τον μετριασμό των αρνητικών συνεπειών από τις μελλοντικές περιόδους ξηρασίας·
- 2) μετατροπή του γεωργικού μοντέλου των μικροκαλλιεργητών από τη βιοποριστική γεωργία στη γεωργία ως επιχειρηματική δραστηριότητα·
- 3) ανάπτυξη κλιματικά ανθεκτικών υποδομών και βελτίωση της διακυβέρνησης της γης με σκοπό τη διασφάλιση της ειρήνης και της ασφάλειας.

52 Έως τα τέλη Ιανουαρίου του 2020, το 85 % της χρηματοδότησης που διατέθηκε στον τομέα είχε αποτελέσει αντικείμενο συμβάσεων. Στο **παράρτημα VII** παρέχεται λεπτομερέστερη επισκόπηση των έξι δράσεων στον εν λόγω τομέα. Η μεγαλύτερη δράση είναι η AgriFI, ένα πρόγραμμα ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ, το οποίο θα περιλαμβάνει ένα στοιχείο επιχορήγησης, ύψους 20 εκατομμυρίων ευρώ, και μια συνιστώσα συνδυασμού πόρων με την ΕΤΕπ, ύψους 10 εκατομμυρίων ευρώ. Η εν λόγω δράση θα στηρίξει την ανάπτυξη και την υιοθέτηση νέων υπηρεσιών, οι οποίες θα βοηθήσουν τους μικροκαλλιεργητές να αποδώσουν προστιθέμενη αξία στα προϊόντα τους και να τα διαθέσουν στην αγορά. Η δεύτερη μεγαλύτερη δράση είναι η

²⁹ European Joint Cooperation Strategy with Kenya 2018-2022.

Agri-biz, ένα πρόγραμμα αξίας 43,5 εκατομμυρίων ευρώ, εκ των οποίων 20 εκατομμύρια ευρώ θα συνδυαστούν με πόρους της Αφρικανικής Τράπεζας Ανάπτυξης (AfDB). Το έργο θα συγχρηματοδοτηθεί επίσης από τον Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) και τον δανικό Οργανισμό Διεθνούς Ανάπτυξης (DANIDA). Στόχος του προγράμματος είναι να στηριχθεί η ανάπτυξη επιχειρηματικών ευκαιριών και ευκαιριών απασχόλησης για τους νέους και τις γυναίκες στις αγροτικές περιοχές.

53 Τρία έργα ύψους 20, 30 και 30,5 εκατομμυρίων ευρώ αντίστοιχα περιλαμβάνονται στη στρατηγική της κυβέρνησης της Κένυας για τον τερματισμό των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης λόγω ξηρασίας. Ένα από αυτά επικεντρώνεται στη στήριξη της διαχείρισης και του συντονισμού των κινδύνων ξηρασίας, ένα άλλο αφορά τις κλιματικά ανθεκτικές υποδομές για τη βελτίωση της ύδρευσης και της αποχέτευσης στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές και το τρίτο στη στήριξη της ανθεκτικότητας των μέσων διαβίωσης και στη διαχείριση των κινδύνων ξηρασίας. Ο εν λόγω τομέας περιλαμβάνει επίσης ένα έργο, ύψους 16,5 εκατομμυρίων ευρώ, για τη διαδικασία μετασχηματισμού του γεωργικού τομέα, καθώς και για την αποκέντρωση της διακυβέρνησης της γης. Σκοπός του έργου είναι η ενίσχυση της επισιτιστικής ασφάλειας των μικροκαλλιεργητών και των κοινοτήτων των νομάδων κτηνοτρόφων, μέσω βελτιωμένης πρόσβασης σε γεωργικές υπηρεσίες και σε γη.

54 Μόνο το 17 % της κενυατικής γης είναι κατάλληλο για φυτική παραγωγή και η συγκεκριμένη γη βρίσκεται σε περιοχές όπου κατοικεί το 80 % του πληθυσμού. Είναι αναγκαία η πραγματοποίηση μαζικών επενδύσεων σε συστήματα άρδευσης για την αύξηση της έκτασης της αρόσιμης γης και την αύξηση της παραγωγικότητας των υφιστάμενων αγρών. Ταυτόχρονα, το 87 % περίπου των γεωργών της Κένυας καλλιεργεί λιγότερα από 2 εκτάρια γης και σχεδόν το 67 % των γεωργών λιγότερο από 1 εκτάριο³⁰. Οι εν λόγω μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις δεν διαθέτουν την ικανότητα να λαμβάνουν πιστώσεις για επενδύσεις σε τεχνολογία παραγωγής (όπως μηχανήματα ή θερμοκήπια) ή σε άλλες μεγάλες υποδομές.

55 Η Παγκόσμια Τράπεζα ανέφερε ότι η Κένυα χάνει σημαντικό εισόδημα διότι δεν προσδίδει προστιθέμενη αξία στα βασικά γεωργικά προϊόντα της³¹. Η μεταποίηση γεωργικών προϊόντων, η οποία έχει μεγάλες δυνατότητες αύξησης των εσόδων από τις εξαγωγές και δημιουργίας θέσεων εργασίας, βασίζεται στη σταθερή παραγωγή. Ακόμη και αν οι μικροκαλλιεργητές αυξήσουν την παραγωγικότητά τους και αρχίσουν

³⁰ World Bank: Kenya Economic Update. «Unbundling the Slack in Private Sector Investment. Transforming Agriculture Sector Productivity and Linkages to Poverty Reduction», σ. 30-31.

³¹ Όπ.π. σ. 31.

να πωλούν μέρος της παραγωγής τους, δεν θα είναι και πάλι σε θέση να παρέχουν τη σταθερή ποσότητα και ποιότητα που είναι αναγκαία για τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων. Ενώ ορισμένα από τα έργα του ενδέκατου ΕΤΑ επικεντρώνονται στην ενσωμάτωση των μικροκαλλιεργητών στις αξιακές αλυσίδες, ο μεγάλος αριθμός μικροκαλλιεργητών αυτός καθεαυτόν αποδυναμώνει την αποδοτικότητα της οργάνωσης της γεωργικής παραγωγής στον τομέα της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων.

Η βοήθεια για τις υποδομές είναι συναφής, αλλά τα σχέδια δεν είναι ρεαλιστικά λαμβανομένης υπόψη της διαθέσιμης χρηματοδότησης

56 Ο τομέας εστίασης του ΕΕΠ «Βιώσιμες υποδομές» περιλάμβανε δύο υποτομείς, την ενέργεια και τις μεταφορές, και αναφέρει ειδικούς στόχους για καθέναν από αυτούς:

- 1) να αναπτυχθούν αποδοτικότερες και φιλικότερες προς το περιβάλλον ενεργειακές υπηρεσίες οι οποίες να είναι προσβάσιμες από όλους·
- 2) να αναπτυχθεί ένα αποδοτικότερο και ασφαλέστερο σύστημα μεταφορών για την αύξηση της παραγωγικότητας και τη μείωση των επιβλαβών περιβαλλοντικών επιπτώσεων.

57 Για την επίτευξη αυτών των στόχων, το ΕΕΠ παρουσίασε περισσότερες από 20 πρωτοβουλίες, μεταξύ των οποίων:

- 1) δράσεις που απαιτούν τη χρήση σημαντικών πόρων, όπως η ενίσχυση των δυνατοτήτων παραγωγής, μεταφοράς και διανομής, καθώς και η εφαρμογή αποκεντρωμένων συστημάτων εκτός δικτύου·
- 2) νέες ηλιακές και αιολικές πηγές·
- 3) προγράμματα ενεργειακής απόδοσης για τα νοικοκυριά (μαγείρεμα και φωτισμός)·
- 4) δίκτυα μεταφορών (π.χ. δρόμοι, λιμένες, δημόσιες μεταφορές, μη μηχανοκίνητοι τρόποι μετακίνησης, διατροπικότητα).

58 Θεωρούμε ότι είναι σημαντικό για την ανάπτυξη της Κένυας να μπορέσει να ανταποκριθεί στις ανάγκες που αφορούν τις υποδομές. Ωστόσο, η χρηματοδοτική στήριξη των 175 εκατομμυρίων ευρώ δεν είναι αρκετή για την εφαρμογή όλων των σχεδίων που περιλαμβάνονται στο ΕΕΠ. Οι ανάγκες της Κένυας σε υποδομές

ανέρχονται σε 3 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ ετησίως για τις μεταφορές και σε 2 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ για την ενέργεια³². Ως εκ τούτου, θεωρούμε ότι οι στόχοι του ΕΕΠ δεν είναι ρεαλιστικοί και ότι η χρηματοδοτική στήριξη για τον τομέα εστίασης των υποδομών δεν είναι αρκετή για να έχει σημαντικό αντίκτυπο.

59 Το ΕΕΠ δεν διευκρίνιζε τον τρόπο με τον οποίο η βοήθεια της ΕΕ, ύψους 175 εκατομμυρίων ευρώ, θα μπορούσε να συμβάλει στην υλοποίηση αυτών των πολύ φιλόδοξων σχεδίων. Ανέφερε απλώς, με γενικούς όρους, ότι ο προτιμώμενος τρόπος χρηματοδότησης θα ήταν ο συνδυασμός των επιχορηγήσεων της ΕΕ με δάνεια από τα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (συμπεριλαμβανομένης της ΕΤΕπ) και ότι θα επιδιωχθούν δυνατότητες σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ). Οι εκπρόσωποι της Επιτροπής με τους οποίους συνομιλήσαμε ανέφεραν επίσης τον συνδυασμό πόρων και τις συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα ως τρόπους για την επίτευξη της κρίσιμης μάζας. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν προέβη σε εκτιμήσεις σχετικά με την αναμενόμενη μόχλευση από τον συνδυασμό πόρων ούτε εντοπίσαμε κάποια ανάλυση σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα 175 εκατομμύρια ευρώ που διατέθηκαν στον εν λόγω τομέα θα απέφεραν σημαντικά αποτελέσματα.

60 Τον Δεκέμβριο του 2020, το 85 % των πόρων στον τομέα αυτό είχε αποτελέσει αντικείμενο σύμβασης ή δέσμευσης (βλέπε [παράρτημα VII](#)). Η στήριξη αυτή συνίσταται σε πέντε δράσεις εκ των οποίων οι τέσσερις περιέχουν ένα στοιχείο συνδυασμού πόρων. Η μεγαλύτερη από αυτές, το πρόγραμμα αστικής κινητικότητας, ύψους 45 εκατομμυρίων ευρώ, αποσκοπεί στη βελτίωση της βιωσιμότητας και της αποδοτικότητας της αστικής κινητικότητας στην Κένυα. Ένα έργο, ύψους 30 εκατομμυρίων ευρώ, θα στηρίξει την κλιματική ανθεκτικότητα των αγροτικών δρόμων στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές και θα υλοποιηθεί μέσω συνδυασμού πόρων με δάνεια από την Agence Française de Développement (AFD). Στο πλαίσιο του έργου για τον λιμένα της Μομπάσα προβλέπεται συνδυασμός πόρων σχεδόν 20 εκατομμυρίων ευρώ με δάνεια από την ΕΤΕπ· στόχος του έργου είναι η αύξηση της χωρητικότητας και της αποδοτικότητας του λιμένα.

61 Στον τομέα της ενέργειας, 32 εκατομμύρια ευρώ προορίζονται για την Επενδυτική Πλατφόρμα για την Αφρική, με σκοπό τη στήριξη του ενεργειακού τομέα στην Κένυα. Μέχρι σήμερα, έχουν συναφθεί συμβάσεις χρηματοδότησης ύψους 7 εκατομμυρίων ευρώ για τον συνδυασμό πόρων με δάνεια από την AFD, και σχεδιάζεται να διατεθούν ακόμη 25 εκατομμύρια ευρώ για τον συνδυασμό πόρων με δάνεια προερχόμενα από άλλο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Στόχοι της στήριξης είναι 1)

³² AfBD «2018 African Economic Outlook: Kenya Country Note, σ. 8 και 9.

η αύξηση της βιώσιμης παραγωγής ενέργειας, της πρόσβασης στην ενέργεια και της ενεργειακής απόδοσης μέσω της στήριξης του ιδιωτικού τομέα και 2) η αύξηση της ανθεκτικότητας, της σταθερότητας και της αποδοτικότητας του ηλεκτρικού δικτύου της Κένυας. Ακόμη 22 εκατομμύρια ευρώ παρέχονται για τη στήριξη των τομέων της ενέργειας και των μεταφορών στην Κένυα, μέσω επιχορήγησης και τεχνικής βοήθειας για τη βελτίωση της διακυβέρνησης στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών της χώρας.

62 Στο πλαίσιο των συνομιλιών μας με την Επιτροπή και την ΕΥΕΔ επιβεβαιώθηκε ότι, ενώ η κυβέρνηση της Κένυας είχε επιμείνει ιδίως στη συμπερίληψη των υποδομών ως τομέα εστίασης, η απόφαση να διευρυνθεί ο τομέας εστίασης ώστε να συμπεριλαμβάνει τον τομέα της ενέργειας αποτελεί μάλλον επιλογή πολιτικής της ΕΕ. Το Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή προσδιορίζει την ενέργεια ως έναν από τους κύριους τομείς εστίασης για τη μελλοντική βοήθεια της ΕΕ.

Η βοήθεια για τη διακυβέρνηση δεν εστίασε ευθέως στην καταπολέμηση της διαφθοράς

63 Στον τομέα «Λογοδοσία των δημόσιων θεσμικών οργάνων» έχουν διατεθεί 60 εκατομμύρια ευρώ, στοχεύοντας στους εξής τρεις τομείς: εκλογές, διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και δικαιοσύνη. Στους δικαιούχους των δραστηριοτήτων του εν λόγω τομέα εστίασης θα περιλαμβάνονται και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Έως τα τέλη Ιανουαρίου του 2020, το 100 % των δράσεων στον τομέα αυτό είχε αποτελέσει αντικείμενο συμβάσεων (βλέπε [παράρτημα VII](#)).

64 Στόχος της υποστήριξης των εκλογών ήταν να εξασφαλιστεί ότι οι εκλογές του 2017 παρουσίαζαν βελτίωση, σε σύγκριση με τις προηγούμενες εκλογές, όσον αφορά την προετοιμασία, την ψηφοφορία και τη συμμόρφωση με το Σύνταγμα. Για τον σκοπό αυτό, χορηγήθηκαν συνολικά 5 εκατομμύρια ευρώ.

65 Στόχος της στήριξης του συστήματος δικαιοσύνης είναι να καταστήσει το σύστημα προσβάσιμο σε περισσότερους Κενυάτες. Συνολικό ποσό 29 εκατομμυρίων ευρώ αποτέλεσε αντικείμενο συμβάσεων στο πλαίσιο του έργου με σκοπό τη βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, μέσω νομικής συνδρομής, των φτωχών και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, καθώς και για την παροχή εναλλακτικών λύσεων αντί της φυλάκισης.

66 Στόχος της παροχής στήριξης για τη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών είναι η αύξηση της διαφάνειας τόσο σε κεντρικό επίπεδο όσο και στο επίπεδο των κομητειών. Η στήριξη της ΕΕ, υπό τη μορφή της δημοσιονομικής στήριξης, έχει προγραμματιστεί για πολλά τμήματα του κύκλου διαχείρισης, όπως η εκτέλεση του προϋπολογισμού, η λογιστική, ο έλεγχος και η εποπτεία. Συνολικό ποσό ύψους 26 εκατομμυρίων ευρώ έχει αποτελέσει αντικείμενο συμβάσεων σχετικών με τη δράση, το οποίο συναποτελείται από συνιστώσα δημοσιονομικής στήριξης ύψους 23,5 εκατομμυρίων ευρώ και συμπληρωματική συνιστώσα στήριξης ύψους 2,5 εκατομμυρίων ευρώ.

67 Δεν υπήρξε ολοκληρωμένη ανάλυση ούτε στο ΕΕΠ ούτε σε κάποιο άλλο έγγραφο για τον τρόπο με τον οποίο η ΕΕ επέλεξε παρεμβάσεις για την ενίσχυση του κράτους δικαίου και, κατ' επέκταση, για τη βελτίωση της διακυβέρνησης. Παραδείγματος χάριν, δεν εντοπίσαμε τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ επέλεξαν τις εναλλακτικές λύσεις αντί της φυλάκισης και τη νομική συνδρομή για τους φτωχότερους. Καμία στήριξη δεν εστίαζε ευθέως στη διαφθορά, μολονότι έχει αποδειχθεί ότι πλήττει την ανάπτυξη, το διεθνές εμπόριο, το άνοιγμα της αγοράς, τις εισροές ξένων επενδύσεων, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και την παραγωγικότητα³³. Ο δείκτης αντίληψης της διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας για το 2018 κατατάσσει την Κένυα στην 144η θέση (σε σύνολο 180 χωρών), ήτοι στο 21 % των χωρών με τη χαμηλότερη βαθμολογία. Όλοι σχεδόν οι εκπρόσωποι³⁴ των μη κυβερνητικών οργανώσεων με τους οποίους συνομιλήσαμε στην Κένυα θεώρησαν τη διαφθορά ως ένα από τα σημαντικότερα εμπόδια για την ανάπτυξη της χώρας.

---

³³ «Integrity risks for international businesses in Kenya». Έκθεση που δημοσιεύθηκε από τις οργανώσεις U4 Anti-Corruption και Transparency International, σ. 2-5.

³⁴ Συμπεριλαμβανομένων εκπροσώπων από την αντιπροσωπεία της ΕΕ στην Κένυα και από ευρωπαϊκούς οργανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και το γερμανικό Εμπορικό Επιμελητήριο.

Τα έργα του δέκατου ΕΤΑ απέφεραν εν γένει τις αναμενόμενες εκροές και τα αναμενόμενα επακόλουθα, ωστόσο ο αντίκτυπός τους στη συνολική ανάπτυξη της χώρας δεν είχε ακόμη αποδειχθεί

68 Εξετάσαμε δείγμα δράσεων στην Κένυα, οι οποίες καλύπτουν το 53 % των δαπανών στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ (βλέπε [πίνακα 2](#) και [παράρτημα VI](#)). Αξιολογήσαμε κατά πόσον οι δράσεις αυτές είχαν επιτύχει τις εκροές, τα επακόλουθα και τον αντίκτυπο που αναμένονταν.

Η στήριξη της ΕΕ για το οδικό δίκτυο βελτίωσε την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, αλλά η συμβολή της στην οικονομική ανάπτυξη δεν αποδείχθηκε

69 Το μεγαλύτερο έργο στον τομέα των υποδομών ήταν η οδός Merille-Marabit, η οποία έλαβε το 24,8 % της συμφωνηθείσας ενίσχυσης (88 εκατομμύρια ευρώ) και ολοκληρώθηκε τον Μάιο του 2017. Στόχος του έργου ήταν η επίτευξη μιας περισσότερο βιώσιμης και ισότιμης οικονομικής ανάπτυξης. Ο στόχος αυτός δεν αντικατοπτρίζεται μόνο στους δείκτες για το εμπόριο και την ανάπτυξη του ΑΕγχΠ, αλλά και στους δείκτες που μετρούν τον συντελεστή Gini (με τον οποίο μετράται η ανισότητα), το ποσοστό φτώχειας, το ποσοστό απασχόλησης, την άνεση των επιβατών και την οδική ασφάλεια.

- α) Από την άποψη των εκροών, με το εν λόγω έργο καλύφθηκαν με οδόστρωμα χαλικόστρωτοι δρόμοι μήκους 122 χιλιομέτρων. Το ποσοστό αυτό αντιστοιχεί στο 3 % των διεθνών οδικών αρτηριών της Κένυας, μήκους 3 600 χιλιομέτρων. Αναβαθμίστηκαν επίσης 6 χιλιόμετρα αστικών οδών στη πόλη Marsabit.

β) Όσον αφορά τα επακόλουθα που αποδίδονται στη βελτιωμένη επιφάνεια του οδοστρώματος, ο χρόνος ταξιδιού έχει μειωθεί. Διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη περιέγραψαν πώς η διαδρομή των 800 χλμ. από το Moyale στο Ναϊρόμπι, για την οποία χρειαζόταν κάποιος τρεις μέρες να την διανύσει, με στάσεις στη Marsmit και το Isiolo, και με τα οχήματα να διατρέχουν τον κίνδυνο να κολλήσουν στη λάσπη, μπορεί πλέον να ολοκληρωθεί σε μία μέρα. Οι λειτουργικές δαπάνες έχουν μειωθεί: παραδείγματος χάριν, οι τιμές της μίσθωσης φορτηγών και τα ναύλα των λεωφορείων έχουν μειωθεί κατά το ένα τρίτο. Η μέση ημερήσια κυκλοφορία αυξήθηκε από 123 οχήματα το 2014 σε 543 τον Ιανουάριο του 2020, η οποία, παρά την ουσιαστική αύξηση, παραμένει χαμηλή³⁵.

70 Μολονότι δεν έχει μετρηθεί, οι εκπρόσωποι της διοίκησης της κομητείας και ορισμένοι διεθνείς οργανισμοί επιβεβαίωσαν τη βελτίωση της πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, καθώς και στα γεωργικά προϊόντα. Επιπλέον, ο περιφερειακός διάδρομος που περιλαμβάνει το συγκεκριμένο έργο συνέβαλε καθοριστικά στην προώθηση της επισιτιστικής ασφάλειας στην περιοχή³⁶. Ως εκ τούτου, το έργο πέτυχε τα κοινωνικά του επακόλουθα υπό τη μορφή της βελτιωμένης πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες. Ωστόσο, δεν υπήρχαν ακόμη στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η οδός είχε προωθήσει την οικονομική ανάπτυξη.

71 Η οδός Merille-Marabit διέρχεται από μια αραιοκατοικημένη περιοχή, όπου οι περισσότεροι άνθρωποι ζουν από την ποιμενική κτηνοτροφία. Πρόκειται για έναν παραδοσιακό τρόπο ζωής, στο πλαίσιο του οποίου οι άνθρωποι μετακινούνται συχνά για να βρουν κατάλληλες περιοχές για τα ζώα τους και καταναλώνουν σχετικά λίγα μεταποιημένα προϊόντα. Λόγω του δυσμενούς κλίματος, η βλάστηση είναι περιορισμένη και υπάρχουν ελάχιστες βιομηχανίες μεταξύ της Marswabit και της Merille ή γύρω από τις δύο πόλεις.

³⁵ Συγκριτικά, 37 000 οχήματα κάθε είδους, εκ των οποίων 12 000 βαρέα φορτηγά οχήματα, διασχίζουν κατά μέσο όρο ημερησίως τον κόμβο Sabasaba – διάδρομο Makupa – Changamwe (μήκους περίπου 3,2 χλμ). Η κυκλοφορία στα τμήματα του οδικού δικτύου εκτός της εμπορικής ζώνης, ήτοι Mitinri – Mazeras – Mariakani (μήκους περίπου 26 χλμ.) ανέρχεται κατά μέσο όρο σε 9 500 οχήματα ημερησίως, συμπεριλαμβανομένων 4 300 βαρέων φορτηγών οχημάτων. Πηγή: Mombasa to Mariakani (A109) Road. Preliminary and Detailed Engineering Design. Environmental and Social Impact Assessment (Esia) Report, σ. 153-154.

³⁶ «Study of Kenya – Ethiopia trade corridor: A pathway to agricultural development, regional economic integration and food security», μελέτη δημοσιευθείσα από τον Οργανισμό Διεθνούς Ανάπτυξης των ΗΠΑ, 2018, σ. 1.

72 Η οδός Merille-Marabit αποτελεί μέρος του αυτοκινητόδρομου που συνδέει την πρωτεύουσα της Κένυας, Ναϊρόμπι, με την πρωτεύουσα της Αιθιοπίας, Αντίς Αμπέμπα, και ενδεχομένως να επιφέρει αύξηση των εμπορικών συναλλαγών μεταξύ των δύο χωρών. Ωστόσο, το γεγονός ότι η χρήση του οδικού δικτύου παραμένει σχετικά χαμηλή (βλέπε σημείο **69 β**) υποδεικνύει ότι η κατάσταση του οδικού δικτύου δεν αποτελούσε το κύριο εμπόδιο για την ανάπτυξη του εμπορίου. Ακόμη και αν και τα 543 οχήματα που χρησιμοποιούν συνολικά το οδικό δίκτυο σε ημερήσια βάση ήταν φορτηγά που μετέφεραν εμπορεύματα, αυτό θα αντιπροσώπευε μόνο ένα κλάσμα του όγκου μεταφορών της Κένυας. Δύο σημαντικά εμπόδια στο εμπόριο μεταξύ της Κένυας και της Αιθιοπίας έχουν υπάρξει η απουσία της Αιθιοπίας από δεσμευτικές περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες και η ασταθής κατάσταση σχετικά με την ασφάλεια στην αιθιοπική πλευρά των συνόρων, που καθιστά τη διάσχιση της περιοχής μη ασφαλή³⁷.

Το ένα τρίτο της βοήθειας για την Κένυα στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ στήριζε μικροκαλλιεργητές στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές, των οποίων ο αντίκτυπος στη συνολική οικονομία της Κένυας είναι μικρός

73 Η ΕΕ χορήγησε χρηματοδότηση ύψους 110,7 εκατομμυρίων ευρώ (32 % της συνολικής χρηματοδοτικής στήριξης της Κένυας) σε άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές, όπου κυριαρχεί ο ρόλος της ποιμενικής και γεωργοποιμενικής κτηνοτροφίας. Στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές κατοικεί το 51 % του συνολικού πληθυσμού της Κένυας και το 56 % των φτωχών της χώρας· ως «φτωχοί» θεωρούνται όσοι διαβιούν με λιγότερα από 30 ευρώ τον μήνα στις αγροτικές περιοχές και λιγότερα από 60 ευρώ τον μήνα στις αστικές περιοχές³⁸.

74 Το έργο «Ορθές γεωργικές πρακτικές» αποσκοπούσε στη βελτίωση των γνώσεων των μικροκαλλιεργητών των άνυδρων και ημιάνυδρων περιοχών σχετικά με τη γεωργία διατήρησης και τις ορθές γεωργικές πρακτικές, στην ανάπτυξη δεσμών με τις αγορές και στην αύξηση της επισιτιστικής ασφάλειας.

α) Όσον αφορά τις εκροές, 40 000 γεωργοί (0,42 % του συνόλου των γεωργών της Κένυας) χρησιμοποιούν πλέον τις νέες μεθόδους.

³⁷ Όπ.π. σ. 43 και 22.

³⁸ Kenya National Bureau of Statistics: Kenya Integrated Household Budget Survey 2015/2016, σ. 44, 46 και 49.

- β) Όσον αφορά τα επακόλουθα, οι μέσες αποδόσεις ανά εκτάριο των γεωργών που εφαρμόζουν τις εν λόγω μεθόδους αυξήθηκαν κατά 121 % για τα σιτηρά και κατά 98 % για τα ψυχανθή, ενώ το κόστος παραγωγής μειώθηκε κατά 22 % και 19 % αντίστοιχα. Μετά την καθιέρωσή τους, οι ορθές γεωργικές πρακτικές δεν εξαρτώνται από νέες πηγές χρηματοδότησης για να εξακολουθήσουν να παράγουν αποτελέσματα, με αποτέλεσμα το έργο να διαθέτει ένα ισχυρό στοιχείο βιωσιμότητας.

75 Η Εθνική Αρχή για τη Διαχείριση της Ξηρασίας (NDMA) υλοποίησε έργα για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας των άνυδρων και ημιάνυδρων περιοχών στην ξηρασία.

- α) Όσον αφορά τις εκροές, τα έργα αυτά υποστήριξαν τη δημιουργία προληπτικών εργαλείων και την ενίσχυση των τοπικών ικανοτήτων για την αποτελεσματική διαχείριση των φαινομένων ξηρασίας μέσω 10 έργων στρατηγικής ετοιμότητας σε 10 κομητείες.
- β) Όσον αφορά τα επακόλουθα, τα έργα αυτά μείωσαν τις θανατηφόρες συνέπειες της ξηρασίας. Σύμφωνα με τη NDMA, οι θάνατοι ζώων που αναφέρθηκαν σε ορισμένες κομητείες ήταν σημαντικά χαμηλότεροι από το 70 % που είχε καταγραφεί κατά την προηγούμενη ξηρασία της περιόδου 2009-2011· παραδείγματος χάριν, οι κομητείες Marsabit και Samburu ανέφεραν θανάτους ζώων της τάξης του 20 % έως 40 %, ενώ η κομητεία Isiolo ανέφερε μηδενικούς θανάτους.

76 Όσον αφορά τον αντίκτυπο, τα εν λόγω έργα αύξησαν την επισιτιστική ασφάλεια στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές και βοήθησαν την Κένυα να σημειώσει πρόοδο στον παγκόσμιο δείκτη για την πείνα. Το 2018 η βαθμολογία της Κένυας μειώθηκε στο 23,2 έναντι 28,0 το 2010. Ωστόσο, η γεωργική παραγωγή των μικροκαλλιεργητών στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές χρησιμοποιείται ως επί το πλείστον για ιδιοκατανάλωση. Το γεγονός αυτό μπορεί να περιορίσει τον αντίκτυπο στη συνολική ανάπτυξη της Κένυας.

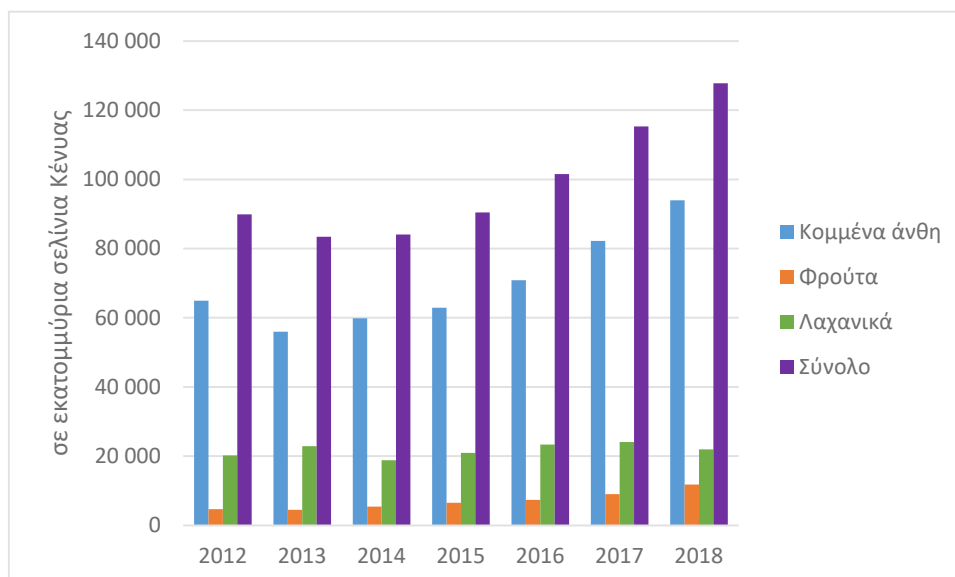
Το έργο SMAP συνέβαλε στην αύξηση των εξαγωγών οπωροκηπευτικών προϊόντων

77 Το «Πρόγραμμα για τα πρότυπα και την πρόσβαση στην αγορά» (SMAP) αποσκοπούσε στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της πρόσβασης στην αγορά των οπωροκηπευτικών προϊόντων της Κένυας, μέσω της βελτίωσης της ασφάλειας των τροφίμων. Ένα παράδειγμα των εκροών του έργου ήταν η παροχή εξοπλισμού

στην Υπηρεσία επιθεώρησης της υγείας των φυτών στην Κένυα (KEPHIS) για τη διενέργεια εργαστηριακών αναλύσεων. Στα επακόλουθα του έργου περιλαμβανόταν η απάλειψη των πράσινων φασολιών από τον κατάλογο των εξαγωγών προς την ΕΕ που υπόκειντο σε περιορισμούς. Ένα άλλο παράδειγμα που θα ωφελήσει τους καλλιεργητές μάνγκο, είναι η δημιουργία μιας ζώνης χωρίς μύγες καρπών που βρίσκεται σε εξέλιξη.

78 Διαπιστώσαμε ότι το SMAP ωφέλησε τον όγκο των εξαγωγών και την οικονομική ανάπτυξη. Μια επένδυση ύψους 12,1 εκατομμυρίων ευρώ (3 % της συνολικής χρηματοδότησης) χρησιμοποιήθηκε για τη στήριξη ενός φορέα με σαφή και απαραίτητο ρόλο στη διαδικασία εξαγωγής γεωργικών προϊόντων. Οι εξαγωγές οπωροκηπευτικών προϊόντων αυξήθηκαν τα τελευταία χρόνια. Μολονότι η εν λόγω πρόοδος δεν μπορεί να αποδοθεί αποκλειστικά στο SMAP, το έργο συνέβαλε σίγουρα σε αυτή. Επιπλέον, η αύξηση του όγκου των εξαγωγών δείχνει ότι τα οπωροκηπευτικά προϊόντα της Κένυας διαθέτουν εξαγωγικές δυνατότητες και ότι η KEPHIS συμβάλλει στην αξιοποίηση αυτού του δυναμικού. Το [γράφημα 4](#) δείχνει την αύξηση των εξαγωγών οπωροκηπευτικών προϊόντων.

Γράφημα 4 – Αύξηση των εξαγωγών οπωροκηπευτικών προϊόντων

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει της KEPHIS.

Συμπεράσματα και συστάσεις

79 Ο έλεγχος επικεντρώθηκε στην αποτελεσματικότητα της διμερούς αναπτυξιακής βοήθειας που παρασχέθηκε στην Κένυα μέσω του ETA, το οποίο αποτελεί την κύρια πηγή ενωσιακής χρηματοδότησης της χώρας. Εξετάσαμε κατά πόσον η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ διοχετεύουν αποτελεσματικά τους πόρους του ETA στους τομείς που θα μπορούσαν να συμβάλουν περισσότερο στη μείωση της φτώχειας στην Κένυα. Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ δεν απέδειξαν ότι η ενωσιακή βοήθεια που χορηγήθηκε στην Κένυα είχε βασιστεί επαρκώς στις συγκεκριμένες ανάγκες της χώρας, ούτε ότι διοχετεύθηκε σε τομείς στους οποίους θα μπορούσε να επιτύχει τα μέγιστα για τη μείωση της φτώχειας. Διαπιστώσαμε επίσης ότι οι χρηματοδοτούμενες από την ΕΕ δράσεις που εξετάσαμε στο πλαίσιο του δέκατου ETA απέφεραν τα αναμενόμενα αποτελέσματα και επακόλουθα, αλλά ο αντίκτυπος στη συνολική ανάπτυξη της Κένυας μένει ακόμη να αποδειχθεί.

80 Οι πόροι που χορηγήθηκαν στην Κένυα στο πλαίσιο του ενδέκατου ETA ανήλθαν σε 435 εκατομμύρια ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 0,6 % περίπου των φορολογικών εσόδων της Κένυας. Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ διέθεσαν περίπου το 90 % της χρηματοδότησης στην Κένυα με τη βοήθεια ενός μαθηματικού τύπου, χωρίς να προβούν οι ίδιες σε ειδική εκτίμηση των αναπτυξιακών εμποδίων και στόχων της χώρας. Επίσης, η κατανομή της χρηματοδότησης στη χώρα δεν λαμβάνει υπόψη τις επιχορηγήσεις ή τα δάνεια από άλλους χορηγούς βοήθειας.

81 Στο πλαίσιο κατανομής της χρηματοδότησης από το ETA συνεκτιμήθηκαν οι παγκόσμιοι δείκτες διακυβέρνησης, χωρίς όμως να παρέχει η οικεία διαδικασία τη δυνατότητα σύνδεσης της βοήθειας με τις επιδόσεις της δικαιούχου χώρας, τη διακυβέρνηση, τη δέσμευση για υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων ή τον έλεγχο της διαφθοράς. Μολονότι η Κένυα σημείωσε μικρή πρόοδο όσον αφορά την πρόωθηση του κράτους δικαίου και την καταπολέμηση της διαφθοράς τις τελευταίες δεκαετίες, δεν εντοπίσαμε στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι η ΕΕ επέβαλε εξαιτίας αυτής της κατάστασης πρόσθετους όρους για τη χρηματοδότηση της χώρας μέσω του ETA.

82 Διαπιστώσαμε ότι, σύμφωνα με τον στόχο της, η Επιτροπή διέθεσε περισσότερους πόρους σε φτωχότερες χώρες στο πλαίσιο του ενδέκατου από ό,τι στο πλαίσιο του δέκατου ETA. Το μερίδιο της συνολικής χρηματοδοτικής στήριξης που έλαβαν οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (LAX) και οι χώρες χαμηλού εισοδήματος (ΧΧΕ) ήταν 85 %, έναντι 80 % στο πλαίσιο του δέκατου ETA.

83 Ωστόσο, βάσει του μαθηματικού τύπου για την κατανομή της χρηματοδοτικής στήριξης χορηγούνταν λιγότερη βοήθεια ανά άτομο σε χώρες με μεγαλύτερους πληθυσμούς. Αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι ο δείκτης για τον πληθυσμό, είχε, αφενός, ως ανώτατο όριο τα 40 εκατομμύρια άτομα και, αφετέρου, δεν λάμβανε ως βάση του τον συνολικό πληθυσμό της χώρας αλλά την τετραγωνική ρίζα του. Εάν η Επιτροπή δεν είχε θέσει ανώτατο όριο στον πληθυσμό, οι μεγαλύτερες χώρες θα είχαν λάβει το μεγαλύτερο μέρος της χρηματοδότησης (βλέπε σημεία **25** έως **36**).

Σύσταση 1 – Επανεξέταση της προσέγγισης για την κατανομή της αναπτυξιακής βοήθειας της ΕΕ

Βάσει του παραδείγματος της Κένυας, η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ πρέπει:

- α) να εξετάσουν τη μέθοδο της ΕΕ για την κατανομή της χρηματοδότησης μεταξύ των χωρών ΑΚΕ, με τη συμμετοχή του Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου και των κρατών μελών, κατά περίπτωση·
- β) να θεσπίσουν ειδικούς όρους προκειμένου να καθορίσουν μια σαφή σύνδεση μεταξύ των χρηματοδοτικών ενισχύσεων και των προηγούμενων επιδόσεων της χώρας, καθώς και της δέσμευσης της κυβέρνησης για την πραγματοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, μεταξύ αυτών και στον τομέα του κράτους δικαίου.

Χρονοδιάγραμμα: Τέλος του 2022.

84 Παρόλο που η διαθέσιμη χρηματοδότηση κάλυπτε μικρό μόνο ποσοστό των αναπτυξιακών αναγκών της Κένυας, οι πόροι κατανέμονταν σε πολλούς τομείς, μεταξύ των οποίων η γεωργία, οι καταστάσεις έκτακτης ανάγκης λόγω ξηρασίας, οι υποδομές ενέργειας και μεταφορών, οι εκλογές, η διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και το σύστημα δικαιοσύνης. Το εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα (ΕΕΠ) της Κένυας για την περίοδο 2014-2020 δεν περιλάμβανε εκτίμηση του κατά πόσον οι πόροι του ΕΤΑ που διετίθεντο στους εν λόγω τομείς θα επιτύγχαναν την επαρκή κρίσιμη μάζα για την παραγωγή σημαντικών αποτελεσμάτων ούτε του τρόπου με τον οποίο θα επιτυγχανόταν κάτι τέτοιο. Επίσης, δεν διευκρίνιζε τον τρόπο με τον οποίο η στήριξη των επιλεγμένων τομέων αντί άλλων θα βοηθούσε περισσότερο την Κένυα στη μείωση της φτώχειας (βλέπε σημεία **41** έως **44**).

Σύσταση 2 – Αξιολόγηση της κρίσιμης μάζας κατά την επιλογή των τομέων εστίασης στην Κένυα

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ πρέπει να αξιολογούν κατά πόσον τα ποσά που διατίθενται στους τομείς εστίασης και στο πλαίσιο καθενός χωριστά είναι πιθανό να επιτύχουν την επαρκή κρίσιμη μάζα για την επίτευξη σημαντικών αποτελεσμάτων και να εξηγούν τον τρόπο με τον οποίο θα επιτευχθεί κάτι τέτοιο.

Χρονοδιάγραμμα: Τέλος του 2022.

85 Παραδείγματος χάριν, διαπιστώσαμε ότι δεν υπήρχε διαθέσιμη αιτιολόγηση της επιλογής της Επιτροπής και της ΕΥΕΔ να μην στηρίζουν ευθέως τον τομέα της μεταποίησης. Σε πολλές οικονομίες που έχουν γίνει σημαντικά άλματα ανάπτυξης είχε προηγηθεί ο μετασχηματισμός τους από γεωργικές σε βιομηχανικές. Κάτι ανάλογο δεν συνέβη στην Κένυα: η γεωργία εξακολουθεί να αντιστοιχεί στο ένα τρίτο του ΑΕγχΠ της χώρας, ενώ η μεταποίηση αντιπροσωπεύει μόλις το 10 %, δηλαδή το ίδιο ποσοστό όπως και πριν από 40 χρόνια. Ένα άλλο παράδειγμα αφορά τον τομέα ΤΠΕ της Κένυας, ο οποίος αυξήθηκε κατά 10,9 % το 2017, και η χώρα είναι γνωστή για την ικανότητά της να παρέχει καινοτόμες υπηρεσίες (βλέπε σημεία [45](#) έως [47](#)).

86 Η μεγαλύτερη χρηματοδοτική στήριξη στο πλαίσιο του ενδέκατου ΕΤΑ, ύψους 190 εκατομμυρίων ευρώ (44 % του συνόλου), διατέθηκε στον τομέα εστίασης «Επισιτιστική ασφάλεια και η ανθεκτικότητα σε ακραία κλιματικά φαινόμενα». Το μεγαλύτερο μέρος της στήριξης για τον συγκεκριμένο τομέα διοχετεύθηκε στις κοινότητες των άνυδρων και ημιάνυδρων περιοχών και στους μικροκαλλιεργητές, με στόχο την εξασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας και την αύξηση του εισοδήματος. Η στήριξη αυτή είναι πιθανόν να βελτιώσει το βιοτικό επίπεδο των εν λόγω κοινοτήτων, αλλά δεν συμβάλλει στην πρόοδο όσον αφορά την εμπορική εκμετάλλευση της γεωργίας και την επέκταση του τομέα μεταποίησης γεωργικών προϊόντων (βλέπε σημεία [51](#) έως [55](#)).

87 Το ΕΕΠ διέθεσε 175 εκατομμύρια ευρώ για τον τομέα των υποδομών και απαριθμούσε σειρά φιλόδοξων σχεδίων, περιλαμβανομένων προσπαθειών που απαιτούν τη χρήση σημαντικών πόρων, όπως η ανάπτυξη νέων πηγών ηλιακής και αιολικής ενέργειας και δικτύων μεταφορών (όπως δρόμοι και λιμάνια). Χωρίς να αμφισβητείται η σημασία των σχεδίων αυτών, θεωρούμε ότι το ποσό είναι υπερβολικά μικρό για να υλοποιηθούν όλα αυτά τα σχέδια ή για να ασκηθεί σημαντική επιρροή στην ανάπτυξη του τομέα (βλέπε σημεία [56](#) έως [62](#)).

88 Ο τομέας «Λογοδοσία των δημόσιων θεσμικών οργάνων» έλαβε 60 εκατομμύρια ευρώ, στοχεύοντας στους εξής τρεις τομείς: εκλογές, διαχείριση των δημόσιων οικονομικών και δικαιοσύνη. Παρόλο που η ύπαρξη ενός αδύναμου κράτους δικαίου και η διαφθορά θεωρούνται σοβαρά εμπόδια για την ανάπτυξη της Κένυας, η βοήθεια της ΕΕ δεν αντιμετωπίζει ευθέως τα προβλήματα αυτά. Δεν εντοπίσαμε καμία αιτιολόγηση της επιλογής να στοχευθεί η χρηματοδότηση σε εναλλακτικές λύσεις αντί της φυλάκισης και στη νομική συνδρομή για τους φτωχότερους και όχι στην άμεση καταπολέμηση της διαφθοράς (βλέπε σημεία 63 έως 67).

89 Εξετάσαμε επίσης δείγμα δράσεων στην Κένυα, που καλύπτουν το 53 % των δαπανών στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ, και αξιολογήσαμε κατά πόσον οι δράσεις αυτές είχαν επιτύχει τις εκροές, τα επακόλουθα και τον αντίκτυπο που αναμενόταν. Παρά το γεγονός ότι τα εν λόγω έργα παρήγαγαν εν γένει τις αναμενόμενες εκροές και επακόλουθα, δεν εντοπίσαμε στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι είχαν ορατό αντίκτυπο στη συνολική ανάπτυξη της χώρας (βλέπε σημεία 45 έως 78).

Σύσταση 3 – Προτεραιοποίηση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και του κράτους δικαίου στην Κένυα

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ πρέπει να προτεραιοποιήσουν τους τομείς που έχουν τη δυνατότητα να προσελκύσουν άμεσες ξένες επενδύσεις, να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας και να αυξήσουν τις εξαγωγές, καθώς και τις δράσεις που στηρίζουν το κράτος δικαίου, περιλαμβανομένης της καταπολέμησης της διαφθοράς.

Χρονοδιάγραμμα: Τέλος του 2022.

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα III, του οποίου προεδρεύει η Bettina JAKOBSEN, Μέλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στο Λουξεμβούργο, κατά τη συνεδρίασή του της 16ης Ιουνίου 2020.

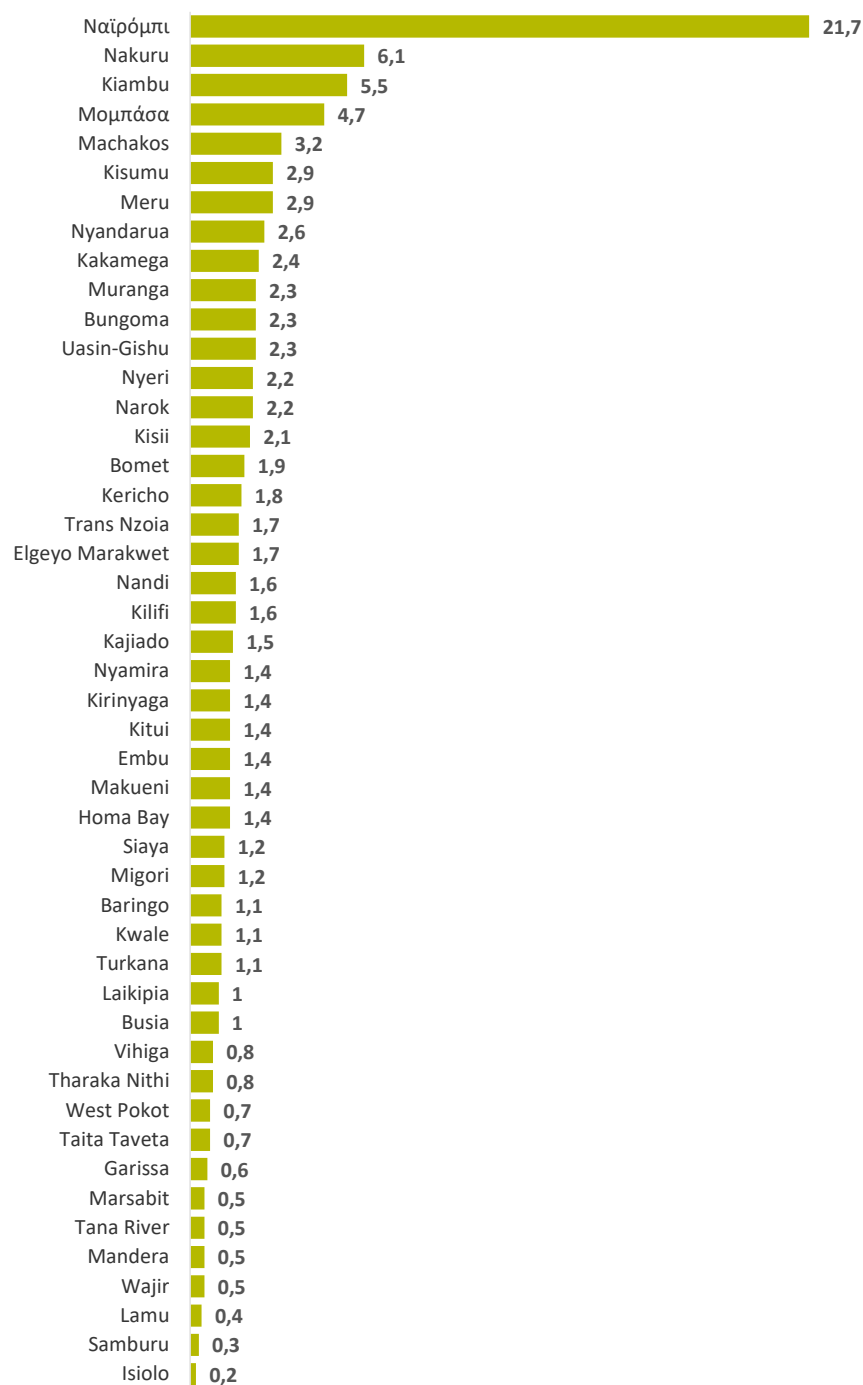
Για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Klaus-Heiner LEHNE
Πρόεδρος

Παραρτήματα

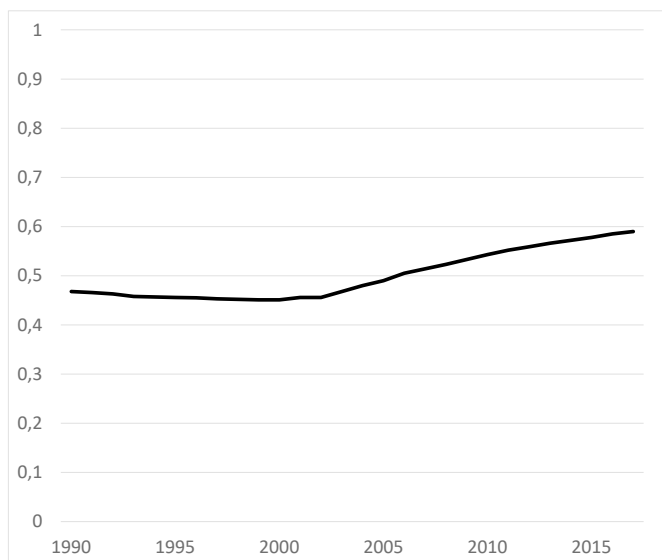
Παράρτημα Ι – Δείκτες ανθρώπινης ανάπτυξης στην Κένυα

Γράφημα 5α – Η μέγιστη συμβολή των κομητειών στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Κένυας την περίοδο 2013-2017

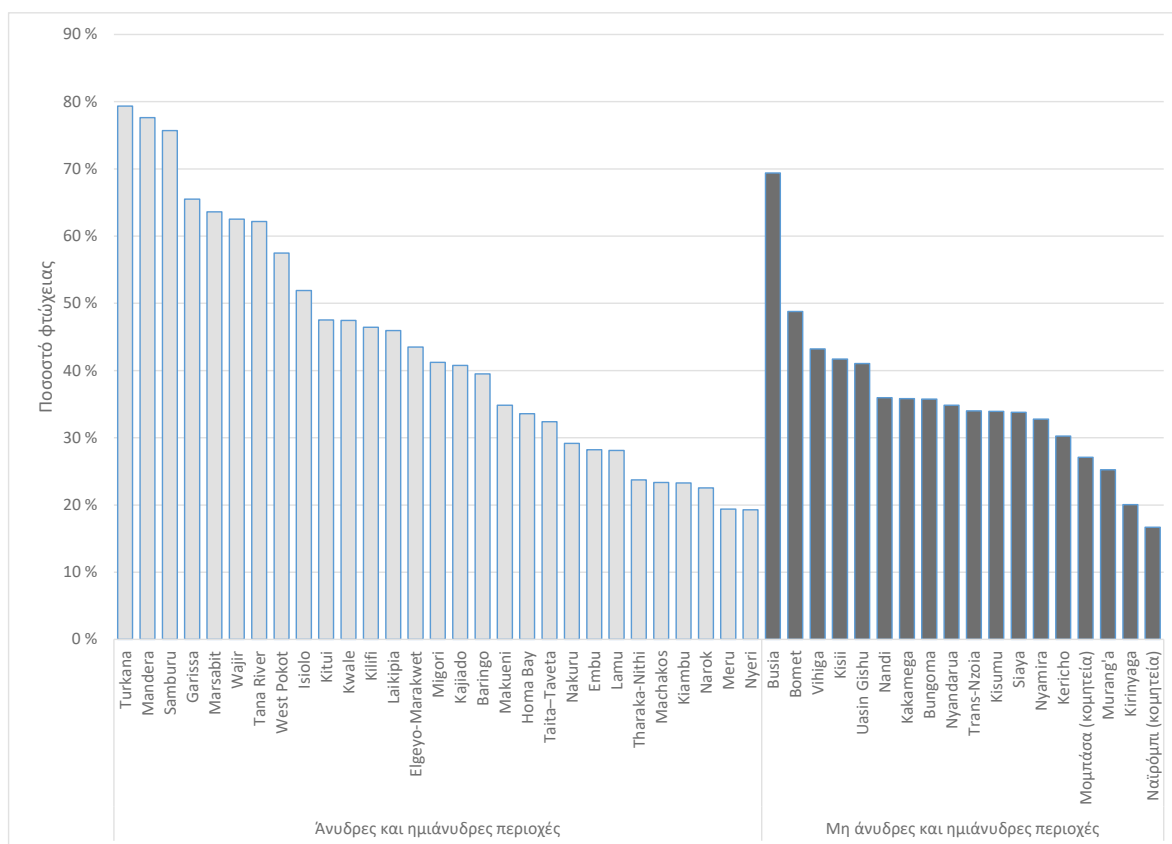
Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Παγκόσμιας Τράπεζας.

Γράφημα 5β – Δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης

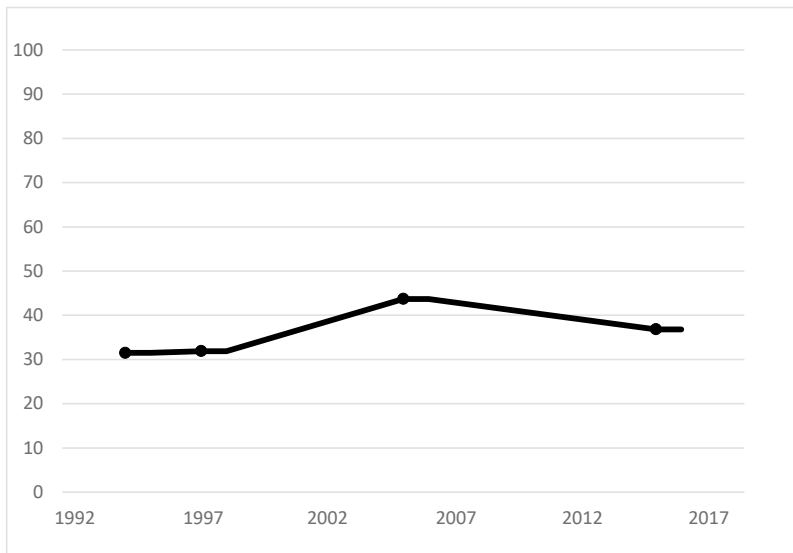
Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του εγγράφου «Human Development Indices and Indicators: 2018 Statistical Update», του UNDP.

Γράφημα 5γ – Ποσοστά φτώχειας στην Κένυα

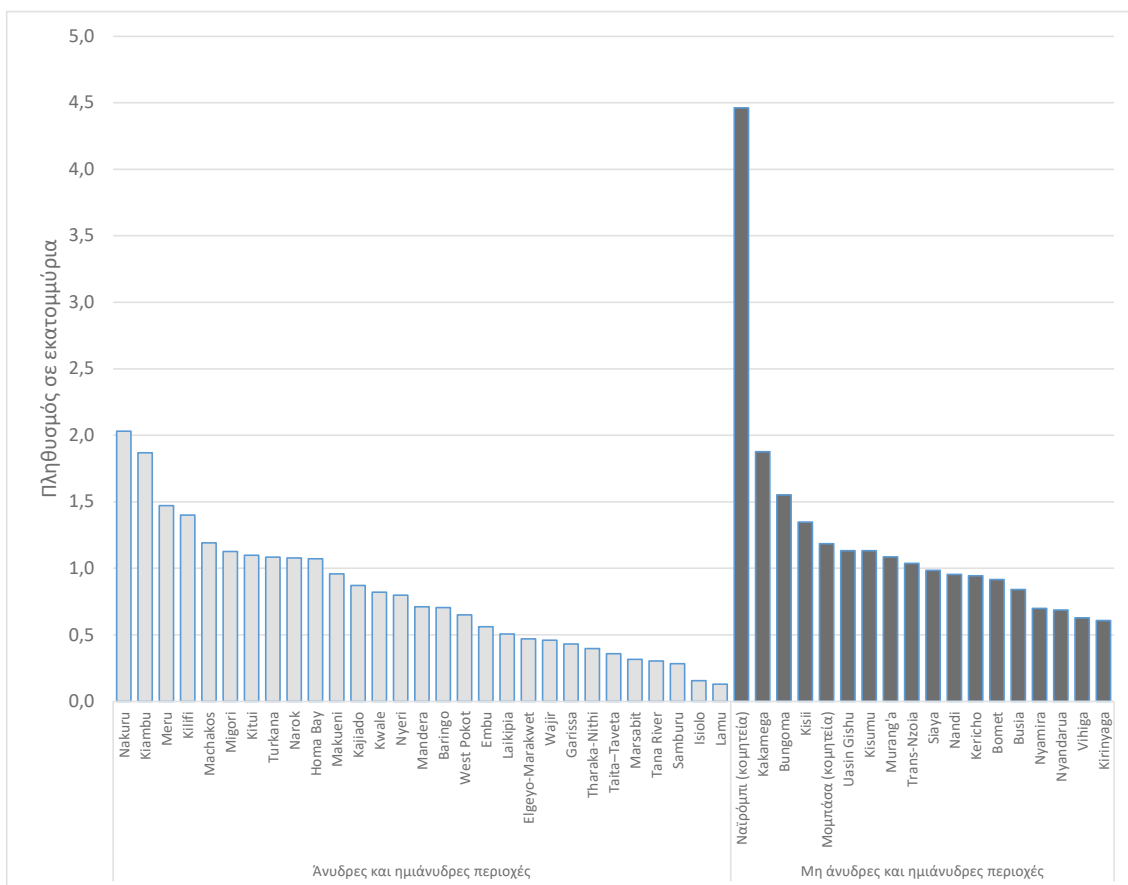
Πηγή: ΕΕΣ, βάσει της έρευνας «Kenya Integrated Household Budget Survey», 2015/2016.

Γράφημα 5δ – Ποσοστό του πληθυσμού που ζει με λιγότερα από 1,90 δολάρια ΗΠΑ ημερησίως

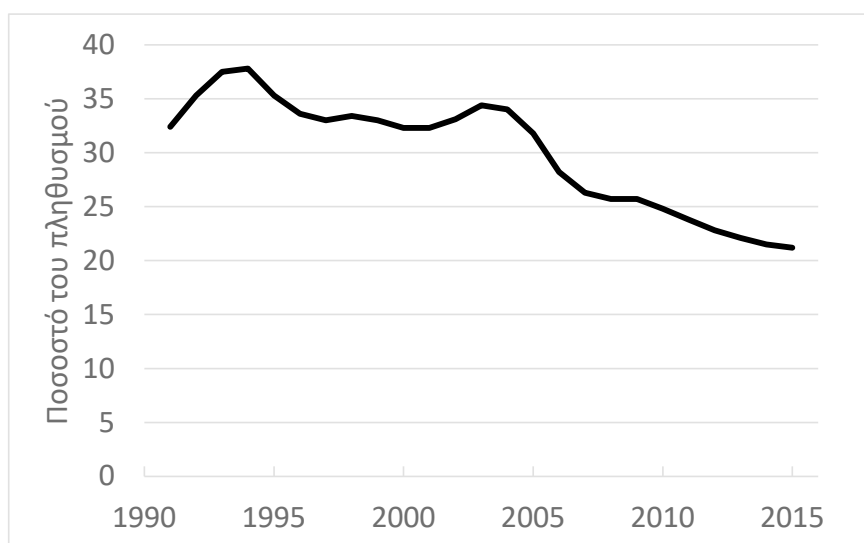
Πηγή: ΕΕΣ, βάσει δεδομένων της Παγκόσμιας Τράπεζας, Διεθνείς Αναπτυξιακοί Δείκτες, ποσοστό των φτωχών που ζουν με λιγότερα από 1,90 δολάρια ΗΠΑ ημερησίως (% του πληθυσμού), Οκτώβριος 2019.

Γράφημα 5ε – Πληθυσμός της Κένυας ανά κομητεία

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει της έρευνας Kenya Integrated Household Budget Survey, 2015/2016.

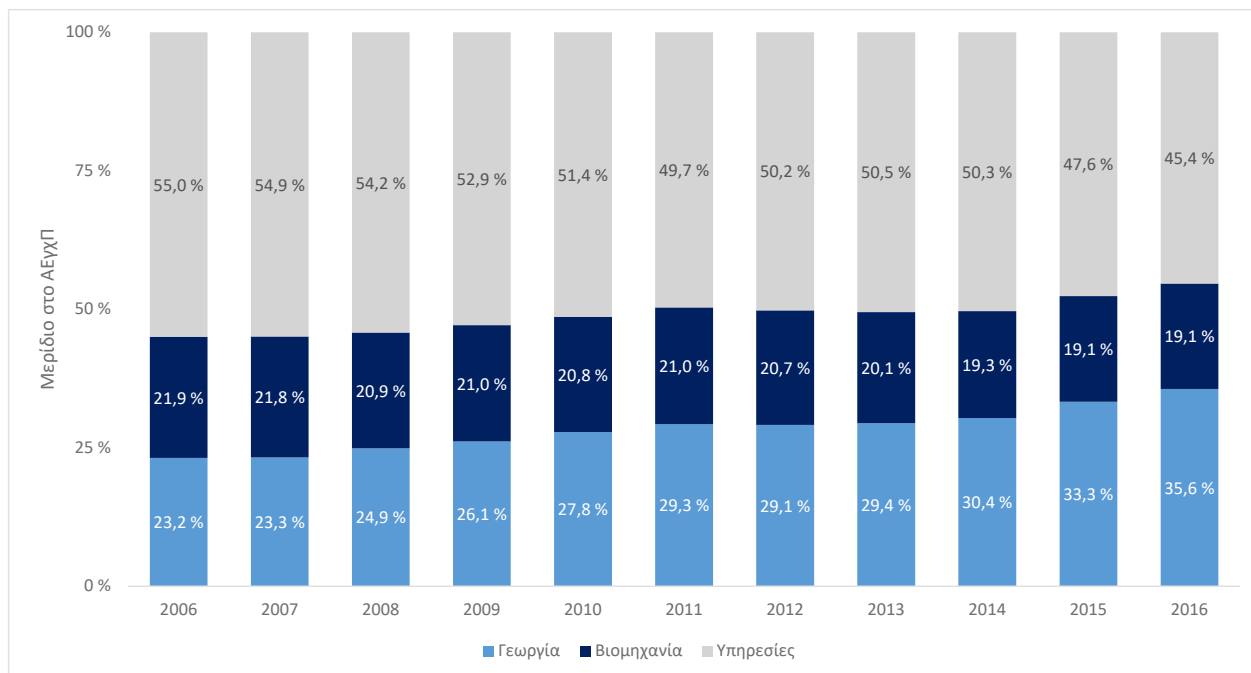
Γράφημα 5στ – Υποσιτισμός

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει δεδομένων της Παγκόσμιας Τράπεζας, Διεθνείς Αναπτυξιακοί Δείκτες, Οκτώβριος 2019.

Παράρτημα II – Γραφήματα και πίνακες σχετικά με την οικονομία της Κένυας

Γράφημα 6 - Μερίδιο των οικονομικών τομέων στο ΑΕγχΠ την περίοδο 2006-2016

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει δεδομένων της Παγκόσμιας Τράπεζας, Διεθνείς Αναπτυξιακοί Δείκτες, Μερίδιο των οικονομικών τομέων στο ΑΕγχΠ της Κένυας.

Πίνακας 3 - ΑΕγχΠ ανά τομέα (ποσοστό του ΑΕγχΠ σε τρέχουσες τιμές)

	2011	2016	2017
Γεωργία, δασοκομία, αλιεία και θήρα εκ των οποίων αλιεία	29,3 0,8	35,6 0,8	31,5 0,5
Ορυχεία και λατομεία εκ των οποίων πετρέλαιο	1,0 —	0,9 —	0,8 —
Μεταποίηση	13,1	10,0	8,4
Ηλεκτρική ενέργεια, φυσικό αέριο και νερό	2,1	2,6	2,5
Κατασκευές	4,9	5,5	5,8
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο·επισκευές οχημάτων· είδη οικιακής χρήσης· εστιατόρια και ξενοδοχεία εκ των οποίων εστιατόρια και ξενοδοχεία	10,5 1,5	8,7 0,8	8,4 0,8
Μεταφορές, αποθήκευση και επικοινωνίες	9,8	9,6	9,1
Χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, υπηρεσίες διαχείρισης ακινήτων και επιχειρηματικές υπηρεσίες	15,2	14,7	14,9
Δημόσια διοίκηση και άμυνα, ασφάλεια	4,7	4,4	4,3
Άλλες υπηρεσίες	9,4	7,9	14,3
Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σε βασικές τιμές / κόστος συντελεστών	100,0	100,0	100,0

Πηγή: AfDB 2018 African Economic Outlook.

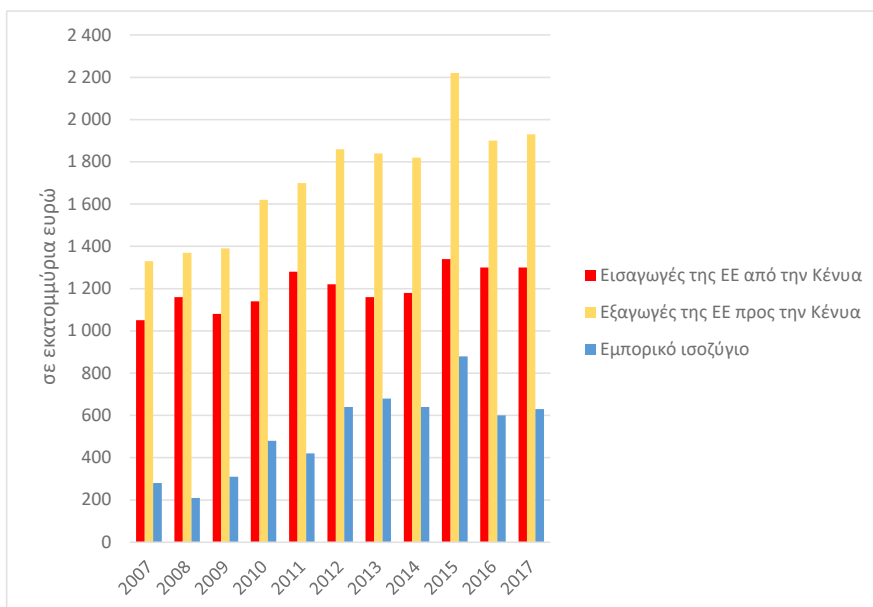
Πίνακας 4 - Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (ποσοστό του ΑΕγχΠ)

	2009	2014	2015	2016	2017(ε)	2018(π)	2019(π)
Εμπορικό ισοζύγιο							
Εξαγωγές εμπορευμάτων	- 13,4 12,2	- 17,4 10,1	- 13,1 9,4	- 11,2 8,1	-11,9 7,7	- 11,7 7,0	- 12,3 7,3
Εισαγωγές εμπορευμάτων	25,6	27,6	22,5	19,3	19,6	18,7	19,6
Υπηρεσίες	2,9	2,7	2,1	2,4	2,7	2,7	3,1
Συντελεστής (πρωτογενούς) εισοδήματος	- 0,4	- 1,4	- 1,1	- 1,0	- 1,2	- 1,0	- 0,9
Τρέχουσες μεταβιβάσεις	6,2	5,7	5,4	4,6	4,3	4,4	4,9
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	- 4,6	- 10,4	- 6,7	- 5,2	-6,1	- 5,6	- 5,2

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του AfDB 2018 African Economic Outlook.

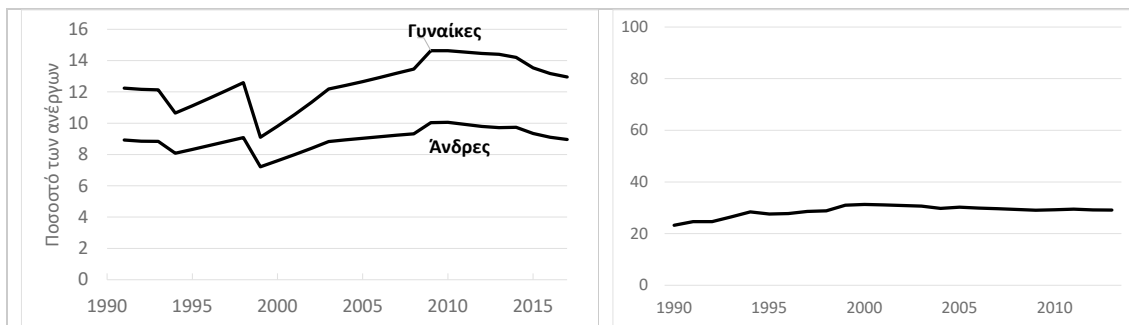

Γράφημα 7 - Εμπόριο ΕΕ-Κένυας

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει δεδομένων που δημοσίευσε η Eurostat στο «European Union, Trade in goods with Kenya».

Γράφημα 8 - Ανεργία στην Κένυα και δείκτης οικονομικής ευπάθειας

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει των διεθνών αναπτυξιακών δεικτών της Παγκόσμιας Τράπεζας, Οκτώβριος 2019.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του εγγράφου «Retrospective economic vulnerability index», επικαιροποίηση του 2015, που δημοσιεύθηκε από το Fondation pour les études et recherches sur le développement international (Ferdí).

Παράρτημα III – Κατάλογος συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του ελέγχου

Κατά την αποστολή ελέγχου στην Κένυα, στις 4-14 Φεβρουαρίου 2019, πραγματοποιήσαμε συναντήσεις με εκπροσώπους των ακόλουθων οργανισμών:

- Γερμανικό εμπορικό επιμελητήριο
- Γαλλικά εμπορικά επιμελητήρια
- German Business in Kenya Association (Ένωση γερμανικών επιχειρήσεων στην Κένυα)
- American Chamber of Commerce (αμερικανικό εμπορικό επιμελητήριο)
- Υπουργείο Εξωτερικών
- Εθνικό ταμείο (και διατάκτης για το ETA)
- Υπουργείο Μεταφορών, Υποδομών, Στέγασης και Αστικής Ανάπτυξης
- Υπουργείο Γεωργίας
- Υπουργείο Πληροφοριών, Επικοινωνιών και Τεχνολογίας
- Konza Technopolis Development Authority (αρχή ανάπτυξης της Konza Technopolis)
- Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ)
- Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW)
- Αφρικανική Τράπεζα Ανάπτυξης (AfDB)
- Agence Française de Développement (Γαλλικός Οργανισμός Ανάπτυξης)
- Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Κάτω Χώρες, Ιταλία και Σουηδία
- USAID Κένυα
- Παγκόσμια Τράπεζα, περιφερειακό γραφείο
- Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (FAO)
- Kenya Association of Manufacturers (Κενυατική ένωση κατασκευαστών)
- Kenya Plant Health Inspectorate Service (KEPHIS – Φυτοϋγειονομική υπηρεσία της Κένυας)
- Έργα οδοποιίας και έργα για την ξηρασία και τη γεωργία (στο πλαίσιο των επισκέψεων)
- Kenya Highways Authority (KENHA, αρχή αυτοκινητοδρόμων της Κένυας)
- Κομητείες Marsabit, Isiolo και Laikipia

- Kenya Wildlife Service (KWS – Κενυατική υπηρεσία άγριας πανίδας)
- Γυναικείος συνεταιρισμός Anolei, σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θηλέων του Loglogo, γυμνάσιο θηλέων του Isiolo, δημοτικό σχολείο του Kamboe, πρόγραμμα εμβολιασμού εκτρεφόμενων ζώων

Επιπλέον, ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες από τους ακόλουθους οργανισμούς συμμετείχαν σε ημερίδα για να συζητήσουν τη συνάφεια των επιλογών της ΕΕ όσον αφορά τους τομείς εστίασης:

- Critical Mass (ομάδα ευαισθητοποίησης σχετικά με την ποδηλασία)
- Flone Initiative (στήριξη των γυναικών στον τομέα των μεταφορών)
- Kenya Alliance of Resident Association (Κενυατική ένωση των οργανώσεων μόνιμων κατοίκων)
- Kenya Institute for Public Policy Research and Analysis (KIPPRA - Κενυατικό Ινστιτούτο Έρευνας και Ανάλυσης της Δημόσιας Πολιτικής)
- Kenya National Commission on Human Rights (Εθνική Επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων της Κένυας)
- Kenya Red Cross Society (Κενυατικός Ερυθρός Σταυρός)
- Institute for Development Studies, (Ινστιτούτο Μελετών για την Ανάπτυξη), Πανεπιστήμιο του Ναϊρόμπι
- Παγκόσμια Τράπεζα
- Διεθνής Αμνηστία – Κένυα

Παράρτημα IV – Αντίληψη της διαφθοράς στην Κένυα

- 67 %** θεωρεί ότι η διαφθορά αυξήθηκε τους προηγούμενους 12 μήνες
- 45 %** των χρηστών δημόσιων υπηρεσιών κατέβαλε δωροδότημα τους προηγούμενους 12 μήνες
- 71 %** θεωρεί ότι η κυβέρνησή τους δεν αντιμετωπίζει ικανοποιητικά τη διαφθορά
- 54 %** θεωρεί ότι οι απλοί πολίτες μπορούν να κάνουν τη διαφορά στην καταπολέμηση της διαφθοράς

Πίνακας 5 - Απόψεις και εμπειρίες των πολιτών σχετικά με τη διαφθορά

Ποσοστά δωροδοκίας ¹	2015	2019
Συνολικό ποσοστό δωροδοκίας	37 %	45 %
Δημόσια σχολεία	9 %	14 %
Δημόσιες κλινικές και κέντρα υγείας	11 %	18 %
Έγγραφα ταυτότητας	39 %	38 %
Επιχειρήσεις κοινής ωφελείας	20 %	35 %
Αστυνομία	49 %	48 %
Αυξήθηκε το επίπεδο της διαφθοράς τους τελευταίους 12 μήνες;	2015	2019
Αυξήθηκε	64 %	67 %
Μειώθηκε	18 %	18 %
Παρέμεινε στα ίδια επίπεδα	14 %	10 %
Δεν γνωρίζω	4 %	5 %
Δεν απαντώ	0 %	0 %
Μπορούν οι απλοί πολίτες να κάνουν τη διαφορά στην καταπολέμηση της διαφθοράς;	2015	2019
Ναι	58 %	54 %
Όχι	35 %	36 %

Ούτε ναι ούτε όχι	6 %	5 %
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	2 %	5 %
Διαφθορά ανά θεσμό²	2015	2019
Πρόεδρος/Πρωθυπουργός	27 %	36 %
Βουλευτές	45 %	47 %
Κρατικοί υπάλληλοι	46 %	47 %
Υπάλληλοι της τοπικής αυτοδιοίκησης	36 %	45 %
Αστυνομία	75 %	66 %
Δικαστές και δικαστικοί λειτουργοί	33 %	28 %
Θρησκευτικοί ηγέτες	13 %	12 %
ΜΚΟ	-	16 %
Διευθυντικά στελέχη επιχειρήσεων	38 %	31 %
Παραδοσιακοί ηγέτες	12 %	14 %
Αντιμετωπίζει η κυβέρνηση ικανοποιητικά τη διαφθορά ή όχι;	2015	2019
Ικανοποιητικά	27 %	25 %
Μη ικανοποιητικά	70 %	71 %
Δεν γνωρίζω	3 %	4 %
Δεν απαντώ	0 %	0 %

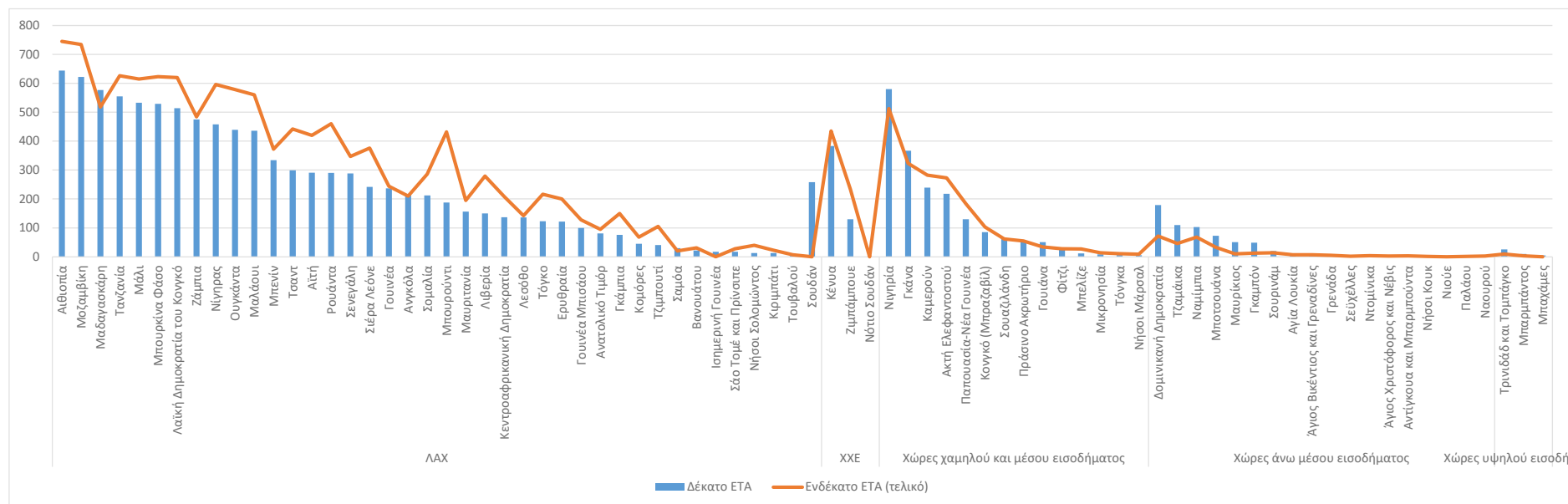
¹Βάσει των ατόμων που κατέφυγαν σε αυτές τις υπηρεσίες τους τελευταίους 12 μήνες

²Ποσοστό των ατόμων που θεωρούν ότι τα περισσότερο ή όλα τα άτομα στους εν λόγω θεσμούς είναι διεφθαρμένα

Πηγή: ΕΕΣ βάσει του «Global corruption barometer Africa 2019 citizens' views and experiences of corruption».

Παράρτημα V – Σύγκριση της χρηματοδοτικής στήριξης ανά χώρα στο πλαίσιο του δέκατου και του ενδέκατου ΕΤΑ

Γράφημα 9 - Τελική χρηματοδοτική στήριξη στο πλαίσιο του ενδέκατου ΕΤΑ σε σύγκριση με την τελική χρηματοδοτική στήριξη στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ (κατόπιν έγκρισης των κρατών μελών)

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του λογιστικού φύλλου για τον υπολογισμό της χρηματοδοτικής στήριξης της ΓΔ DEVCO στο πλαίσιο του ενδέκατου ΕΤΑ.

Παράρτημα VI – Δράσεις που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ

Υποτομέας	Περιγραφή	εκατ. ευρώ για τα οποία έχουν συναφθεί συμβάσεις	% συνολικής χρηματοδοτικής στήριξης
Υποδομές			
Έργα οδοποιίας	Δρόμος από τον ποταμό Merille στο Marssabit, αγροτικό οδικό δίκτυο στην ανατολική περιφέρεια της Κένυα, ελλείπουσες οδικές συνδέσεις και μη μηχανοκίνητοι τρόποι μεταφοράς στο Ναϊρόμπι, εκσυγχρονισμός οδών προς τα εθνικά πάρκα του Όρους Κένυα και του Aberdare και εντός αυτών, καθώς και κατασκευή γέφυρας επί του ποταμού Galana, στο εθνικό πάρκο του Tsavo East.	177,6	45,4 %
Γεωργία και αγροτική ανάπτυξη			
Ανάπτυξη του γεωργικού τομέα	Έρευνα για τη γεωργική παραγωγικότητα (άνδρες και ημιάνδρες περιοχές), ανάπτυξη της αλυσίδας αξίας για τον σόργο, εκ νέου εισαγωγή και εμπορική αξιοποίηση της μανιόκας για τη βελτίωση των μέσων διαβίωσης στο πλαίσιο του μοντέλου της συνολικής αλυσίδας αξίας, παραγωγικότητα του καφέ, διαφοροποίηση των μέσων διαβίωσης χάρη στην ανάπτυξη της αλυσίδας αξίας του σόργου και του φασολιού μούνγκο, πρόγραμμα για τη βελτίωση της καλλιέργειας των σιτηρών στην Κένυα, καθώς και για την αύξηση της παραγωγικότητας και της κερδοφορίας των μικροκαλλιεργητών, μέσω της προώθησης και της αναβάθμισης ορθών γεωργικών πρακτικών και της γεωργίας διατήρησης σε παραγωγικές άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές.	46,2	11,8 %
Διαχείριση των κινδύνων ξηρασίας	Βελτίωση των μέσων διαβίωσης των νομάδων κτηνοτρόφων Samburu, ενίσχυση της ανθεκτικότητας των κοινοτήτων στην ξηρασία μέσω καινοτόμων αγορακεντρικών συστημάτων, βελτίωση της αντιμετώπισης της ξηρασίας και της ανθεκτικότητας σε αυτή, κοινοτικό ταμείο για το περιβάλλον II, διαχείριση της ξηρασίας στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές, προώθηση και ενίσχυση επιχειρήσεων και συστημάτων αγοράς σε άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές που είναι επιρρεπείς στην ξηρασία, βιώσιμα μέσα διαβίωσης χάρη στην ανάπτυξη της αλυσίδας αξίας για τις ποιμενικές κοινότητες στην Turkana, ασφάλιση ζωικού κεφαλαίου βάσει δεικτών, η επιστήμη στην υπηρεσία της κατάρτισης δράσεων σε επίπεδο κοινότητας και της λήψης αποφάσεων πολιτικής, βελτίωση της ποιότητας και της ποσότητας των οικοσυστημικών υπηρεσιών, πρόγραμμα προστασίας των πύργων ύδρευσης υδραγωγείου, καθώς και μετριασμού της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογής σε αυτή και ανεξάρτητη διερευνητική αποστολή στο δάσος Embut.	40,4	10,3 %
Αντοχή και ανθεκτικότητα στην ξηρασία	Ταμείο έκτακτης ανάγκης για την ξηρασία	9,7	2,5 %
Δημιουργία θεσμών	Τεχνική βοήθεια προς τη NDMA και διαχείριση της ξηρασίας στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές	14,4	3,7 %
Αγροτική ανάπτυξη	Κοινοτικές πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη	19,2	4,9 %
Διακυβέρνηση, εμπόριο και συνεργασία			
Στήριξη στην αποκέντρωση	Διάφορα έργα για την υποστήριξη της αποσυγκέντρωσης και της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης	17,6	4,5 %
Στήριξη της κοινωνίας των πολιτών	Ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών για την αποτελεσματικότερη συμμετοχή της στη δημοκρατική διακυβέρνηση και τις δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις, και Γεφύρωση διαφόρων μέσω ενός προγράμματος για την υπεύθυνη διακυβέρνηση.	4,0	1,0 %
Εκλογές	Στήριξη της μεταρρύθμισης του εκλογικού συστήματος και της διαδικασίας του συνταγματικού δημοψηφίσματος	2,4	0,6 %
Νομική και δικαστική υποστήριξη	Τεχνική βοήθεια στο Υπουργείο Δικαιοσύνης	0,9	0,2 %

Ανάπτυξη του εμπορίου και του ιδιωτικού τομέα	Υποστήριξη των διαπραγματεύσεων για την επίτευξη ολοκληρωμένης συμφωνίας οικονομικής εταιρικής σχέσης, πρόγραμμα προτύπων και πρόσβασης στην αγορά (SMAP) ΕΕ-Κένυας, συνιστώσα «ιδιωτικός τομέας» του SMAP, συνιστώσα KERHIS του SMAP, SMAP (KEBS), SMAP (DVS), τεχνική βοήθεια για το SMAP, προμήθεια εργαστηριακού εξοπλισμού για το KEBS, DVS και KERHIS, καθώς και διοικητική συμφωνία με την Παγκόσμια Τράπεζα.	14,1	3,6 %
Τεχνική συνεργασία	Έργα τεχνικής βοήθειας σε διάφορα υπουργεία	7,4	1,9 %
Δεν έχει υπογραφεί σύμβαση		37,4	9,6 %
Σύνολο		391,4	100,0 %

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής.

Η **οδός Maribe-Marabit** (συνεισφορά του ETA: 88 εκατομμύρια ευρώ, τα οποία αντιστοιχούν στο 22 % του δέκατου ETA και στο 50 % του τομέα «Υποδομές μεταφορών») ήταν το τελευταίο τμήμα του αυτοκινητοδρόμου μήκους 1 495 χλμ. που συνδέει το Ναϊρόμπι με την Αντίς Αμπέμπα της Αιθιοπίας. Στόχος του έργου ήταν η επίτευξη μιας περισσότερο βιώσιμης και ισότιμης οικονομικής ανάπτυξης. Ο στόχος αυτός δεν αντικατοπτρίζεται μόνο στους δείκτες για το εμπόριο και την ανάπτυξη του ΑΕγχΠ, αλλά και στον συντελεστή Gini (με τον οποίο μετράται η ανισότητα) και στους δείκτες που συνδέονται με το ποσοστό φτώχειας, το ποσοστό απασχόλησης, την άνεση των επιβατών και την οδική ασφάλεια.

Το **τουριστικό οδικό δίκτυο** σε εθνικά πάρκα (συνεισφορά του ETA: 13 εκατομμύρια ευρώ) εστιάζοταν κυρίως στην αύξηση του αριθμού των επισκεπτών σε εθνικά πάρκα, παραδείγματος χάριν με την αναβάθμιση των οδών πρόσβασης στα εθνικά πάρκα του Όρους της Κένυας και Aberdare.

Τα έργα για τη βελτίωση του **αστικού οδικού δικτύου** στο Ναϊρόμπι (συνεισφορά του ETA: 31 εκατομμύρια ευρώ) εστίαστηκαν στη δίκαιη οικονομική ανάπτυξη μέσω της βελτίωσης των σχετικών με την κυκλοφορία δραστηριοτήτων και της διαχείρισης της κυκλοφορίας στην πόλη του Ναϊρόμπι και στα περίχωρά της. Πέραν των θεσμικών οργάνων, που αποτελούν στόχο της ανάπτυξης ικανοτήτων, ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών και οικονομικών παραγόντων αναμένεται να επωφεληθεί από την αύξηση της προσβασιμότητας, τη μείωση του κόστους μεταφοράς, την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα και τις ευκαιρίες απασχόλησης. Ενδεικτικοί δείκτες που χρησιμοποιήθηκαν για το έργο ήταν οι εξής: ρυθμός αύξησης του ΑΕγχΠ, συντελεστής Gini, αριθμητικά στοιχεία σχετικά με το εμπόριο, ποσοστό φτώχειας, ποσοστό ανεργίας, μείωση της ρύπανσης και αύξηση της άνεσης και της ασφάλειας.

Στόχος του προγράμματος **ενίσχυσης των σιτηρών** (συνεισφορά του ETA: 27,1 εκατομμύρια ευρώ) ήταν η στήριξη των μικροκαλλιεργητών ώστε να μεταβούν από τη βιοποριστική στην εμπορική γεωργία, μέσω της βελτίωσης των αποδόσεων ορισμένων καλλιεργειών.

Σκοπός του έργου για τη **γεωργική παραγωγικότητα** (συνεισφορά του ETA: 4 εκατομμύρια ευρώ) ήταν η βελτίωση της ευημερίας των νοικοκυριών σε άνδρες και ημιάνδρες περιοχές, βελτιώνοντας την παραγωγικότητα, την εμπορία των προϊόντων και το επίπεδο των εισοδημάτων. Στόχος ήταν να μειωθεί ο αριθμός των ποιμενικών κτηνοτρόφων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας και να μειωθεί το ποσοστό των παιδιών με ανεπάρκεια θρεπτικών συστατικών.

Οι δράσεις που εστιάζονται στις **ορθές γεωργικές πρακτικές** (συνεισφορά του ETA: 9,5 εκατομμύρια ευρώ), στόχευαν στη στήριξη των μικροκαλλιεργητών, κυρίως στον τομέα της βιοποριστικής γεωργίας, για την αύξηση της παραγωγικότητάς τους.

Σκοπός του **Ταμείου έκτακτης ανάγκης για την ξηρασία** (συνεισφορά του ETA: 9,7 εκατομμύρια ευρώ) ήταν να επιταχυνθεί η ανταπόκριση στα επεισόδια ξηρασίας, ούτως ώστε να προστατεύεται η υφιστάμενη βάση περιουσιακών στοιχείων της Κένυας με την εκ των προτέρων δημιουργία αποθεματικού χρηματοδότησης, το οποίο θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί χωρίς να υπάρχει αναμονή μέχρι να υπάρξουν δεσμεύσεις για ενίσχυση. Με τον τρόπο αυτό θα βελτιωνόταν η ανθεκτικότητα των άνδρων και ημιάνδρων περιοχών στην ξηρασία και θα μειωνόταν ο αριθμός των ατόμων που χρειάζονται επισιτιστική βοήθεια.

Στόχος των έργων στο πλαίσιο της **στήριξης των μέσων διαβίωσης** (συνεισφορά του ETA: 1,7 εκατομμύρια ευρώ) ήταν η προώθηση της διαφοροποίησης της κτηνοτροφίας, η ενίσχυση των αγορών ζωικού κεφαλαίου και κτηνοτροφικών προϊόντων και η εδραίωση της βάσης γνώσεων για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας έναντι της κλιματικής αλλαγής, καθώς και για τη βελτίωση του προσανατολισμού προς την αγορά.

Το **πρόγραμμα για τα πρότυπα και την πρόσβαση στην αγορά** (SMAP) (συνεισφορά του ETA: 12,1 εκατομμύρια ευρώ) στο πλαίσιο του τομέα «λογοδοσία των δημόσιων ιδρυμάτων», αποσκοπούσε στην ενίσχυση του νομικού πλαισίου και των θεσμικών υποδομών για τις δοκιμές και την πιστοποίηση των φυτικών και των ζωικών προϊόντων. Μολονότι ένας από τους στόχους του έργου ήταν η στήριξη των εξαγωγών, οι εργαστηριακές δοκιμές των προϊόντων ωφέλησαν επίσης τους μικροκαλλιεργητές.

Παράρτημα VII – Δράσεις που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του ενδέκατου ΕΤΑ

Βιώσιμες υποδομές				
ΕΤΑ αριθ.	Υποτομέας	Περιγραφή	Ποσά που αποτέλεσαν αντικείμενο συμβάσεων (σε εκατ. ευρώ)	Ποσοστό συνολικής χρηματοδοτικής στήριξης
Ενδέκατο ΕΤΑ	Ενέργεια και μεταφορές	Υποστήριξη στους τομείς ενέργειας και μεταφορών της Κένυας	12,8	2,9 %
	Υποδομές	Συνεισφορά στην επενδυτική διευκόλυνση για την Αφρική για την υποστήριξη των τομέων ενέργειας και μεταφορών της Κένυας – Λιμένας της Μομπάσα	19,6	4,5 %
	Μεταφορές	Πρόγραμμα για την αστική κινητικότητα	-	0,0 %
	Ενέργεια	Συνεισφορά στην Επενδυτική Πλατφόρμα για την Αφρική για την υποστήριξη του τομέα της ενέργειας στην Κένυα	7,0	1,6 %
	Αγροτικό οδικό δίκτυο	Ανθεκτικό στην κλιματική αλλαγή αγροτικό οδικό δίκτυο, χάρη στον συνδυασμό πόρων της επενδυτικής διευκόλυνσης για την Αφρική (με την AFD)	30,0	6,9 %
	Σύνολο τομέα		69,3	15,9 %
Επισιτιστική ασφάλεια και ανθεκτικότητα σε ακραία κλιματικά φαινόμενα				
ΕΤΑ αριθ.	Υποτομέας	Περιγραφή	Ποσά που αποτέλεσαν αντικείμενο συμβάσεων (σε εκατ. ευρώ)	Ποσοστό της συνολικής χρηματοδοτικής στήριξης
Ενδέκατο ΕΤΑ	Ανάπτυξη του γεωργικού τομέα	Υποστήριξη της διαδικασίας μετασχηματισμού του γεωργικού τομέα και της αποκεντρωμένης διαχείρισης της γης	15,8	3,6 %
	Διαχείριση των κινδύνων ξηρασίας	Τερματισμός των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης λόγω ξηρασίας: στήριξη της διαχείρισης και του συντονισμού σχετικά με τον κίνδυνο ξηρασίας	29,7	6,8 %
	Αντοχή και ανθεκτικότητα στην ξηρασία	Τερματισμός των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης λόγω ξηρασίας: ανθεκτικές στην κλιματική αλλαγή υποδομές για τη βελτίωση της ύδρευσης και της αποχέτευσης στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές	19,3	4,4 %
	Αντοχή και ανθεκτικότητα στην ξηρασία	Τερματισμός των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης λόγω ξηρασίας: στήριξη της ανθεκτικότητας των μέσων διαβίωσης και της διαχείρισης των κινδύνων ξηρασίας	30,1	6,9 %
	Ανάπτυξη του γεωργικού τομέα	Agri-biz: Αξιοπρεπείς θέσεις εργασίας για τους νέους και τις γυναίκες στις γεωργικές αξιακές αλυσίδες στην Κένυα	23,2	5,3 %
	Ανάπτυξη του γεωργικού τομέα	Agri-Fi: Υποστήριξη της παραγωγικής γεωργίας	45,0	10,3 %
	Σύνολο τομέα		163,0	37,5 %
Λογοδοσία των δημόσιων θεσμών				
Ενδέκατο ΕΤΑ	Παροχή εκλογικής βοήθειας	Πρόγραμμα μακροπρόθεσμης βοήθειας για τις εκλογές (LEAP)	5,0	1,1 %
	Κράτος δικαίου	Πρόγραμμα για τη νομική ενδυνάμωση και την παράδοση της βοήθειας (PLEAD)	29,1	6,7 %
	Διαχείριση των δημόσιων οικονομικών	Δημόσια λογοδοσία και παράδοση υπηρεσιών (PASEDE)	26,0	6,0 %
	Σύνολο τομέα		60,1	13,8 %
Μέτρο στήριξης				
Ενδέκατο ΕΤΑ	Μέτρο στήριξης	Μέτρο στήριξης	2,9	0,7 %
	Συνεργασία και διάλογος	Διευκόλυνση για τη συνεργασία και τον διάλογο	5,0	1,1 %
	Σύνολο τομέα		7,9	1,8 %
ΣΥΝΟΛΟ		300,4	69,0 %	

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων της Επιτροπής.

Γλωσσάριο

Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας: Παγκόσμιοι στόχοι για τη μείωση της φτώχειας και των εκδηλώσεων της έως το 2015. Καθορίστηκαν από παγκόσμιους ηγέτες και μεγάλα αναπτυξιακά ιδρύματα στη Διάσκεψη της Χιλιετίας των Ηνωμένων Εθνών τον Σεπτέμβριο του 2000.

Αντιπροσωπεία της ΕΕ: Μια δομή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που εκπροσωπεί τα συμφέροντα της ΕΕ και των πολιτών της σε χώρες υποδοχής ανά τον κόσμο.

Αποτέλεσμα: Ο άμεσος αντίκτυπος έργου ή προγράμματος κατόπιν της ολοκλήρωσής του, όπως η βελτιωμένη απασχολησιμότητα των συμμετεχόντων σε ένα μάθημα ή η βελτιωμένη προσβασιμότητα έπειτα από την κατασκευή ενός νέου δρόμου.

Βιωσιμότητα: Ικανότητα ενός αναπτυξιακού έργου να διατηρεί τα αποτελέσματά του για όσο απαιτείται (δηλαδή είναι επαρκώς εδραιωμένο, αυτόαρκες ή/και χρηματοδοτούμενο για να εξακολουθήσει τη λειτουργία του).

Δείκτης αντικτύπου: Μετρήσιμη μεταβλητή που παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις μακροπρόθεσμες συνέπειες ενός ολοκληρωμένου έργου ή προγράμματος, οι οποίες μπορεί να είναι κοινωνικοοικονομικές, περιβαλλοντικές ή οικονομικές.

Δείκτης εισροής: Μετρήσιμη μεταβλητή που παρέχει πληροφορίες σχετικά με τα ανθρώπινα, οικονομικά, υλικά, διοικητικά ή ρυθμιστικά μέσα που είναι αναγκαία για την υλοποίηση ενός προγράμματος ή έργου.

Δείκτης εκροής (ή δείκτης διαδικασίας): Μετρήσιμη μεταβλητή που παρέχει πληροφορίες για την αξιολόγηση όσων παράγονται ή επιτυγχάνονται με ένα έργο ή πρόγραμμα.

Δείκτης επακόλουθου: Μετρήσιμη μεταβλητή που παρέχει πληροφορίες για την αξιολόγηση των συνεπειών των εκροών στους δικαιούχους.

Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων: Η τράπεζα της ΕΕ, η οποία ανήκει στα κράτη μέλη της ΕΕ και εκπροσωπεί τα συμφέροντά τους. Συνεργάζεται στενά με τα άλλα θεσμικά όργανα της ΕΕ για την εφαρμογή της πολιτικής της ΕΕ.

Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης: Το κύριο μέσο που χρησιμοποιεί η ΕΕ για την παροχή αναπτυξιακής βοήθειας στις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, καθώς και προς τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη.

Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή: Το σχέδιο στρατηγικής της ΕΕ για την αναπτυξιακή πολιτική, το οποίο εισάγει μια σειρά βασικών αρχών και προτεραιοτήτων για τη βελτίωση του αντικτύπου και της αποτελεσματικότητας της βοήθειας.

Προγραμματισμός της βοήθειας για την ανάπτυξη: Διαδικασία λήψης αποφάσεων στο πλαίσιο της οποίας η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης και η Επιτροπή καθορίζουν τις σχετικές με τη βοήθεια στρατηγικές και προτεραιότητες, καθώς και τη χρηματοδοτική στήριξη που θα κατανεμηθεί.

Συνδυασμός πόρων: Συνδυασμός δανείων και επιχορηγήσεων με σκοπό την κινητοποίηση πρόσθετων κεφαλαίων.

Φτώχεια: Η κατάσταση στην οποία περιέρχεται ένα άτομο όταν δεν διαθέτει τους πόρους για να καλύψει βασικές ανάγκες διαβίωσης και δεν του δίδεται η ευκαιρία συμμετοχής στην κοινωνία.

Κατάλογος συντομογραφιών

ΑΕγχΠ: Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν

ΑΚΕ: Κράτη της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού

ΓΔ: Γενική Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

ΔΑΝΤ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

ΔΟΕ: Διεθνής Οργάνωση Εργασίας

ΕΑΒ: Επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια

ΕΕΠ: Εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα

ΕΤΑ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης

ΕΤΕπ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

ΕΥΕΔ: Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης

ΛΑΧ: Λιγότερο ανεπτυγμένη χώρα

ΜΚΟ: Μη κυβερνητική οργάνωση

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Ανάπτυξης και Συνεργασίας

ΣΔΙΤ: Σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα

ΣΛΕΕ: Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΠΕ: Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών

ΧΧΕ: Χώρα χαμηλού εισοδήματος

ΧΧΜΕ: Χώρες χαμηλού και μέσου εισοδήματος

ΑFD: Agence Française de Développement (Γαλλικός Οργανισμός Ανάπτυξης)

ΑfDB: Αφρικανική Τράπεζα Ανάπτυξης

DEVCO: Γενική Διεύθυνση Διεθνούς Συνεργασίας και Ανάπτυξης

ECHO: Γενική Διεύθυνση Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας

FAO: Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών

KEBS: Γραφείο Προτύπων της Κένυας

KEPHIS: Φυτοϋγειονομική υπηρεσία της Κένυας

NDMA: Εθνική Αρχή για τη Διαχείριση της Ξηρασίας (National Drought Management Authority)

SMAP: Πρόγραμμα για τα πρότυπα και την πρόσβαση στην αγορά (Standards and Market Access Programme)

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ
ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ**

«ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΗΣ ΕΕ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΕΝΥΑ»

ΣΥΝΟΨΗ

Η Κένυα είναι χώρα με λειτουργούσα δημοκρατία, η μεγαλύτερη και πιο διαφοροποιημένη οικονομία της Ανατολικής Αφρικής, καθώς και περιφερειακός κόμβος στους τομείς των μεταφορών, των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών και του εμπορίου. Από το 2014 είναι, μαζί με το Σουδάν, η μόνη χώρα χαμηλότερου μέσου εισοδήματος στην Ανατολική Αφρική. Η Κένυα έχει διαθέσει στρατεύματα στην ειρηνευτική αποστολή της Αφρικανικής Ένωσης στη Σομαλία (AMISOM) και φιλοξενεί στο έδαφός της περίπου 0,5 εκατ. πρόσφυγες από τη Σομαλία και το Νότιο Σουδάν. Η Κένυα είναι χώρα στρατηγικής σημασίας στην ευρύτερη περιοχή του Κέρατος της Αφρικής με την οποία η ΕΕ μοιράζεται κοινά συμφέροντα, τις ίδιες φιλελεύθερες και δημοκρατικές αξίες, και πολυμερή προγράμματα δράσης. Θα μπορούσε να διαδραματίσει σταθεροποιητικό ρόλο στην περιοχή.

Η δημοκρατία στην Κένυα παραμένει εύθραυστη και η χώρα καλείται να αντιμετωπίσει επίμονες ανισότητες, εθνοτικούς διχασμούς και προβλήματα διακυβέρνησης, όπως η διαφθορά και η εκλογική βία. Όλα αυτά πρέπει να αντιμετωπιστούν, καθώς μπορεί να δημιουργήσουν εμπόδια τόσο στην επικράτηση του κράτους δικαίου όσο και στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Μετά την επανεκλογή του το 2017, ο πρόεδρος Uhuru Kenyatta έθεσε σε εφαρμογή ένα φιλόδοξο αναπτυξιακό σχέδιο, τη λεγόμενη «Big Four Agenda», κλιμάκωσε τον αγώνα κατά της διαφθοράς –με αποτέλεσμα τη σύλληψη μια σειράς προβεβλημένων πολιτικών και, τέλος, ανέλαβε πρωτοβουλία για ένα σχέδιο συμφιλίωσης με τον αρχηγό της αντιπολίτευσης.

Σε αυτό το πλαίσιο, και μετά τις δύσκολες στιγμές που έζησε η Κένυα στη διάρκεια των γενικών εκλογών του 2017, η ΕΕ είναι έτοιμη να αναβαθμίσει τις σχέσεις της με την αφρικανική αυτή χώρα. Μέσω του διαλόγου και της συνεργασίας της, η ΕΕ έχει ήδη συμβάλει στην οικονομική και κοινωνική πρόοδο της Κένυας. Η ΕΕ επιδιώκει σήμερα τη σύναψη εταιρικής σχέσης με την Κένυα, αυξάνοντας τις επενδύσεις με στόχο τη στήριξη του αναπτυξιακού σχεδίου «Big Four Agenda»· εμβαθύνοντας τον διάλογο και τη συνεργασία σε ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος, όπως η βιώσιμη ανάπτυξη που δημιουργεί θέσεις εργασίας, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής· και δημιουργώντας συμμαχίες για την ειρήνη και την ασφάλεια στην ευρύτερη περιοχή και για την υλοποίηση πολυμερών προγραμμάτων δράσης.

Με την υποστήριξη της συνεργασίας της ΕΕ, η Κένυα σημείωσε σημαντική οικονομική, κοινωνική και θεσμική πρόοδο.

- Το ποσοστό των Κενυατών που ζουν κάτω από το διεθνές όριο της φτώχειας (1,90 USD ημερησίως σε ΙΑΔ του 2011) μειώθηκε από 43,6 % το 2005/2006 σε 35,6 % το 2015/2016. Το ποσοστό της φτώχειας είναι από τα χαμηλότερα στην Ανατολική Αφρική και χαμηλότερο από τον περιφερειακό μέσο όρο της υποσαχάριας Αφρικής.
- Στην πιο πρόσφατη κατάταξη της Παγκόσμιας Τράπεζας στο πλαίσιο της έκθεσης «Ease of Doing Business 2020» («Διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας»), η ελκυστικότητα της Κένυας για τους επενδυτές βελτιώθηκε κατά ακόμη 6 θέσεις και η χώρα είναι πλέον 56η μεταξύ 190 οικονομιών. Η τρίτη αυτή διαδοχική βελτίωση έφερε την Κένυα από την 92η θέση το 2017, στην 80ή θέση το 2018 και στην 61η θέση το 2019. Το 2019, ο πρόεδρος της ΕΕ διοργάνωσε επιχειρηματική συνάντηση παρουσία του προέδρου Kenyatta στην οποία οι εκπρόσωποι του ιδιωτικού τομέα είχαν την ευκαιρία να εκφράσουν τους προβληματισμούς τους και να ζητήσουν μεταρρυθμίσεις.
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση εργάζεται ακάματα για την ισότητα των φύλων, ιδίως στην πολιτική σκηνή. Το 2010, η Κένυα θέσπισε νέο σύνταγμα το οποίο επέφερε δραστικές αλλαγές στην οργάνωση των πολιτικών θεσμών της. Στις βασικές διατάξεις του συγκαταλέγονται άρθρα που αφορούν τη βελτίωση της εκπροσώπησης των φύλων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνεχίζει να υποστηρίζει πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην προώθηση της ισότητας των φύλων. Ενδεικτικά, το 2019 η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδότησε εν μέρει τη πολύ επιτυχημένη εκπομπή ριάλιτι «Κυρία Πρόεδρος».

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Παράγραφοι 8-10 – Αναπτυξιακή βοήθεια

Η αναπτυξιακή πολιτική της ΕΕ πρέπει να ασκείται στο πλαίσιο των αρχών και των στόχων της εξωτερικής δράσης της Ένωσης. Το άρθρο 21 της Συνθήκης ορίζει μεταξύ των στόχων της εξωτερικής δράσης της ΕΕ την προώθηση, στις αναπτυσσόμενες χώρες, της αειφόρου ανάπτυξης από οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη, με πρωταρχικό στόχο την εξάλειψη της φτώχειας. Το άρθρο 208 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) ορίζει ότι κύριος στόχος της πολιτικής της ΕΕ στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη είναι ο περιορισμός και, μακροπρόθεσμα, η εξάλειψη της φτώχειας.

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2015/322 του Συμβουλίου, της 2ας Μαρτίου 2015, σχετικά με την εφαρμογή του 11ου Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης (ΕΤΑ), που καθιερώνει τη συνεργασία στο πλαίσιο του ΕΤΑ, προσδοκείται ότι θα συμβάλει:

- στην ενίσχυση της βιώσιμης και συμμετοχικής οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης,
- στην εδραίωση και στήριξη της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, της χρηστής διακυβέρνησης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των σχετικών αρχών του διεθνούς δικαίου· και

- (iii) στην εφαρμογή μιας προσέγγισης βασισμένης στα δικαιώματα που να καλύπτει όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Συνεπώς, η αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ λαμβάνει υπόψη την ισορροπία των πολυσύνθετων στόχων που επιδιώκονται στο πλαίσιο της αναπτυξιακής πολιτικής.

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ θεωρούν ότι είναι σημαντικό η αναπτυξιακή βοήθεια της ΕΕ προς την Κένυα να αξιολογείται με βάση το νομικό πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας της ΕΕ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Παράγραφοι 25-36 – Κατανομή των κονδυλίων του ΕΤΑ εν γένει

Παράγραφοι 27-32 – Η Επιτροπή διέθεσε το 90 % των κονδυλίων του ΕΤΑ στην Κένυα χρησιμοποιώντας μια τυποποιημένη προσέγγιση που εφαρμόζεται σε όλες τις χώρες ΑΚΕ.

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για την κατανομή των κονδυλίων στις χώρες που εμπίπτουν στο ΕΤΑ εντάσσεται σε μια συνολική διαδικασία προγραμματισμού και δεν αποτελεί ξεχωριστή διαδικασία.

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ κατένειμαν τα κονδύλια στην Κένυα μετά από αξιολόγηση των αναγκών, των ικανοτήτων και των επιδόσεων της χώρας οι οποίες προσδιορίστηκαν μέσω ποσοτικής και ποιοτικής ανάλυσης σύμφωνα με τα κριτήρια που ορίζονται στο Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή και στη συμφωνία της Κοτονού. Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ υπενθυμίζουν ότι ο καθορισμός των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων κάθε χώρας και η εκτίμηση (και σύγκριση) των χρηματοδοτικών κενών δεν ενέπιπτε στους στόχους της μεθοδολογίας κατανομής της χρηματοδοτικής στήριξης.

Κάθε μέθοδος κατανομής χρηματοδοτικής στήριξης προϋποθέτει συγκρίσιμες αξιολογήσεις. Οι ειδικές ανάγκες και οι προηγούμενες επιδόσεις της Κένυας αντικατοπτρίζονταν στους δείκτες που επιλέχθηκαν για το μοντέλο κατανομής της χρηματοδοτικής στήριξης. Η ποιοτική προσαρμογή επέτρεψε επιπροσθέτως να αποτυπωθεί η ειδική αξιολόγηση της χώρας και να αναπροσαρμοστεί η αρχική χρηματοδοτική στήριξη κατά ποσοστό έως και 25 %, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα προσαρμογή της τάξης του 10 % στην περίπτωση της Κένυας. Τα κράτη μέλη εξέτασαν την τελική αξιολόγηση και την έκριναν ικανοποιητική, καθώς δεν υπήρξε πρόταση για περαιτέρω προσαρμογή.

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ αξιολόγησαν και συνέκριναν τις χώρες χρησιμοποιώντας συγκρίσιμους δείκτες ανάγκης (που λαμβάνουν υπόψη, μεταξύ άλλων, τις τάσεις της οικονομικής και κοινωνικής/ανθρώπινης ανάπτυξης και την αναπτυξιακή πορεία, καθώς και τους δείκτες ευπάθειας), ικανότητας και επιδόσεων όπως προβλέπεται στη συμφωνία της Κοτονού και στο Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή, ως εξής:

- Πληθυσμός (Π): θετική συσχέτιση: όσο μεγαλύτερος ο πληθυσμός, τόσο υψηλότερη η χρηματοδοτική στήριξη.

- Κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ) – δείκτης ανάγκης και ικανότητας και προσεγγιστική μεταβλητή της φτώχειας· αρνητική συσχέτιση: όσο υψηλότερο το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ), τόσο χαμηλότερη η χρηματοδοτική στήριξη.
- Δείκτης ανθρώπινου δυναμικού (ΔΑΔ) - δείκτης ανάγκης που απεικονίζει την κατάσταση της ανθρώπινης ανάπτυξης σε μια χώρα σε στενή σύνδεση με τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετίας (ΑΣΧ)· αρνητική συσχέτιση: όσο υψηλότερος ο ΔΑΔ, τόσο χαμηλότερη η χρηματοδοτική στήριξη.
- Δείκτης οικονομικής ευπάθειας (ΔΟΕ), δείκτης ευπάθειας ο οποίος αποτυπώνει τους διαρθρωτικούς περιορισμούς στην ανάπτυξη λαμβάνοντας υπόψη την έκθεση σε εξωγενείς κραδασμούς και τη συχνότητα εμφάνισης αυτών των κραδασμών· θετική συσχέτιση: όσο μεγαλύτερη η ευπάθεια, τόσο υψηλότερη η χρηματοδοτική στήριξη.
- Παγκόσμιοι δείκτες διακυβέρνησης (ΠΔΔ) - δείκτης δεσμεύσεων, επιδόσεων και επιπτώσεων που εμπεριέχει έξι διαστάσεις τις διακυβέρνησης: η διακυβέρνηση, το κράτος δικαίου και ο έλεγχος της διαφθοράς περιλαμβάνονται στον τύπο και, ως εκ τούτου, οι αδυναμίες όσον αφορά το κράτος δικαίου και τον έλεγχο της διαφθοράς επηρέασαν αρνητικά τη χρηματοδοτική στήριξη προς την Κένυα.

Δεδομένου ότι οι περισσότεροι από τους ανωτέρω δείκτες είναι σύνθετοι, η Κένυα αξιολογήθηκε σε πολλές διαστάσεις των αναγκών και των επιδόσεων, και παραβλήθηκε ως προς αυτές τις διαστάσεις με τις άλλες χώρες ΑΚΕ:

- κατά κεφαλήν αξία που παράγεται από την οικονομία·
- υποσιτιζόμενος πληθυσμός·
- ποσοστό θνησιμότητας παιδιών έως πέντε ετών·
- συνολικό ποσοστό εγγραφών στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση·
- ποσοστό αλφαριθμητισμού των ενηλίκων·
- βαθμός απομόνωσης της χώρας·
- συγκέντρωση εξαγωγών εμπορευμάτων και αστάθεια των εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών·
- μερίδια της γεωργίας, της δασοκομίας και της αλιείας στην οικονομία και αστάθεια της γεωργικής παραγωγής·
- ποσοστό πληθυσμού σε περιοχές με χαμηλό υψόμετρο σε παράκτιες περιοχές: θύματα φυσικών καταστροφών·
- συμμετοχή και λογοδοσία·
- πολιτική σταθερότητα και έλλειψη βίας· αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης·
- κανονιστική ποιότητα·
- κράτος δικαίου·
- έλεγχος της διαφθοράς¹.

¹ Για τη μέτρηση του πληθυσμού και του κατά κεφαλήν ΑΕΕ (σε τρέχοντα διεθνή δολάρια), χρησιμοποιήθηκαν τα αριθμητικά στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας για το 2012. (Βλέπε

Οι σχετικά χαμηλές επιδόσεις όσον αφορά το κράτος δικαίου και τον έλεγχο της διαφθοράς είχαν ως αποτέλεσμα μείωση της χρηματοδοτικής στήριξης προς την Κένυα, όχι όμως και μηδενισμό της, καθώς οι επιδόσεις όσον αφορά τη διακυβέρνηση αλληλεπιδρούν με τα υπόλοιπα κριτήρια ανάγκης και ικανότητας. Στόχος της κατανομής της χρηματοδοτικής στήριξης δεν ήταν να εξαιρεθούν χώρες από τη μελλοντική διμερή συνεργασία με βάση έναν μόνο δείκτη ή ένα υποσύνολο δεικτών. Κάτι τέτοιο δεν θα ήταν σύμφωνο με τη συμφωνία της Κοτονού. Η δέσμευση των χωρών για διαρθρωτικές αλλαγές είναι ένα αόριστο κριτήριο που δεν προβλεπόταν στις κατευθύνσεις πολιτικής.

Παράλληλα με τη διαδικασία κατανομής της χρηματοδοτικής στήριξης, οι αντιπροσωπείες της ΕΕ ανέλυσαν τις ανάγκες και τους αναπτυξιακούς στόχους των χωρών εταίρων με βάση τα εθνικά σχέδια ανάπτυξής τους. Στην περίπτωση της Κένυας, το σχέδιο ανάπτυξης της χώρας «Vision 2030» συμπεριλαμβάνεται στο εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα (ΕΕΠ), γεγονός που επέτρεψε τη διενέργεια ολοκληρωμένης εκτίμησης αναγκών για τη χώρα.

- **Παράγραφοι 32-36 – Χώρες με μεγάλο πληθυσμό, όπως η Κένυα, έλαβαν αναλογικά μικρότερη χρηματοδότηση**

Στόχος της χρηματοδοτικής στήριξης ήταν η διάθεση περισσότερων κονδυλίων στις χώρες με τις μεγαλύτερες ανάγκες, όπως προβλέπεται στο Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή. Ο στόχος αυτός επιτεύχθηκε με αύξηση των ενισχύσεων που διατέθηκαν στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ) και στις χώρες χαμηλού εισοδήματος (ΧΧΕ) και, αντιστρόφως, μείωση των ενισχύσεων που διατέθηκαν στις χώρες υψηλού μέσου εισοδήματος (ΧΥΜΕ) και στις χώρες υψηλού εισοδήματος (ΧΥΕ), όπως αναγνωρίστηκε και από το ΕΕΣ. Δεν επιδιωκόταν επανάληψη της χρηματοδοτικής στήριξης του 10ου ΕΤΑ και αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι τα κονδύλια που διατέθηκαν στο πλαίσιο του 11ου ΕΤΑ διαφέρουν από εκείνα του 10ου ΕΤΑ (βλέπε παράρτημα V).

Η Κένυα έλαβε αναλογικά λιγότερη χρηματοδότηση επειδή συγκαταλέγεται στις πέντε χώρες ΑΚΕ με τον μεγαλύτερο πληθυσμό. Ο καθορισμός ανώτατου ορίου πληθυσμού αποτελεί συνήθη πρακτική στα μοντέλα χορήγησης ενισχύσεων, όπως, π.χ., η χορήγηση βάσει επιδόσεων που χρησιμοποιείται από τις τράπεζες πολυμερούς ανάπτυξης. Αυτό είναι

<https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=world-development-indicators>). Οι υπόλοιποι δείκτες εμπεριέχονται στους σύνθετους δείκτες που έχουν προαναφερθεί: ΔΑΔ, ΔΟΕ και ΠΔΔ. Για τη διαδικασία κατανομής της χρηματοδοτικής στήριξης, χρησιμοποιήθηκαν τα αριθμητικά στοιχεία του 2011 για τους δείκτες παγκόσμιας διακυβέρνησης της Παγκόσμιας Τράπεζας και τα αριθμητικά στοιχεία του 2012 για τους δείκτες ΔΟΕ και ΔΑΔ του Τμήματος Οικονομικών και Κοινωνικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών. Για τους λεπτομερείς ορισμούς αυτών των δεικτών, πρβλ. <http://info.worldbank.org/governance/wgi/>, <https://www.un.org/development/desa/dpad/least-developed-country-category/evi-indicators-ldc.html>, και <https://www.un.org/development/desa/dpad/least-developed-country-category/hai-indicators.html>.

σημαντικό «προκειμένου να αποφευχθεί η διάθεση μεγάλων μεριδίων του συνολικού ποσού ενισχύσεων στις χώρες με τον μεγαλύτερο πληθυσμό»².

Επιπροσθέτως, η Επιτροπή δεν χρησιμοποιεί την εξίσωση της «κατά κεφαλήν ενίσχυσης» ως κριτήριο για τη χορήγηση ενισχύσεων και δεν θεωρεί ότι η επίτευξη των ίδιων επιπέδων ενίσχυσης ανά κάτοικο για όλες τις χώρες αποτελεί ιδεώδες σημείο αναφοράς για τη χορήγηση ενισχύσεων. Η προσέγγιση αυτή θα αγνοούσε επίσης τη δυναμική των οικονομιών κλίμακας στην επίσημη αναπτυξιακή βοήθεια (EAB).

Παράγραφοι 37-67 – προγραμματισμός του 11^{ου} ΕΤΑ στην Κένυα

- **Παράγραφοι 37-40: «Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή»**

Οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τον προγραμματισμό προβλέπουν ότι για την επίτευξη κρίσιμης μάζας κατά την επιλογή ενός τομέα, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι γνώσεις, οι ανθρώπινοι πόροι (συμπεριλαμβανομένης της ικανότητας για διάλογο πολιτικής) και οι χρηματοδοτικοί πόροι. Το Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή παρέχει το πλαίσιο για τον προγραμματισμό περιλαμβάνοντας δέσμευση για αύξηση πόρων στους τομείς i) της χρηστής διακυβέρνησης, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, και ii) **της χωρίς αποκλεισμούς βιώσιμης ανάπτυξης που αποσκοπεί στην ανθρώπινη ανάπτυξη**. Στο πλαίσιο της δεύτερης αυτής προτεραιότητας, το Πρόγραμμα δράσης για αλλαγή εστιάζει στην κοινωνική προστασία, την υγεία και την εκπαίδευση, στην προώθηση ενός ευνοϊκότερου επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την εμπάθυνση της περιφερειακής ολοκλήρωσης και στη **βιωσιμότητα της γεωργίας και της ενέργειας**.

Η διατηρήσιμη οικονομική ανάκαμψη χωρίς αποκλεισμούς είναι κρίσιμη για τη μακροπρόθεσμη μείωση της φτώχειας, ενώ τα αναπτυξιακά σχήματα είναι εξίσου σημαντικά με τους ρυθμούς ανάπτυξης. Για τον σκοπό αυτό, η ΕΕ επιδιώκει να ενθαρρύνει την ανάπτυξη χωρίς κανέναν αποκλεισμό, χαρακτηριζόμενη από την ικανότητα των λαών να συμμετέχουν στον πλούτο και στη δημιουργία θέσεων εργασίας και να επωφελούνται από αυτά. Η προώθηση της αξιοπρεπούς εργασίας που συνοδεύει τη δημιουργία θέσεων εργασίας, εγγυάται τα δικαιώματα στην εργασία, την κοινωνική προστασία και τον κοινωνικό διάλογο, είναι ζωτικής σημασίας.

- **Παράγραφοι 41-47 – Η αιτιολόγηση σχετικά με την επιλογή των τομέων δεν είναι αρκετά σαφής**

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ επέλεξαν τους τομείς εστίασης για χορήγηση ενίσχυσης το 2014, με βάση το εθνικό σχέδιο ανάπτυξης της Κένυας («Vision 2030»), καθώς και τα προγράμματα εφαρμογής του που είναι γνωστά ως μεσοπρόθεσμα σχέδια. Για την επιλογή των υποτομέων γεωργίας και μεταφορών, η αξιολόγηση της συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με την

---

² Βλέπε P. Guillaumont et al. «How to take into account vulnerability in Aid allocation Criteria and lack of human capital as well: improving the Performance Based Allocation» [Πώς λαμβάνεται υπόψη η ευπάθεια στα κριτήρια χορήγησης ενισχύσεων καθώς και η έλλειψη ανθρώπινου κεφαλαίου: βελτίωση της χορήγησης βάσει επιδόσεων], 2017

Κέννα για την περίοδο 2006-2012, που είχε ήδη προχωρήσει σημαντικά κατά τον χρόνο εκπόνησης του εθνικού ενδεικτικού προγράμματος (ΕΕΠ) του 11ου ΕΤΑ, προσέφερε πρόσθετα επιχειρήματα σχετικά με τους λόγους για τους οποίους η στήριξη των συγκεκριμένων τομέων είχε σημαντικό δυναμικό μείωσης της φτώχειας και σημαντικό αντίκτυπο στον συγκεκριμένο τομέα, και, συνεπώς, θα έπρεπε να συνεχιστεί. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσάρμοσε το ΕΕΠ του 11ου ΕΤΑ το 2018 στο αναπτυξιακό σχέδιο «Big Four Agenda», αναπροσανατολίζοντας τον πρώτο τομέα εστίασης που σχετιζόταν με τη γεωργία στη «Δημιουργία και ανθεκτικότητα θέσεων εργασίας».

Όσον αφορά τον τομέα της γεωργίας, το μεγαλύτερο συγκριτικό πλεονέκτημα της Κέννας μπορεί να είναι ο μετασχηματισμός των γεωργικών αλυσίδων αξίας σε μεταποιητικές. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι αυτό είναι το αντικείμενο δύο έργων που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του 11ου ΕΤΑ με τίτλο «Στήριξη της παραγωγικής, προσαρμοσμένης και ενταγμένης στην αγορά γεωργίας μικρών εκμεταλλεύσεων, συμπεριλαμβανομένης συνεισφοράς στο χρηματοδοτικό μέσο για τη γεωργία (AgriFi)» και «Agri-biz: αξιοπρεπής απασχόληση για τους νέους και τις γυναίκες στις γεωργικές αλυσίδες αξίας της Κέννας» (AgriBiz).

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ συμφωνούν ότι η αστικοποίηση και η αύξηση του πληθυσμού αποτελούν βασικούς μοχλούς που προϋποθέτουν ευκαιρίες απασχόλησης εντός των πόλεων και πέριξ αυτών. Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι έχει προγραμματιστεί σημαντικό ύψος ενίσχυσης για τη βελτίωση των αστικών υποδομών (10ο ΕΤΑ: Ελλείποντες κρίκοι - Αστικό οδικό δίκτυο του Ναϊρόμπι· 11ο ΕΤΑ: Πρόγραμμα αστικής κινητικότητας του Ναϊρόμπι) και, συνεπώς, για τη στοχευμένη εξάλειψη ενός εκ των βασικών εμποδίων για την πλήρη αποδέσμευση του δυναμικού δημιουργίας απασχόλησης του Ναϊρόμπι. Η Επιτροπή υπογραμμίζει επίσης ότι η δημιουργία απασχόλησης δεν μπορεί να αφορά μόνο τη μεταποίηση αλλά και τις υπηρεσίες. Ένας από τους βασικούς τομείς παροχής υπηρεσιών στο Ναϊρόμπι είναι οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Η στοχευμένη στήριξη της ΕΕ για πρόσβαση σε χρηματοδότηση στους τομείς της γεωργίας και της ενέργειας (σημαντική συνιστώσα του ΕΕΠ του 11ου ΕΤΑ) ενέχει άμεσα οφέλη στον συγκεκριμένο τομέα.

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ στηρίζουν τις μεταρρυθμίσεις στο επιχειρηματικό περιβάλλον μέσω της συνεργασίας τους με τον τοπικό ιδιωτικό τομέα και την κυβέρνηση της Κέννας, προάγοντας διαφανείς και δίκαιες διαδικασίες προμηθειών και επενδυτικές αποφάσεις που παρέχουν ευκαιρίες για τον τοπικό μεταποιητικό τομέα, όπως το «Πρόγραμμα για τα πρότυπα και την πρόσβαση στην αγορά» (SMAP) του 10ου ΕΤΑ.

Η Επιτροπή συμφωνεί με το ΕΕΣ ότι ο κλάδος ΤΠΕ της Κέννας διαθέτει δυναμισμό και σημαντικές δυνατότητες δημιουργίας απασχόλησης. Για τον λόγο αυτό, η Εκτελεστική Αντιπρόεδρος της ΕΕ Margrethe Vestager επισκέφθηκε την Κέννα στις αρχές του 2020, ενώ ακολούθησε συνάντηση κοινής αντιπροσωπείας ΕΕ/ΗΕ με τον υπουργό ΤΠΕ της Κέννας.

Γενικά, ο συγκεκριμένος τομέας αξιολογείται δεόντως κατά την τρέχουσα φάση προκαταρκτικού προγραμματισμού για το διάδοχο μέσο του 11ου ΕΤΑ.

- **Παράγραφοι 48-50 – Ο συντονισμός των χορηγών βοήθειας συνέβαλε σε περιορισμένο βαθμό στην επιλογή των τομέων εστίασης**

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ επιθυμούν να τονίσουν ότι συνεργάζονται πολύ στενά με τους άλλους χορηγούς βοήθειας στις ομάδες εργασίας των τομέων. Είχαν, ως εκ τούτου, πολύ καλή γνώση, όπως αποδεικνύεται και από τον πίνακα χορηγών βοήθειας του ΕΕΠ, των προτεραιοτήτων των άλλων χορηγών βοήθειας. Η συνεργασία με τους άλλους χορηγούς βοήθειας επηρέασε την επιλογή των τομέων εστίασης από την Επιτροπή και την ΕΥΕΔ. Ενώ το εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα (ΕΕΠ), το περιφερειακό ενδεικτικό πρόγραμμα (ΠΕΠ) και οι θεματικές παρεμβάσεις της Επιτροπής αποτελούσαν συνδυαζόμενα μια ολοκληρωμένη απόκριση και αντιπροσώπευαν σημαντικά ποσά, θα διέτρεχαν, αποκομμένα μεταξύ τους, τον κίνδυνο να μην καταφέρουν να ανταποκριθούν στις ανάγκες, οι οποίες ήταν υπερβολικά μεγάλες για οποιονδήποτε μεμονωμένο αναπτυξιακό εταίρο. Ωστόσο, το συνδυασμένο αποτέλεσμα των προσπαθειών των διαφόρων αναπτυξιακών εταίρων ενίσχυσε τα αποτελέσματα του κάθε επιμέρους εταίρου.

Αν και είναι ορθό ότι η κοινή στρατηγική συνεργασίας που δημοσιεύθηκε το 2015 δεν μπορούσε, ως έγγραφο, να επηρεάσει τον προγραμματισμό του εθνικού ενδεικτικού προγράμματος του 11ου ΕΤΑ που είχε πραγματοποιηθεί ένα έτος νωρίτερα, δεν πρέπει να παραβλεφθεί το γεγονός ότι η στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ και η δυναμική που οδήγησε στην κοινή στρατηγική συνεργασίας υπήρχε ήδη το 2014. Συνεπώς, η διαμόρφωση του εθνικού ενδεικτικού προγράμματος του 11ου ΕΤΑ έλαβε υπόψη όχι μόνο τους συγκεκριμένους τομείς στους οποίους δραστηριοποιούνταν τα κράτη μέλη της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένων των Οργανισμών Αναπτυξιακής Χρηματοδότησης των κρατών μελών) καθώς και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανάπτυξης, αλλά και τις ποικίλες κατευθύνσεις του σχεδιασμού. Π.χ., όσον αφορά τη στήριξη της γεωργίας, η απόφαση C (2015)7454 final της Επιτροπής, η οποία ελήφθη στο πλαίσιο της υλοποίησης του 11ου ΕΤΑ, προβλέπει τη συνέχιση της κοινής στήριξης πολιτικής στον γεωργικό τομέα. Αυτή η κοινή στήριξη πολιτικής στον γεωργικό τομέα εγκαινιάστηκε στη διάρκεια του 10ου ΕΤΑ μεταξύ ΕΕ, Γερμανίας και Σουηδίας. Η απόφαση αυτή επηρέασε την επιλογή των τομέων για το 11ο ΕΤΑ.

- **Παράγραφοι 51-55 – Η βοήθεια προς τον τομέα της γεωργίας στήριξε την επισιτιστική ασφάλεια, αλλά η εστίαση στην ανάπτυξη και την παραγωγικότητα του τομέα ήταν ανεπαρκής**

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ υπογραμμίζουν ότι διάφορες μελέτες καταδεικνύουν ότι το δυναμικό μείωσης της φτώχειας των επενδύσεων στον γεωργικό τομέα στην Αφρική είναι υψηλότερο από εκείνο των επενδύσεων σε όλους τους άλλους τομείς. Π.χ., η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι η «συμβολή της γεωργικής ανάπτυξης (στη μείωση της φτώχειας) είναι κατά μέσο όρο 1,5 έως 2 φορές μεγαλύτερη από εκείνη των μη γεωργικών τομέων»³. Μετά την ενδιάμεση αξιολόγηση του 11ου ΕΤΑ το 2017, ο τομέας αναπροσανατολίστηκε από την «Επισιτιστική ασφάλεια και ανθεκτικότητα σε ακραία κλιματικά φαινόμενα» στη «Δημιουργία θέσεων εργασίας και ανθεκτικότητα» και η χρηματοδοτική στήριξη του τομέα αυξήθηκε σε 228,5 εκατ. EUR. Συνεπώς, η στήριξη της ΕΕ για την Κένυα αναπροσαρμόστηκε ακριβώς για να συμβάλει στη αντιμετώπιση των ζητημάτων δημιουργίας απασχόλησης για τους νέους στην Κένυα και στήριξης του κλάδου της γεωργικής βιομηχανίας και της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων. Π.χ., από τον Μάιο 2020, το πρόγραμμα AgriFi Kenya χορήγησε επιχορηγήσεις σε 14 εταιρείες, για τη συγχρηματοδότηση επιχειρηματικών σχεδίων με δικαιούχους 124 545 μικροκαλλιεργητές και στόχο τη δημιουργία τουλάχιστον 10 000 νέων άμεσων θέσεων εργασίας.

Η Επιτροπή υπογραμμίζει επίσης ότι μεγάλο μέρος των κονδυλίων του ΕΕΠ εστιάζουν στην ανάπτυξη και στην παραγωγικότητα της γεωργίας. Από ένα ποσό 145,5 εκατ. EUR, πάνω από το ήμισυ των κονδυλίων που διατέθηκαν στον πρώτο τομέα εστίασης (60 %) συνέβαλαν στην ανάπτυξη και την παραγωγικότητα του τομέα (τουλάχιστον 88,5 εκατ. EUR μέσω του προγράμματος συνδυασμού πόρων AgriFi (45 εκατ. EUR) και του προγράμματος συνδυασμού πόρων AgriBiz (43,5 εκατ. EUR). Επιπροσθέτως, βρίσκονται ακόμη στη φάση της υλοποίησης έργα ύψους 36,6 εκατ. EUR από το 10ο ΕΤΑ, το πρόγραμμα για τη βελτίωση της καλλιέργειας των σιτηρών στην Κένυα, και το πρόγραμμα «Αύξηση της παραγωγικότητας και της κερδοφορίας και ανάπτυξης ορθών γεωργικών πρακτικών στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές» (IPP-GAP), τα οποία συμβάλλουν επίσης στην ανάπτυξη και την παραγωγικότητα του γεωργικού τομέα.

- **Παράγραφοι 56-62 – Η βοήθεια για τις υποδομές είναι σημαντική, αλλά τα σχέδια δεν είναι ρεαλιστικά βάσει της διαθέσιμης χρηματοδότησης**

Ο τομέας εστίασης των βιώσιμων υποδομών επιλέχθηκε με βάση την εμπειρία που αποκτήθηκε στη διάρκεια του 10ου ΕΤΑ, την τότε διενεργούμενη αξιολόγηση της στήριξης της ΕΕ για την Κένυα για την περίοδο 2006-2012, και η κατηγορηματική θέση της κυβέρνησης της χώρας εταίρου απέδειξαν ότι ο αντίκτυπος του στην οικονομική ανάπτυξη ήταν μεγάλος.

---

³ Βλέπε: Down to Earth: Agriculture and Poverty Reduction in Africa [Κοντά στη γη: γεωργία και μείωση της φτώχειας στην Αφρική], Luc Christiaensen and Lionel Demery, World Bank, 2007

Η Επιτροπή συμφωνεί με το ΕΕΣ ότι το ποσό των 175 εκατ. EUR είναι πολύ μικρό σε σύγκριση με τις ανάγκες του τομέα των υποδομών. Ωστόσο, το ΕΕΠ του 11ου ΕΤΑ εκπονήθηκε έχοντας γνώση ότι α) και άλλα κονδύλια της ΕΕ επρόκειτο να διοχετευθούν στις συγκεκριμένες περιοχές μέσω θεματικών και περιφερειακών προγραμμάτων⁴, και ότι ο συνδυασμός πόρων θα είχε αποτέλεσμα μόχλευσης όσον αφορά τον αντίκτυπο των επιχορηγήσεων της ΕΕ· β) οι δράσεις των κρατών μελών της ΕΕ θα βελτιώναν το αποτύπωμα της ΕΕ· γ) άλλοι αναπτυξιακοί εταίροι θα συνεισέφεραν επίσης με τη χρηματοδότησή τους. Εάν οι ανάγκες σε έναν βασικό τομέα είναι πολύ μεγάλες για να μπορεί να τις αντιμετωπίσει μόνος του ένας αναπτυξιακός εταίρος, ο μόνος τρόπος για να σημειωθεί πρόοδος είναι ο συνδυασμός πόρων, κατ' εφαρμογή μίας από τις κεντρικές έννοιες του «Προγράμματος δράσης για αλλαγή», της εταιρικής σχέσης.

Το ύψος της στήριξης της ΕΕ στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών στο εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα (175 εκατ. EUR) πρέπει να υπολογίζεται αθροιστικά με τα κονδύλια που προέρχονται από τα θεματικά και περιφερειακά προγράμματα της ΕΕ, τα οποία λειτουργούν πολλαπλασιαστικά συνδυαζόμενα με δάνεια από τους Οργανισμούς Αναπτυξιακής Χρηματοδότησης (DFI). Ο συνδυασμός πόρων, με μόχλευση των επιχορηγήσεων της ΕΕ με δάνεια από τους DFI, αναφερόταν επίσης ως ο προτιμώμενος τρόπος χρηματοδότησης στο εθνικό ενδεικτικό πρόγραμμα του 11ου ΕΤΑ.

Επιπροσθέτως, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, κατά την εξέταση νέων τρόπων χρηματοδότησης όπως ο συνδυασμός πόρων και οι δημοσιονομικές εγγυήσεις, πρέπει να εξετάζονται οι μοχλεύομενοι χρηματοδοτικοί πόροι και όχι μόνον η χρησιμοποιούμενη συνιστώσα επιχορήγησης (ή τα κεφάλαια που έχουν προβλεφθεί στην περίπτωση των εγγυήσεων). Η έκθεση του ΕΕΣ εστιάζει στη συνιστώσα επιχορήγησης μόνο κατά την εξέταση πράξεων συνδυασμού πόρων, αγνοώντας έτσι το αποτέλεσμα μόχλευσης των εν λόγω κονδυλίων που μπορεί ακόμη και να δεκαπλασιάζει τον αντίκτυπο. Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί το στοιχείο αυτό καθώς συνάδει με το πρόγραμμα δράσης της Αντίς Αμπέμπα και με τον στόχο της μόχλευσης κεφαλαίων από τον ιδιωτικό τομέα προκειμένου να καλυφθεί το υφιστάμενο χρηματοδοτικό κενό για την επίτευξη των στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ).

Τέλος, η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ θεωρούν επίσης σημαντικό να επαναλάβουν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν εργάζεται απομονωμένη και ότι τα κονδύλιά της λειτουργούν συμπληρωματικά με τα κονδύλια που διατίθενται από άλλους χορηγούς βοήθειας. Με στόχο

---

⁴ Π.χ. το οδικό έργο «Malindi – Lungu Lungu/HoroHoro - Bagamoyo: Φάση Ι» με ενωσιακή συνεισφορά ύψους 30 εκατ. EUR από το περιφερειακό ενδεικτικό πρόγραμμα του 11ου Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης και το αιολικό πάρκο στη λίμνη Turkana με ενωσιακή συνεισφορά ύψους 25 εκατ. EUR (προνομιούχα συμμετοχή) από το Καταπιστευματικό Ταμείο Υποδομών ΕΕ-Αφρικής.

τη βελτίωση των συνεργιών στην Κένυα, η Ευρωπαϊκή Ένωση εγκαινίασε κοινή διαδικασία προγραμματισμού με τα κράτη μέλη της ΕΕ που έχουν παρουσία στη χώρα και με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

- **Παράγραφοι 63-67 – Η βοήθεια για τη διακυβέρνηση δεν επικεντρώθηκε άμεσα στην καταπολέμηση της διαφθοράς**

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ συμφωνούν ότι η διαφθορά αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα εμπόδια για την ανάπτυξη της Κένυας, ωστόσο αποτελεί ένα κοινωνικό πρόβλημα με βαθιές ρίζες που δεν επιδέχεται κατά μέτωπον αντιμετώπιση. Η υποστήριξη εκλογικών συστημάτων που θα συμβάλουν στην επικράτηση μιας πολιτικής με βάση τα προβλήματα, η προαγωγή της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, και η ενίσχυση της διαφάνειας των δημόσιων οικονομικών αποτελούν σημαντικούς τομείς παρέμβασης που θα βοηθήσουν την κοινωνία της Κένυας να εγκαταλείψει σταδιακά το κοινωνικό συμβόλαιο που βασίζεται στη διαφθορά και στις πελατειακές σχέσεις μετασχηματιζόμενη σε μια σύγχρονη λειτουργική δημοκρατία.

Όσον αφορά την επιλογή να δοθεί έμφαση στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη για τους φτωχότερους και στις εναλλακτικές προς τη φυλάκιση επιλογές, είναι προφανές ότι η επιλογή αποτελεί παρεπόμενο της ενωσιακής πολιτικής για τη δικαιοσύνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η απόφαση έλαβε υπόψη την έλλειψη ουσιαστικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη για τους φτωχότερους κατοίκους της χώρας, τις απάνθρωπες συνθήκες και τον υπερπληθυσμό στα καταστήματα κράτησης και στις φυλακές της Κένυας, λόγω της εκτεταμένης και συχνά καταχρηστικής προσφυγής στην προσωρινή κράτηση.

Η παρέμβαση της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης στην Κένυα είχε επίσης ως στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης ικανοτήτων και της οργανωτικής ανάπτυξης για την Εισαγγελία. Κατ' αρχήν, η ενίσχυση του συστήματος/αλυσίδας ποινικής δικαιοσύνης και ιδίως της Εισαγγελίας προσδοκείται ότι θα επιτρέψει στις χώρες εταίρους να βελτιώσουν τις ικανότητες διερεύνησης και δίωξης ποινικών υποθέσεων, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων διαφθοράς.

Επιπροσθέτως, η στήριξη της ΕΕ για την Κένυα επικεντρώθηκε στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών. Έχει αποδειχθεί ότι οι βελτιώσεις στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών συνδέονται με βελτίωση στις αντιλήψεις περί διαφθοράς, έχοντας λάβει υπόψη την επίδραση τυχόν άλλων παραγόντων. Η αναβάθμιση των ελέγχων στη διαχείριση των δημόσιων οικονομικών φαίνεται να είναι πιο σημαντική από την αύξηση της διαφάνειας. Κατά συνέπεια, η βελτίωση της διαχείρισης των δημόσιων οικονομικών —εκτέλεση προϋπολογισμού, λογιστική, έλεγχος και εποπτεία— έχει αντίκτυπο στη διαφθορά και αποτελεί εύλογο στόχο των μεταρρυθμίσεων που στοχεύουν στη μείωση της διαφθοράς.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέβαλε επίσης στον αγώνα κατά της διαφθοράς δια της διπλωματικής οδού. Οι πρέσβεις της ΕΕ έθεταν τακτικά το ζήτημα κατά τις συναντήσεις τους με αξιωματούχους σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης της Κένυας, ιδίως δε στο πλαίσιο του διαλόγου βάσει του άρθρου 8. Τέλος, πρέπει να αναγνωριστούν οι προσπάθειες που καταβάλλει ο πρόεδρος Kenyatta για την καταπολέμηση της διαφθοράς μετά την επανεκλογή του το 2018.

Ως σημαντική κατακλείδα, η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ υπογραμμίζουν ότι η διαφθορά δεν αποτελεί τον μοναδικό δείκτη της βούλησης μιας χώρας για διαρθρωτικές αλλαγές. Στην τελευταία κατάταξη της Παγκόσμιας Τράπεζας στο πλαίσιο της έκθεσης «Ease of Doing Business 2020», η ελκυστικότητα της Κένυας για τους επενδυτές βελτιώθηκε κατά 6 ακόμη θέσεις κατακτώντας στην 56η θέση μεταξύ 190 οικονομιών, ενώ το 2017 η χώρα βρισκόταν στην 92η θέση.

Παράγραφοι 68-78 – αντίκτυπος/επιτεύγματα του 10^{ου} ΕΤΑ στην Κένυα

- **Παράγραφοι 69-72 – Η στήριξη της ΕΕ για το οδικό δίκτυο βελτίωσε την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, αλλά η συμβολή της στην οικονομική ανάπτυξη δεν καταδεικνύεται**

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η στήριξη της ΕΕ για το οδικό δίκτυο βελτίωσε την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες και ότι το αποτέλεσμα αυτό είναι μετρήσιμο. Η οδός Merille-Marsabit, που κατασκευάστηκε με κονδύλια της ΕΕ, αποτελεί ενδεικτικό παράδειγμα. Η μέση ημερήσια κυκλοφορία για την περίοδο Δεκέμβριος 2018-Ιανουάριος 2020 ήταν 543 οχήματα όλων των κατηγοριών και για τις δύο κατευθύνσεις, αριθμός που αντιστοιχεί σε αύξηση κατά περίπου 22 % από το 2017, και κατά σχεδόν 400 % από το 2014. Τα στοιχεία αποδεικνύουν την επίτευξη πολύ σημαντικών αποτελεσμάτων σε μια έως τότε ιδιαίτερα παραμελημένη και απομακρυσμένη περιοχή της Κένυας.

Η πλειονότητα των εταίρων έργου της ΕΕ αναγνωρίζουν τον ισχυρό αντίκτυπο που είχε η κατασκευή της οδού στον οικονομικό μετασχηματισμό της περιοχής. Το εργοστάσιο παραγωγής γάλακτος καμήλας, το οποίο επισκέφθηκε η αντιπροσωπεία του ΕΕΣ, ενισχύει έτι περαιτέρω αυτό το επιχείρημα. Το εργοστάσιο επεκτάθηκε και αύξησε τις πωλήσεις του. Το γάλα μπορεί πλέον να διανέμεται σε πολύ μεγαλύτερη απόσταση και θα εξασφαλίζει εισόδημα για τους προμηθευτές χάρη ακριβώς στην οδό που χρηματοδοτήθηκε από την ΕΕ. Πρόκειται για ένα ενδεικτικό παράδειγμα του οικονομικού αντίκτυπου του συγκεκριμένου έργου για τον πληθυσμό της περιοχής.

Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι η απουσία οδικού δικτύου δεν είναι παρά ένα από τα εμπόδια που αντιμετωπίζει το εμπόριο μεταξύ Αιθιοπίας και Κένυας. Άλλες χρηματοδοτούμενες από την ΕΕ δραστηριότητες όπως η βελτίωση της λειτουργικότητας του συνοριακού σταθμού ενιαίας εξυπηρέτησης στο Moyale (μέσω προγράμματος του περιφερειακού ενδεικτικού

προγράμματος του 11ου ΕΤΑ), ή πρωτοβουλίες της Επιτροπής όπως η τρέχουσα Πρωτοβουλία για το Κέρασ της Αφρικής (μαζί με την Παγκόσμια Τράπεζα και την Αφρικανική Τράπεζα Ανάπτυξης), που επιδιώκει την εξάλειψη των αρνητικών επιπτώσεων της περιφερειακής απομόνωσης, στοχεύουν στην αντιμετώπιση των υπόλοιπων εμποδίων.

- **Παράγραφοι 73-76 – Το ένα τρίτο των ενισχύσεων στο πλαίσιο του δέκατου ΕΤΑ για την Κένυα στήριξε μικροκαλλιεργητές στις άνυδρες και ημιάνυδρες περιοχές, των οποίων ο αντίκτυπος στη συνολική οικονομία της Κένυας είναι μικρός**

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι οι ενισχύσεις του 10ου ΕΤΑ για την Κένυα στον γεωργικό τομέα είχαν ευρύτερους στόχους από τον αντίκτυπο στην οικονομία της Κένυας εν γένει. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ο αντίκτυπος των έργων πρέπει να αξιολογηθεί με βάση τους στόχους που ορίστηκαν κατά τον σχεδιασμό και την έγκρισή τους, στους οποίους περιλαμβάνονται η βελτίωση της επισιτιστικής ασφάλειας, η βελτίωση της ετοιμότητας και της ανθεκτικότητας στην ξηρασία, καθώς και η συμβολή στη μείωση της φτώχειας στην ύπαιθρο, μέσα από τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της πρόσβασης στις αγορές.

Η Επιτροπή συμφωνεί με το ΕΕΣ ότι ο μετασχηματισμός των γεωργικών αλυσίδων αξίας σε μεταποιητικές μπορεί να συμβάλει στην αύξηση των εσόδων από τις εξαγωγές και στη δημιουργία θέσεων εργασίας. Η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι τα προαναφερθέντα έργα AgriFi και AgriBiz εστιάζουν στην ένταξη των μικροκαλλιεργητών στις αλυσίδες αξίας του τομέα μεταποίησης γεωργικών προϊόντων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ θεωρούν ότι οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από την ΕΕ στην Κένυα ήταν βασισμένες στις ειδικές ανάγκες της χώρας και διατέθηκαν πρωτίστως προς επίτευξη του γενικού στόχου της ΕΕ για μείωση της φτώχειας όπως κατοχυρώνεται στη Συνθήκη της ΕΕ. Δεδομένου ότι οι πόροι είναι πεπερασμένοι, και στο πλαίσιο μιας ασταθούς ανάπτυξης, οι επιλογές που γίνονται στη φάση του προγραμματισμού πρέπει να αναπροσαρμόζονται κατά τη διάρκεια της υλοποίησης ώστε να αντιμετωπίζονται οι εξωτερικοί και εσωτερικοί κραδασμοί. Οι επιλογές αυτές ήταν ορθολογικές και βασίζονταν σε εμπειριστατωμένη ανάλυση και στα διαπιστωμένα δυνατά σημεία της συνεργασίας της ΕΕ, ενώ παράλληλα ενσωμάτωναν νέους τομείς και προσεγγίσεις στη βάση μιας προσέγγισης εταιρικής σχέσης με την Κένυα, η κυβέρνηση της οποίας ζήτησε και υποστήριξε με θέρμη τους επιλεγέντες τομείς.

Το ΕΕΣ αναγνωρίζει επίσης ότι επιτεύχθηκαν αποτελέσματα όσον αφορά την αύξηση της ανθεκτικότητας της Κένυας, στις παραγράφους 69, 75 και 78 της έκθεσής του. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ θεωρούν ότι το ΕΕΣ πρέπει να αναγνωρίσει τον αντίκτυπο των προγραμμάτων στους τομείς της κοινωνικής πρόνοιας και της ανθεκτικότητας σε εθνικό επίπεδο. Π.χ., η σειρά προγραμμάτων για να τεθεί τέλος στην κατάσταση έκτακτης ανάγκης

λόγω της ξηρασίας («Ending Droughts Emergency») που στόχευε στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της Κένυας είχε τέτοια επιτυχία ώστε η κυβέρνηση της Κένυας αποφάσισε να εντάξει στους κόλπους της τον Εθνικό Οργανισμό για τη Διαχείριση της Ξηρασίας (NDMA) και να τον χρηματοδοτεί από τον κρατικό προϋπολογισμό. Ο NDMA είναι σήμερα ένας οργανισμός της κυβέρνησης της Κένυας με αρμοδιότητα την καθιέρωση μηχανισμών ικανών να διασφαλίζουν ότι η ξηρασία δεν θα προκαλεί καταστάσεις έκτακτης ανάγκης και ότι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής θα μετριάζονται σε επαρκή βαθμό.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Σύσταση 1 - Επανεξέταση της προσέγγισης για την κατανομή της αναπτυξιακής βοήθειας της ΕΕ

Με την επιφύλαξη της έκβασης της υπό εξέλιξη συνήθους νομοθετικής διαδικασίας για τον Μηχανισμό Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας (NDICI), που προτείνεται από την Επιτροπή ως νομική βάση για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) 2021-2027, η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ αποδέχονται τη σύσταση 1.α) ενώ δεν αποδέχονται τη σύσταση 1.β).

Όσον αφορά τη σύσταση 1.α), η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ επισημαίνουν ότι ο αναλυτικός καθορισμός της κατανομής κονδυλίων εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Επιτροπής για την εκτέλεση του προϋπολογισμού και τη διαχείριση των προγραμμάτων (άρθρο 17 της Συνθήκης της ΕΕ), με βάση τα κριτήρια που έχουν θεσπιστεί από τους συννομοθέτες για την εν λόγω κατανομή – βλέπε τα κριτήρια κατανομής στο άρθρο 11 παράγραφος 2 της «Πρότασης κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας» (NDICI)⁵.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Επιτροπή, όπως και στο παρελθόν, θα ενημερώσει δεόντως τα ενδιαφερόμενα όργανα της ΕΕ σχετικά με τη μέθοδο κατανομής των κονδυλίων μεταξύ των τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των χωρών ΑΚΕ. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, εφόσον η Επιτροπή έχει εισηγηθεί την ένταξη της συνεργασίας με τις χώρες ΑΚΕ στον προϋπολογισμό της ΕΕ, ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου αναβαθμίζεται, σε σύγκριση με τον ρόλο του στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ανάπτυξης, ιδίως ως προς τις νομοθετικές, δημοσιονομικές και ελεγκτικές αρμοδιότητές του. Οι ακριβείς ρυθμίσεις της συμμετοχής των κρατών μελών στο πλαίσιο της επιτροπής γειτονίας, ανάπτυξης και διεθνούς συνεργασίας, του Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη διακυβέρνηση του NDICI δεν έχουν ακόμη αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης στις νομοθετικές διαπραγματεύσεις για το NDICI.

---

⁵ Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ επισημαίνουν ότι οι αναφορές στον προτεινόμενο Μηχανισμό Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας (NDICI) που περιλαμβάνονται στις απαντήσεις δεν επηρεάζουν την έκβαση της νομοθετικής διαδικασίας και δεν προκαταλαμβάνουν την έκβαση της υπό εξέλιξη νομοθετικής διαδικασίας.

Όσον αφορά τη σύσταση 1.β), η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ δεν την αποδέχονται για δύο βασικούς λόγους. Πρώτον, η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ θεωρούν ότι η σημασία της φράσης «να θεσπίσουν ειδικούς όρους» είναι ασαφής στο πλαίσιο των ενισχύσεων, δεδομένου ότι οι επιδόσεις και οι δεσμεύσεις των χωρών συγκαταλέγονται στα κριτήρια που χρησιμοποιούνται, μαζί με τις ανάγκες και τον αντίκτυπο, στην κατανομή των κονδυλίων του 11ου ΕΤΑ. Στα κριτήρια επιδόσεων περιλαμβάνονταν το κράτος δικαίου και ο έλεγχος της διαφθοράς ως συνιστώσες της διακυβέρνησης.

Δεύτερον, η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ θεωρούν ότι η εισαγωγή της έννοιας της «αιρεσιμότητας» (όπως συνάγεται από τη διατύπωση της σύστασης) υπερβαίνει τα κριτήρια των «δεσμεύσεων» ή των «επιδόσεων» των χωρών εταίρων στην κατανομή της μελλοντικής διμερούς συνεργασίας (με βάση έναν μεμονωμένο δείκτη ή ένα υποσύνολο δεικτών). Αυτό δεν συνάδει με τη συμφωνία της Κοτονού ή, μελλοντικά, με το κείμενο που προτείνεται από την Επιτροπή στο άρθρο 11 παράγραφος 2 του NDICI, όπου ορίζεται ότι τα γεωγραφικά προγράμματα βασίζονται:

- α) [στις ανάγκες] των εταίρων, οι οποίες καθορίζονται βάσει ειδικών κριτηρίων που λαμβάνουν υπόψη τον πληθυσμό, τη φτώχεια, την ανισότητα, την ανθρώπινη ανάπτυξη, την οικονομική και περιβαλλοντική αστάθεια και την κρατική και κοινωνική ανθεκτικότητα·
- β) [στις ικανότητες] των εταίρων να δημιουργούν και να έχουν πρόσβαση σε χρηματοδοτικούς πόρους και να είναι σε θέση να τους απορροφήσουν·
- γ) [στις] δεσμεύσε[ις] και [τις] επιδόσε[ις] των εταίρων, που προσδιορίζονται βάσει κριτηρίων όπως η πολιτική μεταρρύθμιση και η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη·
- δ) [στον] δυνητικ[ό] αντ[ί]κτυπο] της ενωσιακής χρηματοδότησης στις χώρες και περιφέρειες εταίρους».

Οι νομοθετικές διαπραγματεύσεις για την έγκριση του NDICI δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμη και η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ, εκκρεμούσης της ολοκλήρωσης αυτών των διαπραγματεύσεων, δεν μπορούν να αποδεχθούν αυτή τη σύσταση.

Σύσταση 2 – Αξιολόγηση της κρίσιμης μάζας κατά την επιλογή των τομέων εστίασης στην Κένυα

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ αποδέχονται τη σύσταση 2, με την προϋπόθεση ότι η κρίσιμη μάζα εκτιμάται σε επίπεδο γνώσεων, ανθρώπινων πόρων (όπως η ικανότητα για διάλογο πολιτικής) και χρηματοδοτικών πόρων.

Στη νέα Ευρωπαϊκή κοινή αντίληψη για την ανάπτυξη του 2017, η ΕΕ και τα κράτη μέλη ανέλαβαν δέσμευση να ενισχύσουν τη συνεργασία αξιοποιώντας περισσότερο τον κοινό προγραμματισμό και την από κοινού υλοποίηση. Στον προτεινόμενο Μηχανισμό Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας του επόμενου πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, ο κοινός προγραμματισμός αποτελεί την προτιμώμενη προσέγγιση. Η έννοια της κρίσιμης

μάζας θα πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της κοινής προσπάθειας της ΕΕ και των κρατών μελών για την επίτευξη ενός κοινού στόχου και όχι μεμονωμένα για έναν οργανισμό. Περαιτέρω, ο προτεινόμενος Μηχανισμός θα αυξήσει το ύψος των δημοσιονομικών εγγυήσεων, ενισχύοντας έτσι την ικανότητα της Επιτροπής για μόχλευση κεφαλαίων του ιδιωτικού τομέα και επίτευξη της κρίσιμης μάζας.

Σύσταση 3 - Προτεραιότητα στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και στο κράτος δικαίου στην Κένυα

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ αποδέχονται εν μέρει τη σύσταση 3. Η ΕΥΕΔ και η Επιτροπή θα δώσουν προτεραιότητα στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη της Κένυας, αλλά δεν μπορούν να αναλάβουν δέσμευση, κατά τον χρόνο που διενεργείται ο έλεγχος, ότι θα ιεραρχήσουν κατά προτεραιότητα το κράτος δικαίου και τους τομείς που μπορούν δυνητικά να προσελκύσουν άμεσες ξένες επενδύσεις και να συμβάλουν στην αύξηση των εξαγωγών. Οι εν λόγω τομείς μπορεί να μην είναι εκείνοι που θα έχουν τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στη μείωση της φτώχειας και αποτελούν, ενδεχομένως, τομείς που μπορεί να υποστηριχθούν καλύτερα από άλλους αναπτυξιακούς εταίρους.

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ θα συνεχίσουν να συνεργάζονται με την Κένυα στο πλαίσιο της Συνθήκης της Λισσαβόνας συμβάλλοντας στην εξάλειψη της φτώχειας και στη βιώσιμη ανάπτυξη, όπως ορίζεται επίσης στο θεματολόγιο του 2030 και στους στόχους βιώσιμης ανάπτυξης (θεματολόγιο 2030) για όλες τις μελλοντικές διεθνείς εταιρικές σχέσεις της ΕΕ.

Επιπροσθέτως, επισημαίνεται ότι το άρθρο 12 του προτεινόμενου NDICI ορίζει ότι τα πολυετή ενδεικτικά προγράμματα (ΠΕΠ) καθορίζουν τους τομείς προτεραιότητας που επιλέγονται για χρηματοδότηση από την Ένωση και ότι τα εν λόγω ΠΕΠ βασίζονται σε:

- «α) εθνική ή περιφερειακή στρατηγική με τη μορφή αναπτυξιακού σχεδίου ή παρόμοιου εγγράφου [ή]
- β) έγγραφο πλαίσιο που καθορίζει την πολιτική της Ένωσης έναντι του ενδιαφερόμενου εταίρου ή εταίρων, συμπεριλαμβανομένου κοινού εγγράφου μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών.»

Εκτός από την ιεράρχηση των τομέων σύμφωνα με το εθνικό σχέδιο ανάπτυξης της χώρας εταίρου και τις προτεραιότητες και τα συμφέροντα των κρατών μελών της ΕΕ όπως ορίζονται στον μηχανισμό NDICI, στις προτεραιότητες της Επιτροπής για την αναπτυξιακή συνεργασία κατά την προσεχή πενταετία περιλαμβάνονται η Πράσινη Συμφωνία, οι ψηφιακές τεχνολογίες και οι τεχνολογίες δεδομένων, οι συμπράξεις στον τομέα της μετανάστευσης, η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση και η διακυβέρνηση, η ειρήνη και η ασφάλεια. Σε αυτό το πλαίσιο, η προώθηση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης και της αξιοπρεπούς απασχόλησης συγκαταλέγονται στις προτεραιότητες της τρέχουσας και της μελλοντικής συνεργασίας της ΕΕ.

Η Επιτροπή και η ΕΥΕΔ υπογραμμίζουν ότι, ακόμη και σε μια χώρα χαμηλού μέσου εισοδήματος όπως η Κένυα, θα πρέπει παρά ταύτα να δοθεί προτεραιότητα σε ορισμένα κονδύλια με στόχο την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της χώρας και τη στήριξη των φτωχότερων (συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής). Επιπροσθέτως, i) σημασία δεν έχει μόνον η κινητοποίηση άμεσων ξένων επενδύσεων αλλά και η κινητοποίηση εγχώριων πόρων (π.χ. συντάξεις, ταμεία) και των εμβασμάτων για παραγωγική χρήση· ii) δεν πρέπει να παραβλέπονται οι προσπάθειες καταπολέμησης της περιθωριοποίησης, των ανισοτήτων και της φτώχειας στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές.

Κλιμάκιο ελέγχου

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Τμήμα Ελέγχου III, το οποίο είναι αρμόδιο για τον έλεγχο των δαπανών που αφορούν τις εξωτερικές δράσεις, την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη. Επικεφαλής του ελέγχου ήταν ο Juhan Parts, Μέλος του ΕΕΣ, συνεπικουρούμενος από τους Ken-Marti Vaher, προϊστάμενο του ιδιαίτερου γραφείου του και Margus Kurm, σύμβουλο στο ιδιαίτερο γραφείο του.

Χρονογραμμή

Στάδιο	Ημερομηνία
Έγκριση του υπομνήματος σχεδιασμού του ελέγχου / Έναρξη του ελέγχου	16.10.2018
Επίσημη διαβίβαση του σχεδίου έκθεσης στην Επιτροπή (ή σε άλλο ελεγχόμενο)	13.3.2020
Έγκριση της οριστικής έκθεσης μετά τη διαδικασία εκατέρωθεν ακρόασης	16.6.2020
Παραλαβή των επίσημων απαντήσεων της Επιτροπής (και άλλου ελεγχόμενου) σε όλες τις γλώσσες	23.7.2020

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2020.

Η πολιτική για την περαιτέρω χρήση εγγράφων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ) εφαρμόζεται δυνάμει της [απόφασης αριθ. 6-2019 του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου](#) για την πολιτική ανοικτών δεδομένων και την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου ορίζεται διαφορετικά (π.χ. σε χωριστές ανακοινώσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας), το περιεχόμενο του ΕΕΣ που ανήκει στην ΕΕ παραχωρείται βάσει της άδειας [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Αυτό σημαίνει ότι επιτρέπεται η περαιτέρω χρήση, υπό τον όρο ότι αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται οι αλλαγές. Απαγορεύεται η διαστρέβλωση του αρχικού νοήματος ή μηνύματος των εγγράφων από τον περαιτέρω χρήστη. Το ΕΕΣ δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε συνέπεια προερχόμενη από την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Εάν συγκεκριμένο περιεχόμενο αναφέρεται σε ταυτοποιήσιμα φυσικά πρόσωπα, π.χ. φωτογραφίες υπαλλήλων του ΕΕΣ, ή περιλαμβάνει έργα τρίτων, υποχρεούστε να μεριμνήσετε για την απόκτηση των αναγκαίων δικαιωμάτων. Όταν λαμβάνεται έγκριση, η έγκριση αυτή ακυρώνει την ανωτέρω γενική έγκριση και αναφέρει σαφώς τυχόν περιορισμούς στην χρήση.

Για τη χρήση ή την αναπαραγωγή περιεχομένου που δεν ανήκει στην ΕΕ, μπορεί να χρειάζεται να ζητήσετε άδεια απευθείας από τους κατόχους των δικαιωμάτων.

Το λογισμικό ή τα έγγραφα που καλύπτονται από δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα, τα καταχωρισμένα σχέδια, οι λογότυποι και οι επωνυμίες/ονομασίες, εξαιρούνται από την πολιτική του ΕΕΣ για την περαιτέρω χρήση και δεν σας παρέχεται σχετική άδεια.

Η «οικογένεια» των ιστοτόπων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στον τομέα europa.eu, παρέχει συνδέσμους προς ιστοτόπους τρίτων. Δεδομένου ότι το ΕΕΣ δεν τους ελέγχει, σας συνιστούμε να εξετάζετε τις πολιτικές τους για την προστασία του ιδιωτικού απορρήτου και της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Χρήση του λογοτύπου του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου

Δεν επιτρέπεται η χρήση του λογοτύπου του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου χωρίς την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του οργάνου.

EL	PDF	ISBN 978-92-847-4813-6	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/385278	QJ-AB-20-013-EL-N
EL	HTML	ISBN 978-92-847-4797-9	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/867679	QJ-AB-20-013-EL-Q

Στο πλαίσιο του εν προκειμένω ελέγχου εξετάζουμε τη χρήση της αναπτυξιακής βοήθειας που χορηγήθηκε στην Κένυα μέσω των Ευρωπαϊκών Ταμείων Ανάπτυξης (ΕΤΑ), τα οποία αποτελούν την κύρια πηγή ενωσιακής χρηματοδότησης της χώρας. Η Κένυα έλαβε από τα ΕΤΑ 435 εκατομμύρια ευρώ την περίοδο 2014-2020. Εξετάσαμε τη διαδικασία κατανομής της βοήθειας από τα ΕΤΑ και διαπιστώσαμε ότι δεν ήταν δυνατή η σύνδεση της βοήθειας με τις επιδόσεις, τη διακυβέρνηση και τη δέσμευση των χωρών για την υλοποίηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Διαπιστώσαμε ότι η βοήθεια κατανομήταν σε πολλούς τομείς και η Επιτροπή δεν διευκρίνιζε πώς και γιατί οι υποστηριζόμενοι τομείς θα βοηθούσαν περισσότερο την Κένυα στη μείωση της φτώχειας. Μολονότι τα ελεγχθέντα έργα απέφεραν εν γένει τις αναμενόμενες εκροές και τα αναμενόμενα επακόλουθα, δεν έχει αποδειχθεί ακόμη ο αντίκτυπός τους στη συνολική ανάπτυξη της χώρας. Συνιστούμε να επανεξεταστεί η προσέγγιση για την κατανομή της βοήθειας στις χώρες ΑΚΕ, βάσει των εργασιών μας στην Κένυα. Επίσης, συνιστούμε την προτεραιοποίηση ορισμένων τομέων στη χώρα, με παράλληλη μέριμνα να εστιάζει η βοήθεια στην επίτευξη αποτελεσμάτων.

Ειδική έκθεση του ΕΕΣ υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 287, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Τηλ. +352 4398-1

Πληροφορίες: eca.europa.eu/el/Pages/ContactForm.aspx
Ιστότοπος: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors